

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLIII

КВІТЕНЬ -- 1992 -- APRIL

No. 506

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada
Адреса "Нових Днів":

NOWI DNI
P.O. Box 400, Stn "D"
TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9

Publications Mail Registration Number 1668
International Standard Serial Number
ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney
Business & Advertising manager:
A. Horhota

1 YEAR SUBSCRIPTION --
РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$27.00
U.S.A.: \$25.00 US

**OVERSEAS -- ЗАОКЕАНСЬКИ
КРАЇНИ**

\$25.00 American or equivalent
Avio -- \$65.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA -- АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko,
61 Lawson Ave.,
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

Terentij Myronenko,
P.O. Box 302,
Parramatta, N.S.W., Australia 2150

M. Waksutenko,
28 Alguna Cres.,
Rostevor, S.A. 5073

GR. BRITAIN -- ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
34 Gibbon Rd.
London W3 7AF England
diasporiana.org.ua

Засновник і редактор 1950-1969 П.К. Волиняк

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповіальністю

Мар'ян Дальний -- головний редактор

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Мар'ян Дальний -- редактор, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення -- Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Валентина Савелюк -- ТРИПТИХ	1
Віктор Бурбела -- НАД ДНІПРОМ	1
Олександр Бураковський -- JUDE '89 (розділ з повісті)	2
Левко Лук'яненко -- "МИ ОПИНИМОСЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ РАБСТВІ"	5
Дмитро Об'як -- ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ І.С. ПЛЮЩ	8
Наталя Кібець -- СВ. ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ ПОНЕДІЛКА	10
А. Сметанін, ген. А. Паламарчук -- "А Я... ВЧОРА ПОМЕР"	12
Галина Клід -- БРАТИ ХАРУКИ ТА КНИЖКОВИЙ ЗНАК У ІХ ТВОРЧОСТІ	13
Юрій Мошинський -- МИСТЕЦЬКІ ВИСТАВКИ	17
"Дух України" -- 500 РОКІВ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА	18
Ярослав Голець -- НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ІСТОРІЙ	19
Володимир Пилипович -- КУЛЬТ ШЕВЧЕНКА У ПЕРЕМИЩЛІ	21
Леся Богуславець -- МОЯ П'ЯТА ПОДОРОЖ НА БАТЬКІВЩИНУ (4)	24
Марія Голод -- З ДІЯЛЬНОСТИ ОУП "СЛОВО" В ТОРОНТО	27
Олександра Ю. Копач -- НАЙМЕНШИЙ ЖАНР У СВІТІ ЛІТЕРАТУРИ	29
Павло Орленко -- БОТАНІЧНИЙ САД КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ	30
Іван Огієнко -- НАУКА ПРО РІДНОМОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ	32
Антін В. Івахнюк -- "МОВОЗНАВЧА ДИСКУСІЯ"	34
Іван Бабенко -- ЧИ МАТИМЕ УКРАЇНА ВЛАСНІ НЕЙРОКОМП'ЮТЕРИ?	35
В. Войтович -- РЕКОРДИ УКРАЇНИ	36
Лінда Балабуха -- ЗАЙМІТЬСЯ СЕКСОМ (зумореска)	38
Наталія Павлось, Г. Царинник, І. Юрченко, А. Озимчак і інші -- ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	39

На першій стор. обкладинки: Руслан Логуш. НІЧ У ЛІТІ. Змішані
засоби. 1977.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не конче
висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріалів редакція не повертає. ● Редакція не відповідає
за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправлюти мову та скорочувати надіслані матеріали.

Література, мистецтво, наука, суспільне життя

Валентина САВЕЛЮК

ТРИПТИХ

Валентина Савелюк
народилася в селі Цимбалів-
ці на Хмельниччині в селян-
ській сім'ї. Закінчила Київ-
ський держуніверситет, фа-
культет журналістики. Го-
тує до видання першу збірку
(видавництво "Український
письменник"). Працює жур-
налістом. Живе в Києві.

То так і знай: лиш місяць уповні,
Немов аргонія, зійде над світом --
Тобі насняться ночі вогняні,
Короткі ночі в розпал літа!

I тіні мерехтливі на стіні,
Ми в поцілунку й місяць уповні --
Переплелися виноградні лози-віти...
Я матіоли гілку принесла,
Щоби од того щастя не зомліти.
Дев'ята ніч. Душа у світ пішла.
Остання ніч. Останнє в щасті літо!
Уже не я -- лиш сиві сelenіти
Зітханням доторкнуть тобі чола.

Ми з тобою -- наче дві стихії,
В опорі існуємо взаємнім.
Може, без цієї протидії,
Мов пташки, попадали б на землю.

Ти крило мое -- мій антисвіте,
Протилежно двоєдині ми.
Пташка не спроможеться летіти,
Якщо опір зникне під крильми...

Ми з тобою -- двоєдина птиця,
Антіподе нездоланий мій!
Бо Любов, неначе блискавиця,
Виникає в зіткненні стихій.

Мертва, як лезо ножа,
Тупа й безлика,
Виповзла чорна межа --
І приповзла навіки.

Репнувся навпіл світ, --
Череп як глина!
Чорна безодня літ --
Перша хвилина.

Лиже чорний вогонь
Ребер склепіння.
Каюсь! Не відсторонь!
Навчи терпіння!

Те, що мала за твердь,
Розверзлося під ногами:
Чорна реве круговерть
Між рваними берегами.

Де ти? -- Я тут чужа!
Молитви не відсторонь!
На холодному лезі ножа
Чорний танцює вогонь.

Віктор БУРБЕЛА

НАД ДНІПРОМ

Тихо плинуть по лиману
Білі лебеді туману.
Голубінню небо дише --
Тиша...

Під селом човни куняють.
Місяць котиться над гаєм,
Кличе в далі неозорі
Зорі.

Ще проміння не заграло,
Ще небес мовчать хорали.
Тільки тиша над водою
Дівчиною молодою
Стала...

JUDE '89

Бураковський Олександр народився 1940 року в Києві. Після закінчення технікуму радіоелектроніки та служби в Армії працював на Дарницькому радіозаводі. Закінчив московський електротехнічний інститут. Кандидат технічних наук. 1988 року в журналі "Київ" надрукував перший роман "Готеню". Член Спілки письменників України.

Нижче друкуємо один з 23 розділів його нової повісті "Jude '89" з журналу "Київ" за грудень 1981. Заохочуємо читачів відгукнутися. -- Ред.

Ця повість -- інтегральне суб'єктивне відтворення так званого єврейського питання, яке, наче підводна частина тисячолітнього айсберга, вилінуло раптом над холодним простором поверхні. Образи та події оповіді не мають прямих аналогів: вони -- компіляція того євреїства, що його виростила наша національна політика впродовж семи десятків років.

Автор

"Усе змінюється -- але тільки не людина".

А. Айнштайн

Леонід Семенович Гольдич, високий, худорлявий і стрункий молодик із голубими дівочими очима та довгими віями, за останні роки якось утратив пошану до батька. Доки вчився у школі, вони дружили: завжди разом проводили літню відпустку та вихідні, відвідували шаховий гурток, обговорювали програму спецматшколої Московського університету, іздили на математичні олімпіади. Та незабаром наче який глек розбили, теплоти й прихильності не стало.

А почалось так. Навесні Леонід переміг на всесоюзній математичній олімпіаді. Потім закінчив із срібною медаллю відому в місті матшколу й вирішив податися в МДУ.

-- Тут мені нудно, -- сказав він батькам. -- А Москва -- європейське місто.

-- Ти, сину, звісно, вчений великий, але й у нашому місті є ще в кого повчиться, -- мовив батько.

І Леонід Семенович став студентом університетського мехмату. Але скоро занудився, звідколись почав дозволяти собі грубощі щодо батьків.

Олена Абрамівна, струнка вродливиця з вузькими плечима та широкими стегнами, з великими блакитними очима й русивим хвилястим коротко стриженим волоссям, дуже любила сина. Батько й мати її, тихі й аж непомітні євреї, котрі все життя чогось боялися, перед усіма поступались і зроду ні на кого не підвіщили голосу, виховали єдину доньку в любові та ніжності. І коли її відверто "эрізали" при вступі до політехнічного, вони сприйняли це щонайсмиреніше й відправили дочку в далеку Уфу до родичів, які прижилися там після війни. В Уфі Олена Абрамівна й здобула вищу освіту, отримала червоний диплом.

Закінчивши інститут, вона спершу захопилася роботою, але одного дня збагнула, що подальшої кар'єри її зробити не дадуть. Отож вона перестала боротися, стала

відлюдкуватою, а народивши сина, геть полишила всілякі спроби. І на довгих двадцять років загальмувала на посаді старшого інженера.

Часом вона потерпала, що чоловік у неї -- вчений, пише книжки, статті, іздить на конференції, вона ж вічно вдома, поміж чотирьох стін. І всю свою любов, пристрасть, нeroзтрачену енергію віддавала синові. Й коли син після перших півроку в університеті раптом занудив світом, замкнувся в собі, став прогулювати лекції й не з'являтися додому, Олена Абрамівна з відчаю руки заломила. І тоді він сказав їй:

-- Мамо, що ви з батьком од мене хочете? Тут я вам геть чужий, в університеті від мене сахаються, наче від прокаженого. Жмикруги й нездари вчать мене жити. З моїх переконань сміються. Чого ви навчали мене, для якого суспільства?... Я втомився боротись. Поїду в Москву. Може, хоч там усе не так, як тут.

На очах у нього зблиснули слізози. Олена Абрамівна капітулювала. І тільки Семен Михайлович не скоро змирився з синовою "примхорою".

-- Ти собі думаєш, ніби мені дорога слалася рушничками? -- казав він синові. -- Чи я не знаю, чого варті усмішки довкола. Чи, може, це так легко минає: написати докторську дисертацію, захистити її й не одержати підтвердження з ВАКу. Але я визначив для себе найголовніше: моя робота, мої теореми, статті та книжки. Цього не відбере ніхто. Єврей має бути непомітним, але він має бути потрібним завжди -- то єдиний шлях вижити, не впасти низько. Мій батько, твій дід, казав: "Я не здобув освіти, бо в чотирнадцять літ став сиротою і все життя простояв біля верстата. Але ти мусиш вибитися в люди. Заради мене. Учишь! Тільки в навчанні, в науці можемо дати собі раду. І ніколи не забувай: ти єврей!"... Тепер я кажу ці слова тобі...

І все ж Гольдич-молодший поїхав і вступив до МДУ; відтоді батьківський дім осиротів і спорожнів. А Леонід Семенович, провчившись рік у Москві, захопився нараз поезією. Віршами він бавився віддавна, виступав на шкільних "капусниках", дивуючи всіх несподіваними римами та метафорами. А тут сталося так, що він побував на творчому вечорі відомого поета й передав тому зошит власних віршів і невдовзі отримав запрошення зустрітися. І відомий поет допоміг йому видати першу поетичну збірочку. Ще не скінчивши університету, Леонід Семенович вступив також до Літінституту і з часом отримав два дипломи. Він повернувся додому, влаштувався системним програмістом у обчислювальному центрі. А на дозвіллі писав вірші. Але їх більше не друкували. Ніде.

Семен Михайлович казав синові:

-- Ти збагни: поезія -- не професія. Не марнуй часу. Займись науково.

Леонід Семенович і не сперечався. Нічого батькові не доводив. Бувало, вечорами він сідав перед телевізором поряд з Оленою Абрамівною, вони пригортались і

могли так просидіти кілька годин, стиха про щось перевовляючись, і до цілого світу було їм байдуже.

Але раптом десь напочатку 1988 року Гольдич-молодший отримав листа від того самого відомого поета й негайно поїхав до Москви. А через півроку товстий столичний журнал видрукував його поему "Євреї-76". І Леонід Семенович за один день став особою широковідомою. Тепер йому постійно телефонували незнайомі люди. Хто плакав і дякував за поему, хто запрошує на виступ, а хто й бажав познайомитись.

І віднині стосунки в сім'ї вирівнялися, ніхто ні до кого не мав претензій; навіть більше -- Семенові Михайловичу здалося, що син почав жаліти його, ставитися побажливо, зверхньо.

Якось Леонід Семенович прийшов додому раніше, ніж звично, був помітно пригнічений.

-- Батьку, щойно провів на вокзал свого найдавнішого друга дитинства. Євреї знову ідуть. Не туди ідуть, а звідси. Що робити, батьку?

І вони вперше за багато років серйозно, по-родинному поговорили.

-- Може, нам теж виїхати, батьку? Доки ще випускають. Доки немає поромів. Що тебе втримує?

Семен Михайлович давно чекав цієї розмови. Але й дуже її боявся.

-- Три причини мене "тримають", -- сказав він. -- Найперше -- робота. Я люблю свою роботу, це для мене головне. До всього, тепер я маю визнання не тільки за кордоном, а й у дома. Після підтвердження ВАКу мені запропонували відділ. Я відмовився. Не хочу гаяти часу на балашки. Я допрацював монографію, написану ще десять років тому, цього разу вона має з'явитися друком. Шеф казав, що інститут представив мене до член-кора... Друга причина -- земля. Я тут народився. В цій землі лежать мої батько й мати, баба і дід. Може, все це зайде сентименти, але що я вдію. А по-третє, я за натурую -- боягуз. Бояуся перемін, переїздів, нових знайомств. Я -- кішка, а не собака, звикаю до місця, а не до господаря.

-- Та-а-ак, -- у задумі сказав Леонід Семенович. -- У такому разі, ми різні люди, батьку. Повір, кажу це не в образу тобі... Я тебе люблю. Й поважаю. Але для мене головне -- зовсім не робота. Й навіть не земля. А почуття власної гідності. Головне для мене -- відчувати в собі людину. Такого самого господаря на цій землі, як будь-хто інший, хто її любить і живе на ній віками. І ніщо мені цього не замінить -- ніякі гроші чи почесті...

Семен Михайлович весь час дивився синові в очі й ураз відвів погляд.

-- Може, хоч тепер усе зміниться, -- дістав він хустинку. -- І євреї не стидатимуться своєї національності.

-- Нехай Бог помагає, батьку. Я дуже хочу вірити в це.

Після тієї розмови Семен Михайлович почав часто помічати, як йому не сидиться у своїй інститутській кімнаті, як йому хочеться додому: котра вже там година? Скоріше б вечір. Прийти додому, сісти й повечеряті по-родинному, погомоніти неквапом, обмінятись новинами. Йому стало бракувати синового товариства.

Сьогодні, в день батькового повернення з Москви, -- а Семен Михайлович щоразу навідувався спершу в

інститут і тільки після того вирушав додому, -- Леонід Семенович готував йому сюрприз. Він прийшов зазда-легідь, зволожив байкову ганчірочку й ретельно, обережно протер стару настінну географічну карту -- цю домашню реліквію. Потім наготовував кілька голок із жовтими прапорцями й повстромлював їх у карту, у зарання вибрані міста.

То була унікальна карта. Перейшла вона у спадок Леонідові Семеновичу від діда, якого він не пам'ятав. Дід, колишній робітник, пройшов піввійни, доки його дуже тяжко поранили. А коли інвалідом виписався із шпиталю й насили розшукав свою сім'ю десь між Оренбургом і Свердловськом, то виявив на стіні маленької комунальної квартири, де мешкала родина, велику географічну карту: бабуся на ній позначала червоними прапорцями лінію фронту, тоді щодня передавали зведення Радіоформбюро.

Але найнеймовірніше полягало в тому, що бабуся раптом припинила переставляти прапорці якраз у той день, коли дідуся важко поранили. Що то було -- телепатія?

-- Не знаю, -- казала бабуся у відповідь на розпитування. -- Стало страшно підходити до карти, от і все.

Доки старенькі живі були, карта з червоними прапорцями висіла на найвиднішому місці. Згодом вона дісталася Семенові Михайловичу. Вступивши до інституту він перейнявся ідею: позначати на карті міста, де у вузі не приймали євреїв на загальних підставах. І він почав стромляти в карту зелені прапорці. Було це на початку шістдесятих. Він збирав статистику цілий рік, телефонував очевидцям і до дрібниць про все розпитував. Це якраз був той рік, що його він втратив через двійку з усної математики в політехнічному на вступних іспитах. Коли він обурливо переповідав, як воно так сталося, друзі казали йому:

-- Сам винен. Тебе ж попередили: не пхайся! Неваже ти не знов про "червоні голочки" в екзаменаційних відомостях проти таких прізвищ, як твое?

Зібравши статистику "зелених прапорців", Семен Михайлович подався аж у Горький і через п'ять років скінчив там університет.

І ось тепер уже в Леоніда Семеновича виникла ідея щодо "родинної карти"...

-- А де мати? -- спітав Семен Михайлович з порога, щойно вернувшись додому.

-- Скоро буде. Робить зачіску на честь твого приїзду. Тепер вона дружина доктора фізматнаук. Вітаю тебе, батьку!

-- Дякую. Я привіз тобі той журнал, що ти просив. Дорогою прочитав дещо. Кретинізм якийсь! Маячня. Вони що, ненормальні?

-- Нормальні, батьку. Але ти не дивуйся. Що діється довкола, які ідеї проповідую "Пам'ять", а що коять усілякі романенки, евсееви, іванови, васильєви, скурлатови... Це не випадковість.

Семен Михайлович змовчав. Йому не хотілось по-лемікі на цю тему та ще в такий день.

-- Маю для тебе сюрприз, -- Леонід Семенович підклікав батька до географічної карти.

-- Що це за жовті прапорці? -- спітав Семен Михай-

лович. -- Із чимось єврейським пов'язано, так?

-- Геніально! -- вигукнув син. -- Хвалити Бога, ти не дальтонік. Гаразд, не буде тебе марудити. Жовтим по-значено міста, де вже діють товариства єврейської культури. Дивися, скільки іх, батьку!... А мене, доки ти був у Москві, обрали до правління міського товариства.

-- Жартуєш, старий.

-- Батьку, який же ти нетямковитий: поки тебе одокторили, то мене -- оправлінили.

-- А зараз ти мене обовдуррюеш?

Леонід Семенович зареготав, підійшов до батька й підняв йому праву руку, наче переможцеві на боксерському рингу.

-- Все ясно, -- нарешті здався він. -- Батьку, ми з тобою запрошені на чай до голови товариства, страшенно енергійного й симпатичного дядечка, такого собі Аркадія Ілліча Левіна. Він тренує гандбольну команду в спортинтернаті.

-- А до чого тут я?

-- Ну, відомий єврейський поет не може мати миршавого батька. Довелося сказати, що ти, між іншим, доктор наук.

-- Припини, Леоніде! Годі вже.

-- Вибач, батьку. Але я серйозно. Той самий Левін запросив нас до себе на чай. Хоче порадитися. Товариство щойно створене. Сила-силенна проблем, питань, складнощів. Адже йдеться про відродження єврейської культури, звучить?

-- Гаразд, умовив. Ясна річ, коли це не чергове "поганікінське поселення" для галочки.

-- Ти пессиміст, батьку. Ми з тобою помінялися ролями?

-- Добре вже, оптимісте, поможи зрихтувати вечерю, доки мами немає.

Й цієї міті увійшла Олена Абрамівна. Ставши на порозі, вона акуратно скинула хустку і прибрала незрушну позу манекена. Й аж коли чоловіки один з поперед одного почали вихвалювати її "незрівнянну зачіску", вона кинулась до чоловіка й розцілувала його. □

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ
і син АНДРІЙ -- власники

- Книжки, журнали, газети, пластилінки, машинки до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими ворами в гуртовій і роздрібній продажі.
- Біжuterія, кераміка і кришталі.
- Висилки пачок до всіх країн.

"ВЕСТ АРКА"

2282 Bloor St. W., Toronto, Ontario M6S 1N9

Tel. (416) 762-8751

ПОНАД 40 РОКІВ РОСТУ

КРЕДИТОВА СПІЛКА "СОЮЗ"

За останніх 40 років
Кредитова Спілка "СОЮЗ"
пожертвувала на добродійні цілі
українській громаді
понад один мільйон доларів.

Кредитова Спілка "СОЮЗ"
запрошує Вас стати членом
і бути співучасником
збільшеної допомоги громаді.

Ваша Кредитова Спілка
має великий вибір фінансових послуг.
Звертайтесь до нас з усіма
Вашими фінансовими потребами.

So-Use CREDIT UNION

2299 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1P1 (416) 763-5575
2267 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1P1 (416) 763-5575
406 Bathurst St., Toronto, Ont. M5T 2S6 (416) 363-3994
31 Bloor St., Oshawa, Ont. L1H 3L9 (416) 432-2161
26 Eglinton Ave. W., Mississauga, Ont. L5R 3E7 (416) 568-9890

Левко ЛУК'ЯНЕНКО

"МИ ОПИНИМОСЯ В ЕКОНОМІЧНОМУ РАБСТВІ..."

Нижче друкуємо головну доповідь Левка Лук'яненка на другому з'їзді Української Республіканської Партиї, що відбувся на початку червня м.р. в Києві. Не зважаючи на проголошення української незалежності, економічна ситуація в Україні поки що погіршується й думки лідера УРП стали актуальніші, ніж були рік тому.

Доповідь друкуємо скороcheno з історико-політичного квартальника "Голос Галичини", ч.1. Збережено правопис орігіналу. -- Ред.

Шановні делегати другого з'їзду Української Республіканської партії, шановні гости, пані і панове!

Під небом України відбувається багато важливих змін і подій. Вони наповнюють сучасне життя глибоким змістом. Думаю, що однією із важливих подій є і наш з'їзд. Ми не затулимо сонце і не зупинимо колесо історії. Ми не спроможні це зробити, але ми спроможні додати імпульс до загального розвитку і надати процесу звільнення України трохи швидшого темпа. Напрям і швидкість змін залежать від співвідношення різних суспільних сил і того УРП, як одна із таких сил, спроможна вплинути на неї. Наша мета -- самостійність України. Хотілося б, щоб рух до нашої мети був швидший. Це можна зробити тільки в один спосіб -- збільшити вагу партії в сучасній політичній боротьбі. Як збільшити вагу УРП? Для нас, як партії, це головне завдання і тому я розгляну його докладніше.

Ідеологічні проблеми партії.

З огляду на те, що в УРП десь із початку року даеться відзнаки ультрарадикалізм деяких осіб, логічно поставити питання: чи збільшувати вагу УРП способом загострення нашого радикалізму? Друге запитання: чи можна збільшувати кількісний склад партії способом радикалізації тактики. І якщо неможливо одночасно створити і ультрарадикальну, і чисельно велику партію, тоді що може більше сприяти прискоренню руху до самостійності? Ультрарадикальність малої групи людей чи поміркована, розважлива лінія великої кількості людей? Відповідь на ці питання нам потрібна. Ультрарадикальна, хоч і мала, чи хоч і не вельми радикальна, зате велика. Цього не можна з'ясувати без аналізу тактики. Маючи одну і ту ж мету, партії можуть обрати різну тактику, бо вона, хоча й неповністю, але все-таки в значній мірі є суб'єктивне явище і залежить від керівництва партій, від їхнього світогляду та інтелектуальної сили. Що розумніші голови в керівництві партій, то більше вони спроможні охопити чинники суспільно-політичного і національного розвитку, глибше їх обробити в своїх головах і зробити глибше і обґрунтованіше висновки, тобто спроможні зробити найадекватнішу наявним політичним умовам тактику боротьби. Розглянемо

це на прикладах таких і інших різних партій. Візьмемо для прикладу радикальніше від УРП крило, що на політичному тлі України стоїть ліворуч від неї, якщо лівіше означає радикальність тактики: Українська Християнсько-Демократична партія, об'єднання Державна Самостійність України, Національна партія, Міжреспубліканська Асамблея, Українська Народно-Демократична партія з одного боку і УРП з другого -- мають в собі одне і те ж -- самостійність України, проте перші п'ять обрали одну тактику, а УРП обрала іншу. Перші критикували Совіти як органи окупаційної влади, УРП критикувала Ради як совіцьку форму комуністичної диктатури. Перші разом з УРП критикували проект виборчого закону УРСР, перші не брали участі у виборах і проти участі в роботі Совітів.

УРП взяла участь у виборах і тепер члени працюють у ВР і місцевих радах. Перші вважають, що організаційною діяльністю та гострою критикою на мітингах, зборах, тобто наступом з боку можна подолати окупаційну владу, а УРП вважає, що цього мало і того увійшла до складу Совітів, а під свою участю в їхній роботі прагне впливати на зміст законів і рішень у напрямку поступового розширення прав республіки. УРП увійшла до ВР, щоб використати її всеукраїнську трибуну для пропаганди своїх ідей. І за цей рік діяльності у Верховній Раді УРП разом з іншими патріотичними силами добилася реабілітації державницької ідеї. Ідея самостійності України зі злочинною націоналістичною ідеєю, якою вона здавалася наддніпрянським українцям, стала дозволеною легальною ідеєю. Реабілітація ідеї самостійності розширює соціальну базу національно-визвольного руху, що з точки зору стратегії боротьби за державність має принципово важливе значення. За рік діяльності у ВР УРП разом з іншими патріотичними силами добилася реабілітації української мови. Вживання мови у вищому законодавчому органі політиками республіканського масштабу, найповажнішими вченими, інтелігентами, зняло з нашої мови тавро селянської і загумінкової мови. І її перестають соромитися, що надзвичайно важливо з огляду на подальше відродження нації. Без впливу у ВР на партократичних депутатів, неможливі були б Декларація про державний суверенітет України, Закон про економічну самостійність України, стаття 71 Конституції УРСР про пріоритет республіканських законів над імперськими законами, без трибуни ВР доляна комплексу неповноцінної нашої мови та реабілітації ідеї самостійності України затягнулось би на багато-багато довше. Згадані п'ять політичних організацій за кілька років свого існування майже не зросли й мають лише по кілька сот членів. Чого до них не йдуть люди? Відповідь одна: їхня тактика є занадто радикальна, а їхні пояснення цієї тактики не витримують перевірки критичним розумом, щоб привернути до себе значну кіль-

кість людей. Керівники цих партій, очевидчаки, свідомо задля продовження свого радикалізму жертвують майже повним припиненням росту партій. Що ж? Це їхня справа.

Місце УРП в політичному спектрі.

1976, 88, 89 років УГС* була на крайньому лівому фланзі національно-визвольних сил. Боротьба УГС проявлялася в пропаганді, агітації та різних організаційних заходах. Потім репресії послабшили, з'явилися інші політичні організації і стали робити те, що робила УГС, хоча не раз радикальнішими на словах методами діяльності. За минулі два з половиною роки УГС -- УРП значно виросла кількістю і дозріла політично. Зі збільшенням своєї ваги, особливо після перетворення у парламентську партію, у неї збільшується відчуття відповідальності за стан українського суспільства. Не можна сказати, що УРП посунулася праворуч, відступивши своє місце вищезгаданим партіям, бо основна тактична відмінність їх від УРП -- неучасть у діяльності Рад -- стала не внаслідок радикальності і поправіння УРП. Навпаки, УРП завжди була за використання Собітів для справи національного визволення. Щодо неучасті у діяльності Собітів згаданих партій, то вона з'явила не так зі свідомого заперечення доцільності такої тактики, як з усвідомлення неспроможності провести своїх членів до Верховної Ради. В наступному діяльність депутатів-республіканців у ВР стала об'єктом лютих насоків та звинувачень, що додало їм образу ультрарадикалів і утвердило лівіше від УРП. Суть звинувачень -- участь у роботі Собітів і співпраця з комуністами. Ну, по-перше, співпраця в Собітіх з комуністами носить характер постійного ідейного протиборства навколо всякої постанови, закону, персоналії і того більше є боротьбою, ніж співпрацею.

По-друге, погляньмо на співпрацю з комуністами, як на принцип: припустимий він чи ні? Яка ідеологія для УРП є визначальною: класова чи національна? Що важливіше: що патріот є українцем, чи що українець є партократом? Для людини з національним світоглядом національність важливіша за класову ознаку, для людини з класовим світоглядом належність до певного класу, наприклад партократії, важливіша за національну ознаку. Позаяк для членів УРП характерна національна свідомість, то вони спроможні піднятися над класовими ознаками і співпрацювати з представниками різних класів у напрямку будівництва самостійної України. І якщо комуністи, які 70 років плюндрували Україну, тепер робитимуть кроки до незалежності і відродження України, то ми готові з такими комуністами співпрацювати, бо інтереси нації для нас вище ненависті до окремих груп зі складу нашої нації (...)

Глупо було б відсажнути їхню пропозицію до співпраці, коли ця співпраця спрямована проти давнього зовнішнього ворога України. УРП -- партія, що відкидає комунізм як антидемократичну шкідливу утопію і засуджує його антилюдську злочинну тактику, але вона не може доводити цю ненависть до заперечення співпраці з тими комуністами, які тепер стали на шлях творення

незалежної української держави і об'єктивно допомагають УРП. Поки організовувалися інші партії, більшість керівного складу УРП переросла із пропагандистів на політиків. Яка різниця між ними? Пропагандист викриє недоліки системи і вказує новий ідеал обґрунтовуючи необхідність зламу старого ладу і заміну його новим ладом. Він не задумується над способом трансформації старого суспільства в нове і не уявляє їх. Політик знає антинародну сутність старого ладу і бачить світлий ідеал майбутнього, але зосереджує увагу на іншому: на способах переробки старого в нове. Ми гостро, а не раз і добре критикуємо комуністичну диктатуру, імперію, партократію і крупним планом показуємо ідеал самостійної України. Ця метода побудови виступів використовує контраст: було погано, буде добре. З такої пропаганди переважна більшість слухачів перехід від колоніального стану до незалежності уявляють абстрактно, як якийсь короткий одноразовий акт. Більш-менш у дусі більшовицьких гасел 1917 року: "Ми солінцє старое потушим, ми солінцє новое зажгем", "все, что напоминает частную собственность -- уничтожить", із сучасного нашого: "Геть московську імперію! Хай живе самостійна Україна!" Чудово! Хай гине імперія, хай живе самостійна Україна. Та тільки ж від самого цього гасла імперія не впаде і самостійність не з'явиться. І якщо наші ультрарадикали-пропагандисти далі цього не йдуть і не бачать величезної складності перехідного періоду, вони, як і керівники Національної партії, ДСУ, УМА -- не політики. Якщо на вироблення методології пізнання сучасної дійсності на наших шановних пропагандистів впливало вивчення історії 1917 р. і, зокрема, вони засвоїли співвідношення тодішніх гасел і тодішньої реальності і методологічно переносять його у сьогодення, то мушу зауважити, що це співвідношення передовсім інше. 1917 р. в промисловості було зовсім мало населення, абсолютну більшість становили односібні селянські господарства із самостійним циклом виробництва, що практично не залежав від політичної влади. Заміна царської влади більшовицькою владою могла відбутися як завгодно швидко. Селянські знаряддя праці виробляло само село і державний заколот у Петербурзі та заміна царської окупації України більшовицькою безпосередньо не впливали на селянське виробництво і воно могло продовжуватися по-старому. Таким чином, тодішні політичні гасла піддавалися прямому втіленню в життя. Тепер зовсім інша річ. В результаті індустріалізації суспільства економіка перетворилася в гіганський організм, що для нормального функціонування потребує тисячі тисяч з'язків забезпечення сировиною, матеріалами і механізмами машин, харчами, одягом, електро- і теплоенергією, газом і водою за допомогою різних складних транспортних систем і все це взаємопов'язано у величезних географічних просторах. Параліч виконавчої влади в умовах державного керування економікою бодай на тиждень означає параліч економіки. Суспільство 90-х років -- це не суспільство 17-го року, що складалося з поруч покладених незалежних сільських виробників -- це таке суспільство, в якому ніхто сам не виробляє предмет споживання, а виробляє лише його частину і зупинка однієї ланки означає зупинку виготов-

лення цілого предмету. Гасло "Геть окупаційну адміністрацію" в буквальному його смислі означає не більше як поетичну фразу. Якби цю окупаційну адміністрацію підняти якимось казковим способом над Україною всю разом за ковнір і жбурнути на дно Чорного моря, то в той же момент в економіці почався б хаос і повний розпад економічних зв'язків. Не можна припинити на тиждень рух транспорту, постачання в міста води, електроенергії, харчів. Тому гасло в дійсності "Геть окупаційну адміністрацію" означає поступову переорієнтацію виконавчої влади зі служіння московській імперії на служіння українським національним інтересам. Ця переорієнтація зв'язана із запровадженням законів і заміною людей у виконавчих органах. Проте заміною лише невеликої частини найбільш затяжих партократів та українофобів. Не має жодного сумніву, що абсолютна більшість простих службовців будь-якого міністерства, відомства зустріне переорієнтацію своєї установи на служіння самостійній Україні без активного опору і поставить свої знання і досвід на службу Україні. І Україна в перехідний період не спроможна обійтися без цих фахівців. Цей процес заміни і становить зміст напруженій політичній боротьби. Ще один підхід нам допоможе показати, що наші ультрарадикали, звинувачуючи Народну Раду і, зокрема, депутатів-республіканців у зраді просто не розуміють об'єктивної складності переходу України від одного стану до іншого. Ми живемо не в дикій череді кам'яного віку, а в організованому суспільстві.

Звичай і традиції давно кодифіковані, відредаговані юристами і схвалені верховними органами влади, як обов'язкові для всіх правила поведінки. Заміна державної влади не скасовує автоматично законів попередньої влади. У житті постійно народжуються, одружуються, помирають, продають, купують, убивають. Ці події створюють юридичні факти, що їх регулюють кодекси законів про шлюб і сім'ю, цивільний адміністративний кодекс, кримінальний кодекс та інші кодекси. Нова влада запроваджує нові правила, але вона не спроможна переписати всі кодекси відразу і того минає довгий час, заки вона замінить кодекси відповідно до нових обставин і нової політики. Законотворчість -- це важка інтелектуальна праця і вона може бути здійснена тільки впродовж якогось більш-менш значного строку, а не моментально. Життя ж не зупиняється ні на мить і не припиняє продовжувати породжувати значимі юридичні факти. Цього не розуміють наші ультрарадикали. Республіканську партію я бачу як таку партію, що вміє не тільки добре пропагувати ідею самостійності і добре бачить складність і величезні масштаби праці, але й усіма своїми силами в межах Собітів і поза ними намагається прискорювати законодавчу і організаційно-виконавчу працю у перетворенні колоніальної економіки на незалежний ринковий економічний комплекс, у прискоренні військової реформи, поділі імперського військово-промислового комплексу і створенні республіканських збройних сил та активної аіяльності у перебудові всіх імперських структур на республіканський лад. Квазі-радикалізм СНУМу, УМА та інших організацій лівого від УРП крила не побудований на глибокому

знанні законів суспільного розвитку та глибокому розумінні характеру сучасної перехідної доби. Отже, ми, члени УРП, не задовільняємо роллю критика, ми беремо і далі братимемо участь у перетворювальній праці. Позаяк усі радикальніші від УРП партії взяли на себе роль критиків, кількісно малі і не беруть дієвої участі у перетворювальній діяльності, то УРП в Собітах співпрацює в основному з ДПУ, ПДВУ**. (...) Шість років перебудови показує, що комуністи спроможні відмовитися від комуністичної утопії, від марксизму, ленінізму, відмовляються від соціалізму, але вони добрівільно не відмовляються від панування в економіці.

Уже зараз ми можемо припустити, що вони роздержавлення і приватизацію використають для перебирання підприємств до своїх рук і перетворяться на хижий експлуататорський клас, міцно об'єднаний усвідомленням спільноти своїх матеріальних інтересів. Політичне рабство зникне, але ми опинимося в економічному рабстві тих же комуністів тільки без партквитків. Критика комунізму, московського імперіалізму їх уже не влучатиме. Боротьба може тривати довго. Тепер їх коло 3 мільйонів. Більшість членів відійде від КПУ, але якщо в клас консолідується одна десята частина, то й тоді вона становитиме велику антинародну силу. Ми -- партія, яка хоче бути партією трудящих, мусимо уже тепер накреслити план діяльності, що упередив би це. Як це зробити? Як витіснити їх? Комуністи мають закінчену мережу своїх організацій, у кожній області, районі, місті, селі вони мають свої парторганізації. Щоб витіснити їх мирним демократичним способом, УРП мусить створити таку ж повну мережу своїх організацій. Для цього потрібно не вісім тисяч республіканців, а в десятки разів більше. Політичний досвід і наших ультрарадикальних партій і подібних за гостротою націонал-соціалістичних партій на Заході показує, що вони ніколи не спроможні набрати достатньо багато людей, щоб помітно впливати на законодавчі органи і проводити в життя за допомогою законів бажані їм зміни. Того УРП ні в якому разі неповинна піддатися тиску кількох нерозсудливих і необачних людей, за істеричними криками яких немає жодної позитивної програми. Республіканська партія має продовжувати рузвіну і врівноважену лінію, якою почала свою боротьбу за волю в 1976 році і якою продовжувала йти до сьогоднішнього дня. Минулий досвід показує, що в одинаково несприятливих умовах УГС-УРП зуміла досягнути незрівнянно більшого від інших партій. Тож було б смішно переходити на позиції збанкрутіваних Національної партії, що намагаються повернутися на позиції УМА. З'їзд повинен прямо сказати: якщо вас не задовільняє теперішній курс УГС-УРП і ви стали відчувати більшу спорідненість з УМА -- ідіть в УМА або, якщо хочете, створіть собі подібну організацію. УРП продовжуватиме розширювати взаємини з трудящими верствами і за допомогою взаємозрозуміння з ними перетворюватиметься у велику партію серйозної і систематичної боротьби, за витіснення комуністів із провід них посад і поглиблення демократичності українського суспільства. При цьому тільки послідовна демократична лінія зможе переконати громадян України в широті бажання УРП замінити комуністичну диктатуру.

туру не диктатуру своєї партії, а всебічним плюралізмом і свободою, не заміною однією диктатури іншою, а заміною диктатури демократією -- ось ідеал УРП.

Необхідно умовою, що відкриває шлях до виведення економіки України з глибокої кризи та дасть можливість покращити матеріальні умови життя народу республіки, як і звільнення трудящих від страху перед репресіями, є витіснення комуністичної партії і припинення її панування в усіх сферах економічного і духовного життя. І це є найважливіше завдання УРП на майбутній рік.

Примітки:

- * УГС -- Українська Гельсінська Спілка, яка на установочному з'їзді перетворилася в Українську Республіканську Партию.
- ** ДПУ -- Демократична Партия України; ПДВУ -- Партия демократичного відродження України.

Дмитро ОБ'ЯК

ГОЛОВА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ І.С. ПЛЮЩ

Іван Степанович Плющ народився 1941 року на Чернігівщині.

Почав свою трудову діяльність 1959 року бригадиром радгоспу "Хмельовик". З 1967 року -- на керівній господарській роботі.

Закінчив Українську сільськогосподарську академію і Академію суспільних наук.

У 1990 році став головою Київської обласної Ради народних депутатів.

Народний депутат України. 6 червня 1990 року І.С. Плюща обрано першим заступником Голови Верховної Ради України, а 5 грудня 1991 року -- головою Верховної Ради.

Одразу після обрання Головою Верховної Ради України Іван Плющ дав прес-конференцію для українських та закордонних журналістів. Понад годину новообраний голова українського парламенту відповідав на запитання кореспондентів різноманітних видань, підтвердживши ще раз свою готовність запровадження ринкової системи відносин і приватної власності.

Про функції держави Голова Верховної Ради висловився однозначно: найбільша цінність -- народ. Держава створюється для того, щоб якісно покращити життєвий рівень людей, задовольнити їх потреби, забезпечити незахищенні верстви населення. Чим більше ми говоримо про державне втручання і регулювання ринкових відносин, тим довше будуватимемо демократичну державу.

Про зовнішню політику України. Немає держави і республік з колишнього Союзу, до яких би Україна не проявляла зацікавлення. Іван Плющ також зазначив, що Україна входить в той самий економічний простір, що являє собою більше неіснуючий Союз. Але перебуваємо в ньому Україна лише на рівних засадах з усіма республіками, будуватимемо стосунки, як рівний партнер, на взаємовигідних умовах. Якби раніш політика центру була направлена на створення співдружності держав, а не на то "оновлену федерацію", то незрозумілу конфедерацію, то ще щось, можливо, така спільність могла б існувати.

Стосовно входження України в інший економічний простір, то, очевидно, з нашими технологіями й оснащенням, нашою якістю праці й можливостями доведеться нам зочекати.

В економіці, вважає Голова Верховної Ради України, необхідна радикальна реформа. І. Плющ не є палким прихильником "шокової терапії", але визнає її як найдієвіший засіб виходу з економічної кризи. Якщо звести метод "шокової терапії" до суто медичного порівнання, то можна назвати три способи лікування: хірургічний -- найболючіший, але після його впровадження оздоровчий процес відбувається найшвидше; терапевтичний -- триваліший у часі і не завжди ефективний; і гомеопатичний -- лікування травами, яке можна проводити усе життя, не спостерігаючи фактічних покращень.

M - C DAIRY

- ЙОГУРТ
- ГУСЛЯНКА
- БІЛИЙ СИР
- СМЕТАНА

У С Е С М А Ч Н Е ,
Д О Б Р О Я К И С Н Е !

212 Mavety Street
TORONTO, ONTARIO
Tel: 766-6711

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

27 січня 1992 року міністром закордонних справ України Анатолієм Зленком та міністром закордонних справ Канади Барборою Макдугалл підписана спільна Декларація про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Канадою.

Для України можливий хірургічний метод лікування, який пережили країни Східної Європи. Поки ж що взагалі тут не вдаються ні до жодних методів.

Стосовно Кабінету Міністрів, то ставлення до нього у І. Плюща досить критичне. Поки що Кабінет фактично не запропонував ніяких реформ. Хоча Голова Верховної Ради гадає, що слідом за указами Президента України розпочне активно діяти і Кабінет. До того ж він вважає, що Кабінет Міністрів не повинен керувати централізовано з Києва усім народним господарством країни, щоб таким чином не перетворитися на віджилу союзну Державу.

В нинішній перехідний період Іван Плющ вважає, що двосторонні зв'язки з іншими республіками, які входили в Союз, мусять розвиватися не тільки на міжурядовому рівні. Їх мусуть розвивати самі керівники підприємств і установ, які зацікавлені у співробітництві. Якщо ж керівники не в змозі налагоджувати контакти і забезпечувати виробництво, вони повинні йти з своїх посад. Коли ця ланка управління сподівається, що зв'язки їм забезпечить команда Фокіна, значить тоді ця команда така ж сама, якою була попередня.

Відносно Радянської влади Іван Плющ сказав, що такої влади в нас не було. А була яскрава, багаточисельна ширма, за якою люди лише створювали ефект роботи, зайнятості, насправді не бажаючи і не вміючи ні працювати, ні керувати. На нинішньому етапі Голова Верховної Ради бачить здорове зерно у формі Рад. Вони могли бути протидією сильній виконавчій владі і президентській формі правління.

В опозицію до Президента України Голова парламенту, очевидно, не стане. Хоча протягом майже року їх співпраці таке траплялося не раз. Іван Плющ вважає, що тоді Леонід Кравчук просте не стояв твердо на ногах, нерідко займав вичікувальну позицію, маневрував і приймав такі рішення, які не всім подобалися, і йому також. Однак, результат -- наша незалежність -- очевидний... Тепер Кравчук буде твердо проводити свою лінію.

Стосовно ж парламентської опозиції, то І. Плющ вважає її необхідною, щоб стимулювати роботу парламенту. Недавня опозиція (Народна Рада), на його думку,

відіграла важливу роль, спричинивши рух парламенту в демократичний бік.

Голова Верховної Ради висловив також своє ставлення до питання про зовнішній борг СРСР. Він підкреслив, що представники від України ще в березні 1991 року були готові сісти за стіл переговорів, однак Центр зволікав із вирішенням цієї проблеми. Тоді, до речі, борги складали близько 50 млрд. доларів. У вересні у зв'язку з прийняттям 24 серпня Акту незалежності України ми ще раз нагадували про визначення питомої ваги боргів СРСР. Сьогодні ж, говорять, вони виросли ледве не до 100 млрд. доларів.

"Я стою на тій позиції, що Україна може взяти на себе частку виплати боргів колишнього СРСР за станом на 1 вересня 1991 року. Тобто, після проголошення Акту незалежності України ми не можемо сплачувати чужі борги", -- сказав Іван Плющ.

Своє майбутнє Іван Плющ пов'язує з роботою у парламенті, який, він сподівається, з часом стане професійним, дієвим, прийме Конституцію України, вирішить питання радикальної економічної реформи. Скільки проіснує парламент у нинішньому складі, залежить від багатьох факторів.

Взагалі ж, на мій погляд, слід схвалювати вибір Головою Верховної Ради України Івана Плюща. І це не суб'єктивна думка. Це означає, що парламент республіки буде продовжувати рухатися (хоча й сповільнено) в демократичний бік. Об'єктивно ж, Іван Плющ є тою максимально можливою демократичною фігурою, за кого могла проголосувати колишня компартійна більшість, і мінімально демократичною фігурою, кому могли б віддати свої голоси більшість членів Народної Ради. Компроміс відбувся. □

Іван С. Плющ.

УКРАЇНСЬКІ КОМП'ЮТЕРНІ ШРИФТИ

від фірми:
Compu Stream

Наша Українська Фірма з трійтнім досвідом, займається виготовленням різних комп'ютерних програм. Головна спеціальність це українсько-мовні редакторські програми. Тільки в нас за ціну машинки до писання зможете придбати систему, на якій будете здатні видавати книжки, журнали, писати статті, листи тощо. *Український інструктаж включений. Даємо три роки гарантії.*

2970 Lakeshore Blvd.W., Suite 205, Toronto, On. M8V 1J7
Tel.: (416) 726-0455 або (416) 255-7710 Адам Стець.

СВ. ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ ПОНЕДІЛКА

Минуло 16-ть років (помер 25 січня 1976 р.), як відійшов в найкращий світ вічного життя, після тяжкої недуги і операції на 54 році, відомий письменник-лірик, гуморист, актор театрів під керівництвом Володимира Блавацького і Йосипа Гірняка -- МИКОЛА ПОНЕДІЛОК, син заможних господарів з Херсонщини Василя і Дарії Панасенків. Маючи 11 років (Нар. 24-го вересня 1922 р.) він, як і більшість українців східної частини України окупованої комуністичною владою після громадянської війни, пережив зі своїми рідними страшний голод 1933 року.

Після закінчення середньої школи Микола Понеділок учився в Одеському університеті, а з окупацією німцями України під час другої світової війни опинився в 1944 р. в Німеччині. По закінченні війни у 1949 р. виїхав до Америки де й проживав до останніх своїх днів лише час від часу міняючи місця осідку. Свою літературну творчість М. Понеділок почав у 1947 р. перекладами на українську мову творів німецьких і французьких драматургів. Написав три п'єси з підсоветського життя: "Знедолені", "Лейтенант Фляєв" і "А ми тую червону калину".

Перша приязнь Миколи Понеділка з музами почалася від Мельпомени. Виступаючи в театрах українських таборів у Німеччині по другій світовій війні, головно під керівництвом Йосипа Гірняка, Микола Понеділок почав писати невеличкі гуморески, які читав тодішній українській публіці, здебільша обдергтій і голодній. Його гуморески і його читання припали слухачам до серця, а згодом, коли він у 1951 році переїхав до Нью-Йорку ці гуморески і їх рецитація поклали підставу під унікальну на еміграції популярність письменника.

Перші дві збірки М. Понеділка ("ВІТАМИНИ" / 1957 р. / і "СОБОРНИЙ БОРЩ" / 1960 р./), вид-во Юліяна Середяка -- Буенос Айрес, худ. оформлення Бориса Крюкова, відзеркалювали початковий період його літературного розвитку. До них входили незлобливі гуморески, які мали не малу мистецьку вартість, а фейлетони і сатири подавали вже ознаки непересічного таланту письменника. Його спостережливе око вміло проникнути у психологічні нетри своїх героїв, в нього було й тонке відчуття української мовної стихії.

Усі ці жартівливі історії, треба розуміти, як культурно-критичні твори, звернені у бік нашого побуту з усіма його комічними сторінками. Понеділкові засоби боротьби з людською глупотою у щоденному житті, з людським цинізмом у політиці -- легкий жарт і гуманна поблажливість, класичний гротеск і глибока іронія. Микола Понеділок щиро і незлобно сміється з людських типів з їхніх егоцентричних вдач і примітивних навиків, а з тим примушує сміятися читача, а також і призадуматись. Ці дві збірки положили тривкий фундамент у творчості Миколи Понеділка і визначили його місце в українській еміграційній літературі.

У 1962 р. вийшла наступна його книжка "ТОВОРИТЬ ЛІШЕ ПОЛЕ..." -- (новелі, нариси, оповідання).

Вид-во "Гомін України" -- Торонто, Онт., Канада. Коротенький вступ до збірки, без заголовку, починається зверненням до українського поля. " -- Поле! Мое ти зеленаве, вітрами й небом пещене, дощами купане і променем голублене. Твоєї широти очима не осягнути, твоєї степової волі нікому і нічим не скути... Ти прекрасне, поле! Найпрекрасніше з-поміж найкращих писанок... Ти безмежний живий килим, мережаний стежками й посріблений козацькими могилами й горбами... Поле! Я належу до твоєї неосяжної родини... Я прив'язаний до тебе, поле, прив'язаний, як рідний єдиний син до матери" ...

Отак молитовно і святково автор розкриває перед читачем образи переживань письменника, його народу і землі, що й послужило заголовком книжки (цілої збірки). Здається, що Микола Понеділок сподівався на клаптику чужого поля творити візію своєї рідної землі, прислухаючись, як... "міріяди стебел та паганців хитаючись, розповідають нам стару, ще з рідних земель казку" ...

Твори Миколи Понеділка мають свій окремий стиль. Вони начеб-то призначенні для читання їх на сцені. Передані самим автором безпосередньо слухачам вони викликають живу реакцію публіки, показують її настрій і почування і таким чином творять свого роду першу рецензію твору. Хто бодай хоч раз був присутній на вечорі, коли М. Понеділок читав свої твори, той знає, який тісний зв'язок панував між автором і публікою. Тут можливо ще відограє роль багата мова письменника, що має виразні познаки народної мови з цікавими висловами, приказками і зворотами.

Якщо дотепер ми бачили усміхнене лице письменника в його гуморесках і сатири, то інше враження огортає нас, коли читаємо збірку "Говорить лише поле..." Тут Микола Понеділок виступає, як талановитий автор ліричного жанру з життя і побуту українських селян часів великої голодної облоги в Україні та доби ежовщини і післявоєнної руйні 1941-1950 років. Тут він вже не сміється. Нас до болю вражають створені хистом автора образи терпіння нашого народу у ворожому ярмі. З наших очей витискає слізи образ дівчинки, яка гине на цвінтари, шукаючи рятунку від голодної смерті ("Чорна хустка"). Стискається серце від страждань матері, якій не повернули її рідну дитину ("Буржуйка"). У нарисі "Дорослий" -- змальовано часи дикого розгулу проти Церкви розбещених комсомольців.

Микола Понеділок знає добре душу українського селянина, його органічну прив'язаність і містичну любов до рідної землі. Його селяни життєрадісні й відважні, і знають чого хочуть. Вони терплять неволю, але ворогові не здаються. Вони вірять у свою правду, вірять в те, що день визволення таки прийде. Мистецьке оформлення книжки Галиною Мазепою незвичайно сильно підкреслює ідейний зміст творів.

У 1966 році вийшла нова книжка з підзаголовком: "В американському велетні місті та його близьких і даліх околицях чудернацькі пригоди, спостережен-

ня та переживання закукуріченої, та ще й української, та ще й еміграційної людини, або "СМІШНІ СЛЬОЗИ-НИ", -- з художнім оформленням обкладинки (дружній шарж та ілюстрації) Едварда Козака; Вид-во "Свобода" Нью-Йорк. У передмові до книжки критик і мовознавець В. Давиденко пише так: -- "Мало хто з українських письменників так багато й уперто працює над мовою, як М. Понеділок. Але працює він не як філолог, а як закоханий поет... Любовно, як малі істоти перебирає Микола Понеділок у своїх руках слова, здмухує порох зі старих, призабутих -- і вкладає їх в уста своїх геройів оновленими, запашними... Нова книжка "Смішні слозини" -- наявний доказ, що автор її росте, набирається чимраз більшого письменницького досвіду, що вже давно минула та весна, коли із зеленої левади порослою споришем стежкою уперше вийшов він на битий шлях нашої літератури. Але вибійстий і крутий той шлях для письменника-емігранта. Не один на ньому впав, не один присів край дороги змучений і зневірений. Дай Боже, Миколі Понеділкові не затратити в мандрах свого погідного духа і блискучого гумору, не втомитися й далі гостріти на чужині дотепне українське слово!"

Микола Понеділок не заломився. Не дивлячись на всі видавничі труднощі еміграційного письменника, коли він мусить (як за Гоголем: "сам п'ю, сам гуляю...") і писати, і коректувати, і вкладати власні гроши на видання, як не знайде меценатів, або жертвовавців; продавати -- розповсюджувати серед малозацікавлених до аби якої книжки -- українських читачів.

Микола Понеділок спромігся у 1969 р. дати читачеві "ЗОРЕПАД". Накладом Вид-ва "Гомін України" -- Торонто, Онт. Канада, з мистецьким оформленням Галини Мазепи. Юрій Кліновий, псевдо відомого укр. критика Юрія Стефаника, у передмові до збірки пише так:

"...У цій збірці багато поезій, багато животрепстного серця письменникового, почувань, що довгі роки дрімали в його душі, а врешті прорвались і вилилися в оповідання і повісті"... "Вони не такі, як у збірці "Говорить лише поле". Письменник виріс і знає, що не завжди чорні кольори найкраще передають мистецьку правду, хоч і в цій збірці ми бачимо смуток, але джерело його інше, більш універсальне, викликане не тільки голим насильством над людською істотою, воно виникає з

прадавніх, дуже глибоких почувань людини: туга за рідними, своїм родом і народом, туга за рідною землею, за батьківчиною. До збірки "Зорепад" входять дві повісті, що займають майже дві третини її розміру, і шість оповідань та новель. Герої цих повістей -- діти, але це не єдина спільні риса. "...друга і куди важливіша -- їх глибоко патріотичне спрямовання, отже одно з доторкальних, проте ледве вловимих почуттів модерної людини... Для кожного письменника хто б він не був: поет, драматург, прозаїк, темою є його батьківщина, бо батьківщина -- постійне поле дій і словесного оформлення не лише політиків та журналістів, але й істориків, соціологів, економістів... В Україні кожне слово патріота-письменника, яким би глухим і в'ялим воно не було б, набирає інших вимірів, не еміграційних, а якогось майже геройчногозвучання, бо за нього треба покутувати переслідуваннями, втратою кар'єри і навіть засланням у мордовські концтабори... Патріотичні боління свого серця, невтішна туга за батьківчиною є найважливіша проблема його збірки "Зорепад", бо вони і є центральнюю темою його збірки" (Ю.К.).

У 1973 році вийшла нова книжка Миколи Понеділка під назвою "РЯТУЙТЕ МОЮ ДУШУ" -- Вид-во "Свобода" Нью-Йорк, обкладинка і ілюстрації ЕКО (Едвард Козак). Ця повість наче продовження повісті "Смішні слозини". Мета письменника -- показати життя українських біженців з усіма їхніми додатніми сторінками, а ще більше тінями ненормальних життєвих умов у таборах ДП. Тут виведена широка панорама "таборових" типів і американців -- їх характеристика в повісті дуже вдала; показані також характерними репатріаційні советські офіцери та німці. Юрій Кліновий у передмові до книжки каже: "...найновіша повість М. Понеділка не лише розміром, але й літературною вартістю є одним з вершків його прози... В цьому творі він щедро розкидає багатства свого дозрілого таланту, зберігаючи проте основну лінію свого літературного стилю... В новій повісті Микола Понеділок по мистецьки поєднує обидва струми своєї розповіді -- гумористичний і ліричний. Гумористичний сюжет переживань відірваного від рідної землі і перекинутого в розтерзані умови еміграції героя повісті переплетений образами і спогадами про покинуту ним рідну землю, про рідних і дорогих йому осіб. З-поза сміху й радощів прозирає смуток. В безви-

ХАРЧІ В УКРАЇНУ! Не рискуйте вашими грішми у ненадійних фірмах.

Відправляйте через фірму ХОСЕН!

KHOSEN -- ХОСЕН

За каталогом звертайтесь
на тел. (416) 255-7110,
або пишіть на адресу:

KHOSEN - ХОСЕН
2970 Lakeshore Blvd.W.
Suite 205
Toronto, Ont. M8V 1J6
Fax (416) 503-3998

Цукор	10 кг	- \$14.60
Мука	10 кг	- \$9.31
Олія	10 л	- \$25.53
Гречка	10 кг	- \$18.80
Ячмінні крупи	10 кг	- \$7.50
Вівсянка	10 кг	- \$9.89
М'ясо	7.6 кг	- \$18.99
Горох	10 кг	- \$11.35
Риж	10 кг	- \$23.94
Манка	10 кг	- \$8.95

ДІЛЕРИ:

LONDON - (519) 438-3242

HAMILTON:

LOUDMILA's LADIES WEAR
337 OTTAWA ST.N.
TEL. 545-4044

TORONTO:

JUNIOR DELICATESSEN
3323 BLOOR ST.W.
TEL. 231-5384
або Д. Салючок
TEL. 767-9016

Гарантуюмо доставку на протязі 2 до 4 тижнів

ХОСЕН -- значить вигода: швидко -- надійно -- дешево -- швидко -- надійно -- дешево --

ході сучасної героєві дійсності -- "рятують його душу" картини далекої молодості, тепла і любові"... В. Давиденко підкреслює про широку популярність М. Понеділка, про його гостре й дотепне перо з під якого вийшов не один яскравий образ еміграційних буднів, не одна убивча карикатура на совєтську дійсність ("Вітаміни" і "Соборний борщик").

Звичайно "дотепність" М. Понеділка не могла поминути уваги московських літературних політруків. І тому били вони з важких гармат по Миколі Понеділкові: і львівський "ЖОВТЕНЬ" і київська "ЛІТЕРАТУРНА ГАЗЕТА". Не минув його і совєтський журналіст Юрій Мельничук, який спеціялізувався у паглюженні української еміграції. У своїй книжці "Племя упирів" (1963 р.) він не забув згадати і М. Понеділка називаючи його "заслуженим гітлерівцем" і "фашистським офіцером", який, мовляв, і тепер "німцям служить"...

Вийшовши з українського села, сповнений глибокої і щирої любові до української землі та її людей, Микола Понеділок не міг бути зрадником свого народу. За "закритий розподільник" і за бляшку на груди він не продався московському окупантові...

Не пам'ятаю чий це вислів, але хочу його привести тут, бо він є правдивий щодо Миколи Понеділка. "...Умер чумак... Наче у тій тужливій народній пісенці про недугу і смерть самітного чумаченька... Наче той чумак, що ходив на Дін та по всій Україні розвозив людям сіль таку необхідну для життя... Микола Понеділок пройшов самотою пів світу даючи своїм розпорощеним лихою долею землякам цілющу творчість свого великого письменницького і акторського таланту. М. Понеділок був своєрідною "республікою"... Своєю вдачею і поведінкою, своїм талантом і своєю може й надмірною скромністю та своєю повсякчасною готовністю допомогти, послужити кожному і зокрема постійною погідністю свого духа -- здобував собі тільки приятелів. Його знали, шанували і любили всі, хто тільки мав змогу і нагоду запізнатися з ним, або бодай побачити й послухати його. Не диво, що його розривали запрошеннями на виступи численні громади в Канаді й Америці... Можливо, що саме й тому він жив і помер самітним. Його передчасна смерть вибила нову велику прогалину в нашому емігрантському житті та в нашему письменстві. Своїм талантом і своєю оригінальністю здобув він собі віймкове місце в українській еміграційній літературі"...

Беручи під увагу найновіші події в Україні, настав час, щоб зі спадщиною Миколи Понеділка познайомився читач по той бік океану, читач на його любій Батьківщині-Україні і щоб пам'ять про НЬОГО збереглася і тут, і там на віки-вічні. Якщо б він досі жив, у нього було б нині 70 років.

Міннеаполіс, Міннесота

СВ. П. ГРИГОРІЙ ВОВКОДАВ

В 12-ту річницю смерті нашого дорогого і незабутнього мужа, батька і дідуся, св. пам'яти Григорія Вовкодав, складаю \$30.00 на видавничий фонд журналу "Нові Дні".

Дружина Катерина Вовкодав
з родиною.

"А Я ВЧОРА... ПОМЕР"

-- Анатолію Васильовичу, -- звертається я до військового комісара м. Києва генерал-майора ПАЛАМАРЧУКА, -- як іде призов?

-- Вкрай погано. Судіть самі: на сьогодні до військ мають бути направлені чотири тисячі киян. Направлено ж трохи більше двох. І якщо зможемо довести цю цифру до трьох тисяч, то не знаю, коли і якою ціною.

-- Що ж так негативно впливає на цей процес?

-- Насамперед відсутність дисципліни й порядку в суспільстві. Раніше, наприклад, людей обурювало те, що юнаки служили за межами України. Сьогодні вона -- незалежна держава, всі призовники якої направляються до військ, розташованих на її території. Йдіть, захищайте вашу неньку! Так ні, під різноманітними приводами ухиляються від призову. Хто вдає з себе хворого, хто відверто не хоче служити. Дійшло вже до того, що працівники і активісти військоматів разом з міліцією ходять по квартирах, умовляють молодих людей з'явитися на призовну комісію. У відповідь дедалі частіше чують грубе слово, кепкування. А один "розумник", відкривши тріщечки двері, скільки дозволяв ланцюжок, сказав про себе: "А він учора помер!"

-- Товаришу генерал, не збегну: у нас що, законів на них немає?

-- На жаль, немає. Найбільше, що я можу, то це виписати штраф 10 карбованців.

-- До речі, є факти, коли призывають хворих хлопців. Про одного з них -- Володимира Піхоту -- ми повідомляли...

-- Я заявляю з усією відповідальністю: жоден призовник не відправляється на збірний пункт, поки не буде обстежений медиками якнайретельніше. На сьогодні півтори тисячі осіб за медичними показниками звільнені від служби безпосередньо нами. А у випадку з Піхотою ви поспішили: придатний він до служби і буде призваний.

-- Анатолію Васильовичу, чи є вихід з такої ситуації? Що б ви порекомендували юнакам і їх батькам?

-- Насамперед, тим, кому не надано офіційної відстрочки, а її має право дати не інститут, не завод, а тільки наша районна призовна комісія, треба негайно з'явитися до військомату. Заявити, наприклад, що ти хворий -- мало, остаточне рішення приймає ця комісія на підставі ретельного медичного обстеження.

І ще про одне хочу сказати. Призов останніх двох років свідчить і доводить: треба нашу армію зробити професійною. Зрозуміло, що нині це неможливо, але потрібні хоча б закони, за якими можна було б притягти до відповідальності тих, хто ухиляється від свого військового обов'язку. Інакше нам і надалі не уникнути тієї лихоманки з призовом, що її маємо сьогодні: любителів займатися бізнесом нині багато, а патріотів -- не дуже.

Інтерв'ю взяв Анатолій СМЕТАНІН.
("Вечірній Київ", 244 /14359/)

"Нові Дні", квітень 1992

Галина КЛІД

БРАТИ ХАРУКИ ТА КНИЖКОВИЙ ЗНАК У ЇХ ТВОРЧОСТІ (з київського блокноту)

...Свято мистецтв на Андріївському узвозі у Києві при кінці травня 1989 року обіцяло, як завжди, якісь нові відкриття, цікаві зустрічі та знайомства. Я, не без зусиль, проштовхувалась серед різnobарвного, різногоолосого, жартуючого, речочучого, співаючого та споглядаючого розмаїття натовпу, намагаючись дістатись бічних хідників (куди, власне, спрямовувались наміри таких же, як і я, учасників цього, вже традиційно щорічного, ярмаркового дійства), щоб помилуватись котроюс мистецькою роботою, чи, приміряючись до своєї кишені, купити щось, чи "застрягнути" біля якихось жартівників.

Гамірно, весело, святково. Звідусіль око вихоплювало маленкі сценки, з яких ще довго потім, до наступного травня пам'ять складатиме мозаїку цього чудового свята на Андріївському узвозі. Чорночубий дударик, сидячи у проймі вікна, грає на сопілці. Козарлюга з пишними вусами плете при тобі бриля, яким ти зможеш за хвилинку прикритись від палючого сонця. Трояхи засоромлена юнка позує для портрета скуйовдженому бороданю-художнику. Два поважніших писарі війська запорізького напишуть тобі, за бажанням, хитромудру грамоту, у котрій справжньою печаткою засвідчать для твоєї ревнивої дружини, що бачили тебе на святі, але в поганих дійствах ти не був помічений, поводив себе пристойно, п'яним по Узвозу не вештався і до чужих жінок не чіплявся. І картини, скульптура, кераміка, плакати та жартівливі гасла...

Ось в такий от день мій погляд вихопив раптом з цього різnobарв'я два юнацьких обличчя, -- і спіtkнувся у розгубленості: чи це містифікація, чи дійсність? Всього можна чекати у ці дні на старому Узвозі, де тебе можуть розіграти так, що потім будеш довго чухати потилицю, тому, розважаючись, мусиш добре вважати. Чи хлопці справді близнюки? Виявилось, що так, це не була ніяка містифікація, лише матінці-батечку завдячуєть вони такою разючою подібністю. Симпатичні юнаки у вишиванках були братами Харуками -- Сашком та Сергієм, які представляли тут свою малу графіку -- еклібріси. З цього і почалось наше знайомство та щира дружба.

Чи думали-гадали колись батьки хлопців, зовсім далекі від мистецтва (тато -- водій та мама -- санітарний лікар-лаборант), що їх діти будуть художниками? Ні, але, мабуть, все ж таки спричинились до цього, бо після народження малят у січні 1960 року стіну над дитячими ліжечками прикрасили різними барвистими малюнками, що замінили килим. Малюки досить уважно "вивчали" зразки цієї першої у їх житті художньої виставки, і як тільки-но зіп'ялися на ноги, -- забагли малювати. Малювали вдома, на вулиці, у дитячому садочку; переносили на папір все, що попадало ім на очі: квіти, кухонний посуд, взуття,

комах та жуків. Батьки не встигали купувати фарби та папір, але радо заохочували дітлахів.

Хлоп'ята були нерозлучні, буквально все робили разом, не відходили один від одного ні на крок. Але перший вагомий поступ на шляху до оволодіння секретами пензля і фарб зробив Сашко. Мабуть саме тому він і захопив спочатку ледь помітне лідерство, першим пішовши до дитячої художньої студії. Сергійко ж, звичайно, теж не хотів відставати від брата. Далі був Київський художньо-промисловий технікум, який вони закінчили у 1980 році з відмінною відзнакою, служба в армії.

Брати разюче схожі один на одного, мають багато спільніх уподобань. Але художній почерк іх можна відрізнити: Сашко надає перевагу акварелі; Сергій пише олією. У затишній хаті їх батьків у Києві, де, без перевільшення кажучи, розмістилась ціла картинна галерея братів Харуків, гостей вражає і полонить ніжність та прозорість натюрмортів Сашка, тиха задума прекрасних пейзажів Сергія. А ще -- світ різноманітних захоплень мешканців хати: величезний "килим" зірки значків, багато з яких зроблено братами власноручно; саморобний дерев'яний стіл для нумізматичної колекції; вироби з дерева та глини; майстерно переплетена хлопцями безліч книг. Щоб мати повну уяву про багатогранність обдарованості братів Харуків, я хочу лише згадати ще побіжно проектування інтер'єрів, монументальні розписи, оформлення книжок, заняття гравюрою. Всі роботи позначені бездоганним смаком, артистизмом виконання, високою технікою.

У 1985 році Олександер та Сергій поступили на вечірнє відділення Українського поліграфічного інституту ім. Івана Федорова (київська філія). Вчителем їх став відомий український майстер графіки Олександер Мікловда, чиє ім'я проходить червоною ниткою у творчих біографіях багатьох художників. Саме йому завдають брати своєю любов'ю до еклібрісів і мистецтву віртуозного володіння штихелем. Харуки були талановитими і працелюбними учнями, про яких Мікловда з гордістю скаже за кілька років: "Своєю майстерністю скоро перевершать мене".

Перший книжковий знак Харуки зробили у 1987 році. Відтоді і почалося захоплення юних художників мистецтвом еклібріса. Їх знаки відзначають блискуче володіння технікою різьби -- цим витонченим ювелірним мистецтвом; своєрідність гармонії чистої лінії, кольору і думки; самобутність композиції та фантазія авторів. Різьбллять вони на пластику, після чого друкують як "високу" гравюру (Х6)¹. Цікавий творчий процес братів. Все життя вони все роблять разом, у всьому допомагають одне одному. Тож дуже важко розділити їх обов'язки. Ідея може виникнути в одного з них або й

в обох одночасно, але завжди це ґрунтовно обговорюється, аналізується і приймається кращий варіант. Малюнок робить той, хто більш вільний. Розподіл праці, гадаю, розпочинається у різбленні: починає різати переважно Сергій, а закінчує Сашко.

Книжкові знаки братів дещо перевищують загально-прийняті для цього жанру мистецтва розміри і носять скірше виставочний характер, але, безсумнівно, вони можуть вживатися за своїм безпосереднім призначенням і їх унікальність -- віртуозність техніки, сміливість новаторського пошуку та розкігість думки -- не можна заперечувати.

Лаконічними і точними засобами графічного вираження брати Харуки досягли надзвичайної виразності у трактуванні тієї чи іншої ідеї, характеру певної людини, її особистості, глибинної суті світосприймання, поглядів та смаків. Впевнено і переконливо веде нас їх штихель до тієї межі, коли ти починаєш усвідомлювати, що еклібріс уже не є просто зразком "малої графіки", а переростає у високе мистецтво. Вже через три роки після того, як вони почали ним займатися, мистецтвознавець Петро Нестеренко назве Харуків "новими зірками українського еклібрісу", які засяяли на київському небосхилі".

Мініатюрам художників притаманні артистизм, пластичність, висока культура. Їх творчість пронизана яскравою індивідуальністю образної думки, що надає книжковим знакам свіжості, особливої ліричності та поетичності. Неповторні сюжети знаків ретельно відпрацьовані, відзначаються гостротою і динамічністю.

У своїх роботах Олександер та Сергій Харуки демонструють вільне володіння виражальними засобами, що у поєднанні з багатою символікою підносить еклібріс до рівня невеличкої новели. Красиві, пластичні рішення поєднуються зі вдало підібраними шрифтами, органічно вплетеними у канву зображення, що надає еклібрісам вишуканої шляхетності, композиційної легкості, оригінальності та краси.

Брати працюють, продовжуючи розвивати традиції національного графічного мистецтва України. Помітний вплив на їх пошуки мала творчість Г. Малакова, Г. Нарбута, В. Перевальського та інших корифеїв української графіки.

Географія місць, де побували роботи молодих художників, досить широка: Київ, Харків, Кишинів, Вільнюс, Мінськ, а також Англія, Польща, Швейцарія, Італія, Португалія, Чехословаччина, Канада. Про них з'являються публікації у пресі. У 1989 році брати Харуки здобули міжнародне визнання, коли їх роботи завоювали два з восьми призових місць у конкурсі на кращий книжковий знак для музею видатного польського письменника Болеслава Пруса у місті Налешеві. Три роботи їх включено до каталогу еклібрісистів США². Не маю ні найменшого сумніву, що незабаром оригінальні роботи Олександра та Сергія Харуків знайдуть своє відповідне місце й у черговому томі престижної енциклопедії сучасного еклібрісу, що видає Artur Mario da Mota Miranda (Португалія), де вже представлена творчість Ореста Криворучка (Чернівці) -- II том, Василя Лопати (Київ) -- VII том, Олександра Мікловди (Київ) -- IX том.

На сьогодні число книжкових знаків, зроблених художниками, сягає близько сотні. Серед них -- велика кількість, присвячена творчості видатних діячів культури як Тарас Шевченко, Олександр Пушкін, Болеслав Прус, Адам Міцкевич та інші. У переліку найкращих -- виконані для музею Б. Пруса, на ім'я канадського історика Б. Кліда, вчителів художників Олександра Мікловди та Федора Глушкука, для відомого колекціонера з Італії Mario de Filippis.

Підвищено зацікавленість у знавців та любителів еклібрісу викликає серія книжкових знаків, виконаних братами у 1990 році для Mario de Filippis. Тринадцять з них -- на шевченківську тему, об'єднані однією рослинно-орнаментальною віньєткою. Висока художня майстерність у поєднанні зі своєрідним трактуванням "Кобзаря" вражают новаторським підходом авторів до визначення поняття такого жанру малої графіки, як книжковий знак.

У відкритому листі до італійського колекціонера Харуки пояснюють, що присвятили ці еклібріси шевченкіані тому, що у "...віршах і поемах Т. Шевченка звучить біль і страждання українських людей, відображені незламність народу у боротьбі зі своїми гнобителями, його прагнення до волі". Підкresлюючи актуальність творчості Т. Шевченка і у цей час -- час боротьби за незалежність, -- Олександер та Сергій своїм мистецтвом намагаються донести до людей "вогонь добра і волі, такий же чистий і світлий, яким він був у великого українського письменника Тараса Шевченка".

Кожну роботу Харуків можна розглядати у різних площинах, відшукуючи нове прочитання закладеної у сюжеті думки, "розшифровуючи" мову символів, знаків та відчуттів.

Візьмімо, для прикладу, еклібріс книгохріні Федора Глушкука, викладача Українського поліграфічного інституту, заслуженого художника України, що залишив яскравий національний слід у мистецтві плакату, людини, що ніколи не покривила душою, не схилила голови перед чиновниками від мистецтва навіть у найважчі роки "застою".

З чорного тла, як крізь проріте скло шибки, проявляються кольори національного прапору України -- синій і жовтий, із зображенням портрета Ф. Глушкука. На блакитному тлі слова Шевченка: "Діла добрих обновляться, Діла злих загинуть". Прізвище власника знаку написано великими літерами, чим підкреслюється глибока пошана авторів до цієї людини. Замість літери "Щ" -- символ України, тризуб, із вкомпонованими олівцем та пензлем, що відображує яскравий національний характер художника. Еклібріс, безперечно, розкриває непересічність особистості Федора Глушкука як людини і як митця, сприймається у загальному як гасло, близьке кожному свідомому українцю.

Ще один знак, позначений глибоким національним змістом, -- для історика з Едмонтону Богдана Кліда (шевченкіана). Лейтмотивом цього еклібрісу виступають усім відомі слова українського гімну "Ще не вмерла Україна", поміщені у лівому нижньому куті знаку. Тема розкривається Харуками з могутньою силою і переконанням. На першому плані ми бачимо українського

Геракла, що здійснив свій черговий подвиг, розсунувши чорну стіну пітьми і небуття, трагічної історії та стражденної долі українського народу. Позаду, у проймі стіни, зорить гнівне чоло Шевченка -- духовного пастора нації, чия безсмертна поезія надихає не одне покоління людей на боротьбу; теплий колір бандури, польових квітів та вод сивого Дніпра створюють тло для героїчної постаті, підкреслюють її міць, силу духу та віри у правоту своєї справи. Завершує задум авторів назва теми книжкового знаку та ім'я власника у правому верхньому куті, обрамлені терновим вінком. Вся композиція динамічна, повна експресії, дихає надією на відродження і оновлення землі української.

Непересічне світобачення у Олександра та Сергія, ідеї відзначаються свіжістю думки, трактування персонажу часом гумористичне, дуже влучне, але завше -- з любов'ю чи пошаною до людини.

Влучний гумор братів яскраво "читається" з книжкового знаку для офіціанта одного з ресторанів А.М. Котенка. Власник знаку -- дуже веселий чоловік, що має довгі вуса, поклоняється жіночій красі і надзвичайно любить пиво. Художники зобразили рака в образі офіціанта, що втримує у клешнях піраміду занять, захоплені вподобань Котенка: меню і кварти пива, у якому ніжиться Афродіта.

Багато книжкових знаків Олександр та Сергій виконали для їх вчителя Олександра Мікловди, доцента вечірнього факультету Українського поліграфічного інституту ім. І. Федорова, визначного українського майстра графіки в усюму світі. Колоритна зовнішність художника, емоційність, неймовірна працездатність, доброта душі, стриманість в оцінці свого доробку -- і, майже батьківське, заохочення мистецької молоді до творчості та пошуку власного почерку -- все це приваблює людей до Мікловди, викликає почуття захоплення, глибокої пошани та любові.

Один з останніх знаків, присвячених братами улюбленому вчителю, -- до його 50-літнього ювілею, у 1990 році. Центром композиції є портретної схожості образ О. Мікловди, що несе на плечах свій тяжкий довічний хрест -- штихель з музею мистецтв. Гармонійно і легко зв'язує ідею книжкового знаку рослинно-орнаментальна віньєтка з вплетеними словами Т.Г. Шевченка "Божественне покликання гравера!", цифрами "50" і "1990". Довершує складну композицію вдало підібраний шрифт з іменем власника та авторським присвяченням, тризуб і один з кількох характерних підписів братів Харуків: буква "Х" у вигляді двох мітел.

Не залишились осторонь Олександр та Сергій Харуки від відзначення 100-ліття першого українського поселення у Канаді. Книжковий знак "Українка в збирці родини Клід" є шедевром довершеності предметно-смислової композиції в еклібрісі. Асоціативність мислення художників, втілена у графіці, промовисто говорить до глядача, обережно, але відчутно доторкається до струн його душі, тче баладно-спічну нитку розповіді про минущину. Часто вживані Харуками чорне тло і терновий вінок підкреслюють тут трагізм історії України, багатовікові страждання її народу. Дзвони, як знак біди, тривоги, відлунюють у серці кожного дзвоном

історичної пам'яті та національного усвідомлення. Засмучена дівчина у намисті -- символ України; вогонь свічки, що вона тримає у руках, перетворюючись у відквітлу кульбабу, чий пух розлітається повсюди, уособлює українську еміграцію, розвіяну та розкидану вітрами лихоліть по всьому світу. Лелека зі зламаним крилом -- як символ тяжких поневірянь перших переселенців у довгій дорозі. Органічно об'єднують композицію напис у двох мовах "100 років українського поселення у Канаді" та оригінальне лого авторів до цього ювілею, де зв'язані канадський кленовий листок у червоно-му кольорі з українським національним символом та датою "1891-1991".

Еклібріси братів Харуків взяли вже участь у двох канадських виставках (у місті Едмонтоні): в експозиції робіт 9 художників з України у бібліотеці Альбертського університету (лютий 1991 р.) та з вересня 1991 року -- у подорожуючій експозиції The Edmonton Art Gallery, що складає книжкові знаки 34 українських майстрів малої графіки і розрахована на показ протягом кількох років.

"У мистецтві найстрашніше -- повторитися, -- говорить Олександр Мікловда, -- такий художник пропав, поставив на собі крапку".

Молоді київські художники Олександр та Сергій Харуки буквально кожною новою роботою засвідчують не тільки багатогранність та самобутність свого таланту, але й непересічне бачення і сприймання навколоїшнього середовища, глибокий світогляд і непоказне, некрикливе національне ототожнення. Це та юнь, котра підніме рівень українського мистецтва до світового розуміння, скаже своє вагоме слово в історії культури.

Незважаючи на зацікавленість ряду європейських та північно-американських галерей їх живописом та акварелями, брати залишаються такими ж скромними, щирими та гостинними, якими я зустріла їх кілька років тому. Успішно закінчили на початку 1991 року інститут, виконавши як дипломний проект ряд вишуканих, прекрасних кольорових ілюстрацій до творчості Лесі Українки, котрі могли б прикрасити будь-яке видання. Вже обидва мають родини.

У планах художників -- велика серія книжкових знаків, де будуть відображені українські народні звичаї, сільські мотиви. Багато праці, але роблять її брати з цікавістю і великим задоволенням.

Отож, щасті вам, друзі, у довгій дорозі Мистецтва!

Едмонтон, травень 1991 р.

Примітки:

- Позначки техніки гравірування, прийняті Міжнародним Конгресом EX LIBRIS у Барселоні у 1958 році, для вживання при обміні книжковими знаками.
- BOOKPLATES IN THE NEWS, ISBN 0-8103-4292-8, page 811.

**НЕ ЗАБУДЬТЕ
ВІДНОВИТИ
ПЕРЕДПЛАТУ СВОЄСЧАСНО!**

Юрій МОШИНСЬКИЙ

МИСТЕЦЬКІ ВИСТАВКИ

(статья 31-ша з серії про мистецтво)

Бувають різні мистецькі виставки. На деяких є презентовані кілька мистців, а на інших тільки один. Деякі включають праці лише одного стилю або періоду творчості мистця, інші покривають працю мистця за ціле його життя. Ті, що включають ціле життя, називаються ретроспективні. Ретроспективну виставку тяжко зорганізувати, бо найкращі праці мистця є переважно продані й позичити ті праці від колекціонерів не завжди можна... Але коли мистець був плодотворний і під час свого творчого життя стався затримати репрезентативні праці різних періодів, то і таку виставку можна зорганізувати без великих клопотів.

І ретроспективні, і виставки з певного періоду чи стилю є необхідні як для мистця, так і для публіки. Мистець під час своєї творчої дороги мусить розмовляти з людьми, з тою публікою для якої він творить. Слова є добри, але ніколи зі слів публіка не зможе зрозуміти справжнього задуму мистця. Для цього треба бачити викінчені праці і тоді осудити чи мистець виконав свій задум, чи ні.

Певно, публіка мусить добре розуміти мистецтво, щоб могти проаналізувати творчість мистця та винести вирок. Переважно у теперішні часи знання мистецтва між публікою є замале. І в той же час, звичай суспільства дійшли до того, що кожний почувався зобов'язаний висловити свою думку тільки для того, щоб показати себе повноцінною людиною. Така форма етикету приносить багато зла мистецтву, бо допускає до вислову неіснуючої думки, безчуттєвого почуття.

Мистець потребує відгуку, спонтанного чи продуманого, але цей відгук мусить бути від душі або від розуму, а ніколи з обов'язку.

Людям є тяжко зрозуміти самітність мистця. Серйозний мистець працює роками, щоб виробити думку та представити її на полотні або в дереві, камені, чи то

в іншому матеріалі. Передумуючи все, синтезуючи та абстрагуючи, завжди одинцем, мистець нарешті є готовий вийти між люди. І що тоді? Якщо публіка є добре вихована на мистецтві, то мистець може мати відгук, зрозуміння. Якщо публіка є "зелена" то відгуку немає, і відчувається велика порожнечча та відчуження. А найгірше, коли деякі зарозумільці "роз'яснюють" категорично. Такі розяснення дуже принижують мистця і не дають змоги мистцеві побачити чи його праця є зрозуміла чи ні. А чейже цілий сенс виставки є тільки в тому, щоб випробувати творчість на публіці.

Шкода, що ми живемо у такі матеріалістичні часи, коли мистецтво не знаходиться на першому плані; коли в школах замість лекцій мистецтва викладається про те, як незавагітніти. Майже немає літератури в школах, яка пояснювала б цілі мистецтва та потребу мистецтва для повновартісного життя.

Мистецтво є не для того тільки, щоб навчитися підбрати кольори до килимів та фіранок, аби була гармонія кольорів. Мистецтво у першій мірі є думка. Спостерігаючи думки певного мистця чи цілії нації, ми можемо встановити їх культурний рівень.

Сполучені Штати Америки рахуються найбагатшою країною в світі, яка нібито може собі дозволити на все найкраще, включно з мистецтвом. І тут помічається аномалія. У музеях зустрічаємо чудові праці, створені найкращими мистцями світу. На закуп праць знайшлися меценати, які зробили все можливе, щоб придбати те, що було найкраще, найдорожче. А ось у звичайнім житті нації, наші мистці мають трудність знайти таких же меценатів, які цікавилися б ними і їхніми творами так, як вони цікавляться мистецькими речами з попередніх часів і з інших регіонів. Якщо б такі меценати знайшлися, тоді і мистцеві було б краще, і культура країни могла б піднести на багато вищий рівень. □

В ПАМ'ЯТЬ ВІРИ ВАСИЛЕНКО

Замість квітів на свіжу могилу св. пам'яті Віри Василенко складаю пожертву \$30.00 на журнал "Нові Дні".

Вічна її пам'ять!

Ніла Гава

ШВИДКО І ДЕШЕВО, "КОБЗА" ПЕРЕШЛЕ НА УКРАЇНУ:
ВІДЕОКАМЕРИ, ВІДЕОМАГНІТОФОНИ, КОПІЯРКИ, ФАКСМАШИНИ,
ТЕЛЕВІЗОРИ, КОМП'ЮТЕРИ, АВТОМОБІЛІ, МЕДИКАМЕНТИ, ХАРЧІ,
НОВІ І ВЖИВАНІ РЕЧІ

ЗА ВІТАЙТЕ ДО "КОБЗИ"! ЧЕКАЄМО НА ВАС!

3253 LAKESHORE BLVD. WEST, TORONTO, ONTARIO M8V 1M3
TEL: (416) 251-9110 FAX: (416) 253-9515

Travel & Tours

626019 ONTARIO LTD.

СПЕЦІЯЛІЗУЄМОСЯ У ПОДРОЖАХ НА УКРАЇНУ.

МАЄМО КВИТКИ НА ВСІ АВІАЛІНІЇ
ДО БУДЬ-ЯКОЇ КРАЇНИ СВІТУ

TEL: (416) 503-0530
3253 LAKESHORE BLVD. W., TORONTO, ONT. M8V 1M3

ДУХ УКРАЇНИ -- 500 РОКІВ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Фотій Красицький. Гість із Запоріжжя, 1916. Олія.

Українці східної частини Північної Америки -- Канади і США -- матимуть нагоду побачити міжнародну художню виставку великого історичного, культурного і політичного значення.

Дух України -- 500 років українського художнього мистецтва -- виставка, що відбудеться у мистецькій галереї Гамільтону на вулиці Кінг (King St.) число 123 від 9 квітня до 15 червня 1992 р.

Виставлятимуться 120 ікон і художніх картин, вибраних із шедеврів Державного музею Українського Мистецтва у Києві і з приватних збирок, більшість яких не виставлялися раніше у північній Америці.

У склад виставки входять ікони 15-18 століть, такі як "Св. Юрій Чудотворець" та майже триметрова надпрестольна картина "Небесний владика".

Крім ікон, на виставці показані також портрети народних і козацьких героїв, твори пionерів українського модерного малярства та картини з 19 ст., що зображують побут і щоденне життя в селах України.

Виставка "Дух України" у серпні 1991 р. відкрила святкування 100-ліття поселення Українців у Канаді у Вініпезькій Галерії Мистецтв -- опісля переїхала до Едмонтону, а від 9-го квітня до 15 червня буде в Гамільтоні на закінчення 10-ти місячного турне по Північній Америці.

Давид Бурлюк. Каруселя, 1921. Олія.

Гамільтонська Мистецька Галерея плянує збагатити виставку серіями фільмів, лекцій, концертами бандуристів і гаїлками.

При кінці кожного тижня, діятиме кафе -- Київ де можна буде покушувати українські страви. Для дітей демонструватиметься писання ікон, писанок та приготування українських страв і печива.

Виготовлено кольоровий каталог з ілюстраціями всіх картин, що виставлятимуться а також можна буде набути поштівки, плякати, і спортивні сорочки, пов'язані із виставкою.

Групи відвідувачів із 15-ти і більше осіб будуть заstrupеченні англо- і україномовними провідниками -- замовляйте на число тел. (416) 527-6610, бажано три тижні наперед.

Туристичні подорожі і нічліг по знижений ціні у Роял Конавт Готелі (Royal Copnawght Hotel) можна замовити у туристичному б'юро Марлін (Marlin Travel) в Гамільтоні.

Гамільтонська Мистецька Галерея відкрита від вівторка до неділі з 10-ої години вранці до 5:00; також у четвер і в суботу ввечорі до год. 9:00.

Вступ на виставку для дорослих \$5.00; для членів, пенсіонерів і студентів -- \$3.00. Не пропустіть єдиної нагоди бачити справжні мистецькі шедеври України! □

Looking for that authentic Ukrainian gift?

UKRAINSKA KNYHA

A Division of
Demo Trade Limited

Importer and distributor
of fine giftware

NOW
DUTY FREE!

No Duty on clothing
(except leatherware), footwear
and food sent in prepaid parcels to
Ukraine, Belarus, Russia, the Baltic
States and other parts of Eastern Europe.

- EMBROIDERED tablecloths towels bedspreads aprons blouses shirts
- BEAUTIFULLY PRINTED wool kerchiefs and shawls
- HAND PAINTED decorative plates and boxes
- INLAID WOOD from the Carpathians, Hutsulshchyna and Bukovyna
- GLASSWARE AND CRYSTAL from Lviv and Kiev
- BOOKS PERIODICALS and more

Your heritage art store

UKRAINSKA KNYHA
962 Bloor Street West, Toronto, Ontario M6H 1L6
Canada
FAX:(416)531-4075 Phone:(416)534-7651 TELEX:06-22465

Ярослав ГОЛЕЦЬ

НА ПЕРЕХРЕСТЯХ ІСТОРІЙ

Зустріч з відомим уркайським майстром слова Василем Шевчуком відбулася напередодні Різдва, коли письменник з дружиною на кілька днів приїхав до столиці України зі свого заміського будиночка. Там родина Шевчуків має невеличкий клаптик землі, садок. Зручностей, звичайно, як і в більшості українських сіл, жодних. Доводиться носити воду, різати й рубати дрова, топити піч. Харчується переважно тим, що виросло в городі, що надбано власною працею. Картопля, капуста, морква, а іноді й молоко та м'ясо, яке купують у сусідів, -- оце й усі "гастрономічні розкоші". Проте й це непогано, зважаючи на теперішній напівголодний Київ. Та ще й до того, склалося таке становище, що літератори стали найменш заможною (щоб не сказати "бідною") верствою населення, позбавлені можливості повністю віддати себе служінню рідному слову. Відсутність паперу, різке скорочення випуску книг, закриття видавництв, дуже низькі гонорари, бігання письменників та інших дружин по магазинах, де, крім шалено дорогих продуктів, нічого нема, аж ніяк не сприяють творчості. Проте і за таких умов Василь Шевчук настроєний дуже оптимістично. Він має чарівну дружину, філолога за фахом, з якою виховав двох синів. Старший -- Юрій уже закінчив філологічний факультет Київського університету, молодший -- Іван ще вчиться там же. Радісно усміхається до дідуся й бабусі внучка Валя. Матеріальні, так звані престижні речі Василя Шевчука цікавлять мало -- є невеличка квартира у місті з найнеобхіднішими меблями, старенький автомобіль... Чого ще, на його думку, треба?

Найважливіший його набурок-вагомі твори, які побували народ і які ніколи не залежуються на прилавках книгарень, бо нічого спільногого не мають із низькопробною культурою, яка нині пишно цвіте в Україні.

Василь Шевчук -- письменник різноплановий, він із тих, які не замикаються в одному жанрі, певній тематиці, одному часові. В його доробку і вірші, і поема в сонетах "На острові самотності", і гумористично-ліричний твір "У затінку дерев, на Хрестатику", і низка драматичних поем, і цикл есе про видатних філософів світу, переклад сучасною українською мовою "Слова о полку Ігоревім" -- пам'ятник літератури XII століття, психологічні романі "Злам", "Фенікс". Та не буде перебільшенням, коли скажемо, що популярність йому принесли історичні романі "Предтеча", "Велесич", "Побрратими", "Син волі", "Терен на шляху".

Щодо історичних вподобань, студій літератора, то вони дуже глибокі і є тим благодатним ґрунтом для романіста, на якому він вибудовує те, що робить нашого сучасника духовно багатшим, вищим, примушує його самого зірко вдивлятися в історію свого народу, робити висновки, перекидати містки із минулого в день нинішній і прийдешній, співставляти, робити висновки. Крім

того, читаючи твір історичний, маємо змогу співпереживати з неординарними героями, і наче самим брати участь у великих визначальних справах. Історичний роман треба ще й розглядати як чудову школу виховання любові до своєї землі, піднесення національної свідомості. Зрештою "історичний" -- термін дуже умовний. Справжній письменник, пишучи такий твір, насамперед думає про сучасність, про те, що хвилює людей тепер.

Цієї тематики Шевчукові твори до читача приходили не раз. Так, "Предтечу" друковано п'ять разів, "Велесича" -- тричі, "Побрратимів" в Австралії перекладено англійською мовою, дилогія "Син волі" і "Терновий слід" двічі побачили світ. І всі ці книжки мали значні тиражі -- від 65 до 100 тисяч примірників кожна.

Така зацікавленість покладає на письменника особливу відповідальність. Василь Шевчук добре це усвідомлює і обурюється тим, що деякі письменники перекручують минуле, вони наче не ліплять картину тієї чи іншої доби, а фантазують на тему історії. "Невідомо ким, -- говорить він, -- у нас було вигадано так званий творчий метод, в якому пропагувалася свобода документів, фактів і навіть оголошувалася анафема "точним" історичним романам. Навіть важко уявити, скільки це завдало шкоди українській літературі, скількох читачів духовно викривило".

Щоб краще зрозуміти письменника, необхідно зробити невеличкий віступ. Скажімо, про Переяславську Раду, тобто про "воз'єднання" України з Росією у 1654 році, деякі літератори писали тільки в рожевих тонах, показуючи всенародну радість, забиваючи (чи не знаючи) того, що окремі козацькі полки, цілі міста відмовлялися присягати московському цареві. Тож бачимо, як художній твір вводив читача в оману, дезінформував його. На цьому ж прикладі видно, як багато важить оця відповідальність того, хто у слові реставрує події минулого.

У цьому зв'язку треба сказати, що Василь Шевчук, як математик, точний. Добираючи матеріал до нової книжки, він не використовує чуже трактування і бачення тієї чи іншої події, а звертається до першо-джерел. Так, пишучи свій чи не найважливіший твір -- роман у двох книжках про Тараса Шевченка (у першій частині -- "Син волі" розповідає про життя українського національного поета від часів дитинства і до заслання; у "Терновому світі" змальовано солдатську мушту та останній період його життя), він послуговувався лише творами Кобзаря, листами, спогадами про нього сучасників.

З приводу цієї роботи до літератора у мене виникло таке запитання:

-- Біографію Шевченка ми, здається, добре знаємо, писали про геніального сина нашого народу Зінаїда Тулуб ("В степу безкраїм за Уралом"), Оксана Іваненко

("Тарасові шляхи"), Леонід Смілянський ("Поетова молодість"), Володимир Дарда ("Його кохана") та інші мистці. То ж чи варто було творити ще один роман?

Більшість із того, що написано про геніального поета, художника, мислителя, малює якийсь виокремлений період з його життя, -- відповів Василь Шевчук, -- розуміючи такий підхід до створення образу Шевченка, коли кожен прожитий ним день стає основою глибоко-го художнього дослідження, осмислення, я ж намагався відобразити все життя Кобзаря, дати своє прочитання його творів, своє розуміння образу. Деякі дослідники розглядають Тарасову постать, як явище виняткове, унікальне. Але в моєму розумінні, Шевченко -- це певна закономірність. Його народженню передувало накопичення духовних сил народу -- і от сталося так, що цей титан не міг не народитися. В цьому закономірністі...

Свою фундаментальну роботу Василь Шевчук писав не рік і не два. Потреба створити такий роман у нього виникла давно. Спочатку з'явилася повість "Вітрила", а потім двадцять років готовувався, "до здрівав" до дилогії. У ній, насамперед, він намагається злагнути душу генія, його тривоги і болі за свій народ, за Україну.

Таким чином, на прикладі створення одного романа ми якоюсь мірою привідкрили завісу до творчої лабораторії мистця, побачили, як він працює. Так же він "підходив" до написання "Предтечі" -- про видатного філософа, поета XVIII століття Григорія Сковороду. Тут художньо переконливо змальовано образ вольової людини, якій чужі принади цього суєтного світу і який жив і працював лише для ідеї, не спокусившись на привілеї, пропоновані йому тодішніми можновладцями. Ніякі злигодні, труднощі, невдачі -- а іх на шляху Сковороди було аж задосить -- не зламали його. Йому одному, з небагатьох, віриш, коли він каже: "Світ ловив мене, але не спіймав".

До речі, цей роман, крім свого пізнавального значення, має ще й виховне. Так, автор "Предтечі" отримував листи, де називали книжку школою мужності, незламності людського духу, зауважували, що белетристизаний життєпис українського філософа, який був маловідомим, допомагав Ім у житті, рятував від передчасної смерті.

Інший популярний Шевчуків роман "Велесич" розповідає про уявного автора "Слова о полку Ігоревім" -- літературної пам'ятки, овіяній загадками і легендами, домислами щодо її справжнього автора і місця написання. Творення "Велесича" також почалося із невдоволення письменника. Так, за шкільною програмою його син мав підготуватися до уроку, на якому вивчатиметься "Слово". Вдома бібліотека чималенька, тож батько вирішив допомогти хлопцеві й почав добирати літературу на цю тему. Аж тут виникли проблеми -- все, що було написано, занадто важке для опанування людиною із середньою освітою. Чи не в тому таємниця, що українці у переважній більшості дуже мало знають цю геніальну поему XII століття, яку дослідники ставлять поруч з найвизначнішими світовими творами. Подумавши про це, Шевчук береться за ретельне вивчення твору, кожного його рядка, кожного слова.

Тут літератор звертає увагу на низку деталей, на

особливість мови, на що не зауважили інші дослідники. По тому пише своєрідні дослідження, перекладає давньослов'янський текст сучасною мовою, а відтак береться за роман. Звичайно, він не може назвати ім'я автора "Слова", проте, наче дискутуючи з попередніми дослідниками, стверджує, що він -- не виходець із княжої родини, а талановитий представник народу, який тонко відчуває природу, добре знається і дотримується язичницьких звичаїв, які серед знаті були витіснені християнською релігією, проте збереглися серед простого люду. Є ще один момент, на що звертає увагу Шевчук -- це українізми в давній поемі. Це теж підтверджує його гіпотезу: автор -- виходець з народу, звідси й припущення, ще твір міг бути написаний народною мовою, а відтак перекладений уживаною серед знаті давньослов'янською, якою послуговувалася і церква.

Та як би там не було з гіпотетичним автором "Слова", має письменник рацію чи ні, перед читачем постають картини із життя Київської Русі, він поринає у нашу історію, зустрічається з поетичними звичаями.

Над романом "Побрратими, або Пригоди двох запорожців на суходолі, в морі та під водою" Шевчук почав працювати тоді, коли козацька тема замовчувалася, заборонялася. Це одна з причин, що зумовила написання твору. Інша була в надзвичайно гарячій любові читача до книжок Дюма-старшого, захопленні його сміливими лицарями, які, скажімо, щоб одержати жіночу рукавичку, готові були піти на смерть. "Господи, -- думав літератор, -- ми мали не менш відважних і винахідливих, ладних кожної миті віддати своє життя не за рукавичку, а за Україну, за її народ. Це славні лицарі Запорозької Січі, про яких читач знає небагато". Так народилася захоплююча пригодницька, гостросюжетна книжка про двох молодих козаків, яка завоювала любов юних читачів і витримала кілька перевидань. Нині ж, коли вийшли "Історія запорозьких козаків" Дмитра Яворницького, нариси з цієї тематики сучасної дослідниці Олени Апанович, коли видруковані есе про найвідважніших героїв, їхню боротьбу, "Побрратими", як художнє дослідження, не втратило актуальності і немов оживляє історіографічний матеріал. Мало того, в романі є немало фактів, які лише тепер підтвердила наука. Наприклад, те, що козаки під час бойових дій та розвідки використовували своєрідні підводні човни.

Звичайно, кожен роман Василя Шевчука заслуговує на ширше дослідження. Я ж хочу лише дати короткий огляд історичного циклу, який на сьогоднішній день закінчується твором "Іван Вишенський", що незабаром має йти з друку. Тут літератор вірний собі: він продовжує відкривати для нас маловідомі постаті історії, літератури, які зробили великий внесок у духовний розвиток України. Про цього ченця, письменника, гуманіста, полеміста небагато знає і випускник філологічного факультету університету, проте роль Вишенського у боротьбі за національну культуру, релігію -- виняткова.

Послуговуючись традицією, хотілось би розповісти про творчі плани письменника. Але Василь Шевчук тут не дуже велемовний: так, він багато читає, вивчає історичні матеріали, має задум, проте про книжку можна буде говорити тоді, коли вона буде написана. □

КУЛЬТ ШЕВЧЕНКА У ПЕРЕМИШЛІ

Найраніші в Галичині інформації про Шевченка і оцінки його творчості, знаходимо в літературно-критичній та епістолярній спадщині львівського романтичного гуртка "Руська Трійця". Маркіян Шашкевич, духовий провідник галицьких романтиків, у 1842 році в листі до свого приятеля Михайла Козловського щиро умовляє його прочитати альманах "Ластівка", щойно виданий в Петербурзі. В цьому виданні серед ряду інших знайшлися також твори Тараса Шевченка. В цьому ж часі Яків Головацький пише першу в Галичині рецензію на цей альманах, звертаючи увагу на уривки з поеми "Гайдамаки". Рецензент наголошував на народність й автономію української літератури підкресливши, що випливає вона зі "щирої груди русина".

В добі "Весни Народів" з'являється у Львові українська преса. Третій з членів "Руської Трійці" -- Іван Вагилевич у 1848 році видає тижневик "Руський Днівник". На його сторінках друкує цикл статтей "Замітки о руській літературі" з першою в Галичині оцінкою творчості Тараса Шевченка. Вагилевич називає Шевченка знаменитим поетом, високо оцінюючи його драматичний талант, звертає увагу читачів на твори опубліковані в "Чигиринськім Кобзарі" та на невидану ще поему "Кавказ".

Перші відомості про розгром царатом "Братства Кирила і Мефодія" з'явилися в газеті "Тщеці май" в січні 1848 р. Польська газета повідомляла своїм читачам, що царський уряд заслав у Сибір за вільнодумство трьох українських професорів: М. Костомарова, П. Куліша і Т. Шевченка. В цьому часі з Наддніпрянщини прибув до Львова польський емігрант Генрик Яблонський. Він вступає у гурт української інтелігенції, яка стремить до національного відродження і в тижневику "Руський Днівник" публікує вірші, "Мученикам вольності з 1847 року" та "Думка в степах". Ці вірші є першими літературними творами присвяченими діям Кирило Мефодіївського Братства. В статті "Слово про Русь і її політичне становище" Яблонський порушує актуальні питання польсько-українських відносин, добаваючи потребу спільніх дій в інтересі Польщі й Русі. На думку Яблонського, Шевченко є тим діячем та творцем, що вказав правильну дорогу до свободи й братерського співдіяння.

В добу Меттерніхівської реакції, українська інтелігенція Галичини попадає в стан москофільського отупіння і щойно виникнення на початку 60-х років т.зв. другої "Руської Трійці", відкриває нову сторінку захоплення Шевченком. Лідер групи Ксенофонт Климкович пише перші вірші присвячені пам'яті Шевченка "На вічну пам'ять Тарасові" (1863 р.) та "Тарасові на вічну пам'ять" (1866 р.). У Львові 1865 року Климкович видає досі недруковану Шевченкову поему "Сон", збирає матеріал до першого галицького видання творів Шевченка, з'явиться воно як двотомник у Львові 1867 р. Климкович є ініціатором святкувань Шевченківських Ювілеїв.

Особливим роком в українському календарі Перемишля став 1864. Вперше перемишляни святкують тре-

тю річницю смерті Кобзаря. До цієї події композитор Михайло Вербицький пише музику до патріотичного вірша Павла Чубинського "Ще не вмерла Україна". Заміром композитора було створити пісню, яка заступила б інфантильний у своєму змісті гімн з часів Весни Народів -- "Мир вам браття" (також перемиського композитора Петра Любовича). Одним з організаторів Шевченківського концерту був молодий тоді Анатоль Вахнянин, випусник перемиської гімназії, учень Михайла Вербицького. Пізніше відомий політичний діяч партії народовців, композитор, організатор українського музичного шкільництва. Писав також музику до творів Шевченка. З ініціативи А. Вахнянина 1891 року створюється у Львові та Перемишлі співоче товариство "Боян". "Перемиський Боян" проіснував до 1939 року, ретельно пропагував українську хорову творчість, в своєму репертуарі мав композиції до віршів Шевченка й звичайно, брав участь в Шевченківських святкуваннях.

Перемиська інтелігенція початку шістдесятих років ХІХ століття своє знання про Шевченка завдячує о. Юстинові Желехівському, він привіз зі Львова перший примірник "Кобзаря". О. Ю. Желехівський був катехитом та учителем "руської" мови в перемиській гімназії й до програми навчання включив твори Шевченка. 1868 року в Перемишлі й Львові на Шевченківських концертах було вперше виконано хорову композицію Михайла Вербицького "Завіщаніє" тобто "Заповіт". Ініціатором створення музики до "Заповіту" був той же отець Желехівський. Так почався триваючий до нині процес музичної інтерпретації все живої поезії Т. Шевченка. Важливе місце займають тут й перемиські композитори.

1887 року має місце поділ перемиської гімназії на дві окремі школи: українську та польську. Майже чверть століття директором української гімназії був Григорій Цеглинський, політичний діяч, посол до віденського сейму, письменник й організатор культурного життя. "Учітесь, брати мої", ця цитата з Шевченка викарбована над входом у школу була провідною в педагогічній діяльності Цеглинського. Це ж завдяки його організаційному хистові в 1891 році відкривається в Перемишлі відділ Товариства "Просвіти", так заслуженої інституції в ширенні серед народу ідей і творчості Т.Г. Шевченка. "Просвіта" мала розвинену мережу бібліотек та читальні в яких щорічно відбувались Шевченківські свята.

Початки Шевченківських концертів, що їх влаштовувала гімназійна молодь, сягають 1872 року, проте, щойно відкриття української гімназії дало молоді можливість організувати відкриті концерти для ширшої авдиторії. Святковим днем була тоді річниця смерті поета і цей день був вільним від заняття. Програми концертів складалися з святкових промов, яких авторами були старшокласні учні, на художню частину складалися твори й пісні до слів Шевченка, часто звучали музичні твори європейських класиків. Учні складали нераз багаточисельні музичні ансамблі, хори та драматичні гуртки. В міжвоєнний час запрошували також виконавців з-поза

школи. Такі концерти завершувались виступом директора, а серед слухачів часто бували владики: Константин Чехович та Йосафат Коциловський. Подібні концерти мали місце й у ліцеї "Українського Інституту для дівчат", що був створений 1895 року. Процитую тут уривки з промови дир. ліцею Олексія Яреми з 26 червня 1911 року. В день закінчення навчального року, звертаючись до абітурієнтів директор сказав: "...Ви полишаєте Інститут і ліцей в ювілейному році, в 50-ті роковини незабутньої слави нашого генія Тараса Шевченка. Ідіть же за його заповітом ідіть в народ. Будьте всі учительками і то на кожнім місці, де молодші або старші шукають науки. Нераз може прийдеться вам і потерпіти за рідне, стріні вас невдача і розчаровання, то ви пам'ятайте на слова Шевченка, що "не для людей і не для слави" -- трудитесь для другого. Беріть собі примір від самого великого нашого учителя -- Шевченка".

Літературні, музичні і художні зацікавлення української гімназійної молоді розбуджували відомі творці української культури кінця XIX поч. ХХ ст., що на цей час працювали в українських середніх школах Пере-мишля. Були серед них: Станіслав Людкевич, в Пере-мишлі написав один з найбільших своїх творів -- кантувату "Кавказ" на слова Т. Шевченка; Олена Кульчицька -- художниця, тут створила цикл портретів українських письменників (також Шевченка); Василь Щурат -- історик української культури, шевченкознавець. Вчили тут письменники: Орест Авдикович, Кость Горбаль, Осип Турянський, Сильвестр Яричевський -- автор книжки про Шевченка "Поет любові і протесту". Визначний психолог Степан Балей -- автор праці "З психології творчості Шевченка". В міжвоєнні роки вчили в Пере-мишлі: письменник Василь Пачовський, сьогодні забутий мовознавець Євген Грицак та композитор й музикознавець Василь Витвицький.

Перемиська преса щорічно широко інформувала своїх читачів про Шевченківські святкування, поміщуючи програмами і репортажі.

Вельми вроčистим в Пере-мишлі у 1914 році було святкування 100-річчя з дня народження поета. І так, учениці дівочого ліцею гроші зібрали з концерту в честь поета, передали на ювілейний стипендіальний фонд ім. Тараса Шевченка, призначений для бідних учениць. 9-го березня в будинку чоловічої гімназії відкрито погруддя Шевченка. Вроčистість почалася з виступу директора Андрія Алеськевича. Промовець підкреслив значення поета для українського національного відродження ставив його за приклад для молоді, яка в своїй більшості теж виводилася із селянської маси. Погруддя спочивало на кам'яному цоколі з написом "Тарасові -- молодіж 1914". (Годиться тут нагадати і такий факт, що в осені 1939 року з об'єднання початкової школи ім. М. Шашкевича і II гімназії виникла десятилітка ім. Й.В. Сталіна і саме тоді, в неясних обставинах кудись пропало Шевченкове погруддя.)

Вроčисті академії відбулися також в жіночій учи-тельській семінарії та в школі ім. Шашкевича на якій був присутній еп. К. Чехович. "Перемиський Вістник" з 30 січня 1914 р. в редакційній статті "Перед ювілеєм Шевченка" писав: "...перемиська Україно! Не сміє бути в нас

ні одного містечка ні села, не сміє бути ні одного това-риства, яке би не відсвяткувало так дорогого нашого ювілею". Автор намовляв старих і молодих "закупити та читати твори Шевченка", а в кожній хаті "в гарних рамках на стіні повісити його портрет". Кожна громада могла б "на ту пам'ятку вкопати в землю десь на додіднім публічним місці гарну молоду деревину, найкраще дуба і назвати його іменем Шевченка. Під кінець лютого "Вістник" повідомляв про створення в Пере-мишлі Шевченківського Комітету. На першому засіданні прийнято план святкувань -- на березень заплановано ювілейний концерт, в квітні концерт для міщан і робітників, а в травні загально-повітові святкування з походом через місто й наданням імені Шевченка одній з вулиць. Стаття кінчалася закликом до всіх місцевих організацій "Сіci" та "Сокола" гідно приготуватись до цих святкувань. Березневий номер газети повністю присвячений Шевченковим роковинам. Передова стаття це розповідь про життя і творчість поета, написана піднесено з численними цитатами і кінцевим закликом "Вставайте!, Кайдани порвіте!". Публікується літературний нарис "Чотири хвилі з життя Тараса Шевченка", кілька поезій самого Кобзаря, репортаж "Українська молодіж Шевченкові". Номер замикає викривально-полемічна стаття "Шевченко, а русофіли", спрямована проти органу перемиських москофілів "Русская земля". "Вістник" полемізує з тенденційним представленням Шевченка як "російського православного поета". Нагадує про заборону в Росії святкувань Шевченківського ювілею та про таку ж заборону з боку "Найсвятішого Синоду Руської Православної Церкви" влаштувати будь-які церковні святкування (панахиди).

Тижневик "Русская земля", що називав себе "народний еженедельник на галицко-руsskіх говорах" почав виходити в Пере-мишлі на початку 1914 р. Видавцем був Дмитро Вислоцький, в пізнішому творець лемківського регіоналізму, літератор, відомий як Ваньо Гунянка. До четвертого номеру газета надсидалась читачам безплатно. Число 9-те з березня 1914 р. присвячене Шевченкові. На першій сторінці портрет поета і стаття від редакції, в якій читаємо такі куріози "...одни кажут, що Шевченко сякій-такій, що не треба празнувати годовщини, други кажут, що Шевченко не наш, не русский, а мазепинський поет, то і ми скажем за кого уважаем Шевченка: Шевченко наш хлопський, русский, православний поет... Наші мазепи празнують его пам'ять, щоб прислужитися езуїтам, ляхам і німцям. Шевченко наш!". Дальше редакція пропонує зібрати гроши і відіслати їх одному з вселенських патріархів, щоб відслужив панахиду за Тараса. В наступній статті "Стихотворець Тарас Шевченко" непідписаний автор ось так пояснює арешт і заслання у 1847 р.: "...Вороги русского народа оклеветали Шевченка перед правительством" і воно "повірило сей підлій брехні і приказало взяти Шевченка за кару до войска і пігнати аж до Оренбургской кріпости". Закінчує номер стаття "Чи Тарас Шевченко був мазепинцем?" Ось уривки своєрідних "роздумів": "...Справді смішний світ! У нас в Галичині чествують православного хлопського поета, мазепинці, поляки, езуїти, жиди і кажуть, що Шевченко їх поет!", а далі після уривків з "Івана Гуса" та

"Гайдамаків", які послужили як аргумент, констатація "...Хиба досить вистарчить, щоби переконатися, що ма- зепинци, езуїти, поляки і жиди скоріше проклинати повинні Шевченка як чествувати!..."

Під кінець березня 1914 р. в залі "Народного дому" відбувся Шевченківський концерт, організований місцевими товариствами. Концерт почав оркестр 10-го полку піхоти під керівництвом капелмайстра Червенки, зузвів "Козачок" М. Лисенка. Доповідь прочитав професор львівського університету Олександер Колесса. В цей день з вікон українських інституцій, крамниць і помешкань майоріли блакитно-жовті прапори.

Головні святкування 100-ліття з дня народження Шевченка відбулися в неділю 24 травня 1914 року. Ранком напроти Кредитового Товариства "Віра" почали збиратися відділи "Січі" та "Сокола" в числі 2.152 чоловік в мундирах, з прапорами і оркестром. Похід повів кошовий перемиського повіту д-р Володимир Загайкевич, на коні, в мундирі і з булавою. За ним двох адютантів й кінна чета "Січі" з Болестрашиць. Далі ішов січовий оркестр із Старого Самбора, а з ним січові та сокільські товариства. Вони були поділені на курені, перед ними на конях ішли командири. Відділи пройшли від вул. Побережа, Франц-Йосифа через Ягеллонську, Словацького на Баштову. По дорозі до колони включились керівництва й члени читалень "Просвіти". О год. 10:30 на вул. Баштовій, на площі за бурсою св. Миколая відбулась польська Служба Божа. Посвячено прапор і прийнято присягу чоти перемиського "Сокола". Звідтам похід пройшов у центр міста, до нього включилися учні українських шкіл, представники перемиських товариств. Як констатували журналісти, у поході не взяли участі українські соціалдемократи. Маніфестацію закінчив на вул. Міцкевича військовий парад, що його відбирає В. Загайкевич.

В часи польсько-української війни 1919 р. польські власті Перемишля не дозволили влаштувати Шевченківські святкування. "Український голос" з 9-го березня 1919 р. писав з резигнацією "...Ta нехай і так буде. Нову кривду вплетено у вінець наших національних терпінь і цієї нової кривди ми ніколи, ніколи не забудемо! Ми бажали бути бодай хвилиночку разом, напітися з чистої вічної криниці його Слова, знайти в цьому Слові наш біль й нашу радість. Наругу над нашими національними почуваннями минаймо з погордою чесних людей".

Проте в березні 1921 року знов відбувся Шевченковий концерт, на цей раз його влаштувало Товариство "Перемиський Боян", "Український Голос" публікує статтю Кирила Студинського п.з.: "Пам'яті генія". В цьому ж році в Перемишлі вийшла друком книжка шведського вченого Альфреда Єнсена "Тарас Шевченко, життя українського поета".

В міжвоєнні роки на Шевченківських святкуваннях виступали як доповідачі відомі діячі українського політичного життя. В 1933 році доповідь читав посол Остап Луцький, а в 1936 р. також посол Степан Витвицький. Особливо вроцісто святковано 75 річницю смерті в 1936 р. Концерти відбулися в Народному домі, в обох гімназіях, початкових школах ім. Шашкевича та св. Миколая на Засянні, в читальні "Просвіти" на Вовчу.

Десь з початком 30-их років, в рамках проведених тоді змін назв вулиць, одну з них було названо іменем Шевченка. Проте чергове "порядкування" на початку 80-их викреслило це ім'я зі списку перемиських вулиць.

Останній перед війною Шевченківський концерт відбувся 14 березня 1939 року, на ньому востаннє були присутні владики Йосафат Коциловський та Григорій Лакота.

Після II світової війни, стара перемиська традиція відродилася щойно у 1956 році. Цей час жде уваги до себе. □

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

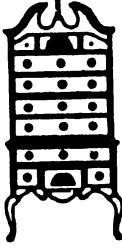
FASHION SHOPPE
2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511

ГОВОРІМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

Rochester
FURNITURE
"Galleries Of Fine Furniture"

"If It's Quality You are Looking For, We Have It, At The Right Price"

"Зaproшуємо відвідати найбільшу в світі українську крамницю чудових меблів!"

624-4411

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.
1995 DUNDAS ST., E. (1 KM. WEST OF HWY 427)
MISSISSAUGA

МОЯ П'ЯТА ПОДОРОЖ (4)

ГНІДИНСЬКА ШКОЛА

Вчора вернулись з Гуцульщини, завтра їдемо до Харкова, а сьогодні рушаємо до школи в селі Гнідин. Скільки чули про цю школу, читали в "Літературній Україні". Батько вже давно листується з директором школи, Валентиною Василівною Стрілько.

Нас стрічають традиційно із хлібом і сіллю. Поки діти готують нам концерт, зустрічаемось з учителями. Валентина Василівна розповідає про труднощі, які доводиться терпіти "на нашій не своїй землі". Вся освіта, на жаль, стоять на руїні і треба починати з руїни, каже вона. Школа має 295 учнів і 30 учителів. Працює в дві зміни. На другий рік буде більше учнів і приймають десять нових учителів, це люди з високою національною свідомістю. Школа переорганізувалася, з неповної середньої стає середньою.

Засновано школу 1913 року, коли земство побудувало перше приміщення. Валентина Стрілько все своє життя прожила в Гнідині, була школляркою в сьомій клясі, коли почала будуватися нова школа, в якій вона зараз директором. І хоч є багато труднощів та є відмінення: "наступного року надіємось перейти у нове приміщення, -- розповідає вона, -- яке зараз будується".

Ще п'ять років тому, коли Україна почала пробуджуватися, директор школи пішла вперше щедрувати з дітьми по селі. На другий день "власть імущі" написали: "треба винести догану за організацію необґрунтованих поборів з населення". Це такий вислів бюрократичної думки.

З гордістю Валентина Василівна інформує, що школа має предмет УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА, єдиний на Україні в загально-освітній мережі. За допомогою письменника Дмитра Семеновича Чередниченка та письменниці Галини Кирпи створено для школи БУКВАР. І діти й вчителі малювали до нього малюнки і вдень і вночі. Не було часу чекати коли він повністю буде готовий, а тому давали дітям його по частинах, майже щотижня. Є в ньому і біль України, і смішнки, бо треба розвивати творчі здібності дітей, формувати дитячу уяву, мислення. Модель позакласної роботи -- це модель Малої Академії народних мистецтв. Мета -- приєднати українську душу до української землі, народної пісні, народних традицій. При Академії є відділ сопілкарів, бандуристів, фольклорний хор, до якого входять також селяни. Бо пісня розбуджує закам'янілу душу, допомагає жити, а зараз жити нелегко. Є відділ кераміки, писанкарства. Діти вчаться читати-розкодовувати давні слов'янські візерунки. Є ще відділ вишивання: кожна дівчина, яка закінчує школу, вишиває і лишає на згадку школі рушника. А також визначне місце займає відділ аплікації соломкою. Народні майстри з навколоїшніх сіл і міст допомагають школі, їх зроблено почесними членами школи.

При школі створено музей Павла Платоновича Чубинського, автора гімну України. Його ім'ям названо й Малу Академію. Павло Чубинський походить з Бори-

спільщини, бував у Гнідині. На Книшівськім кладовищі було відшукано його могилу, поставлено хрест. Декілька років треба було боротися з бюрократами, щоб воно не попало під забудовку гаражів. А надгробок знайшли під коморою і зараз він стоїть зовсім у другім місці. Та надіємось прийде час і буде створено комплекс Чубинського. До школи в Гнідині часто приїжджають учителі й діти з інших областей. Щойно сьогодні поїхали додому з Івано-Франківська, а недавно були з Донецька, Одеси (там створюють першу гімназію).

Оце так коротко подаю розповідь директора школи. Валентина Василівна закінчує словами: "Я радію, з того, що є такі люди, учителі в Україні, які хочуть бачити Україну справді країною незалежною, з вільним народом і щасливими людьми".

Нам показують альбом, де фота і підписи відвідувачів. Серед них багато славних і відомих імен. Потім записую концерт. Співають діти, співають селяни, а на кінець весела молодичка говорить жартівливі співомовки та запрошує приїхати ще.

ХАРКІВ

І от наш маршрут привів нас до славного старого козацького міста Харкова. На пероні нас зустріли два козаки: головний редактор журналу "Березіль", Юрій Стадніченко і його заступник поет Леонід Тома. З їхньою допомогою ми проїхались харківським метром і влаштувались у центрі міста в готелі "Харків". Пізніше ми зустрілися усім козацьким кошем: письменниками та працівниками журналу. Славний журнал цей "Березіль", розбуджує національну свідомість саме там, де її треба будити. Та, на жаль, умови для праці далеко не ідеальні. Сидимо з батьком і з болем, слухаєм, що дві великі кімнати редакція була змушені винайняти кооператорам, щоб якось кінці з кінцями звести, але її це не багато помогло у фінансовій кризі.

Потім, сидячи у готелі, думала, а чом би нам усім туристам не помогти їм? Кожного року суне нас в Україну багатенько. Всі наші країні журнали мають зараз спільну біду, -- брак фінансів. От, якраз нам нагода і стати в пригоді, на ділі показати, як ми любимо "неньку Україну". Кохен, якби урвав годину, та заглянув до редакції і пожертвував десять чи сто доларів. Ну, а хто щедріший чи заможніший і більше?! І все це пішло б на журнали до бібліотек, заводів, школ. І яка б це користь була. І було б: кохен по нитці -- бідному сорочку. Бо бідна зараз, на жаль, наша Україна.

Харків помалу теж прокидається зі сну... Навпроти нашого готелю бачимо має синьожовтий прапор, а підійшовши, чуємо, як чудовою українською мовою чолов'яга лає політику Горбачова. Поруч продається рухівська преса, лежать українські відзнаки. Виходить, озиваються рідні гени, мовляв, і ми не з лопуцька, і в наших жилах тече козацька кров!

Після зустрічі в редакції нас ведуть в літературний музей тридцятих років. Тут розкладені книжки, фота знищених і засуджених письменників. Лежать документи: акти обвинувачення і присуди взяті з архівів НКВД. Висять плакати, гасла тих часів. Дивишся на все, пірнаєш

в ту епоху і стає моторошно. Як ми вижили? І розумієш, які втрати понесла наша нація, наша література.

Пізніше Леонід Тома влаштовує нам з батьком інтерв'ю на телестудії. Говоримо пів години. Закінчуємо побажанням, щоб Україна стала швидко вільною незалежною Державою! Нам дають копію з нього. А чи передавали його і скільки -- не знаємо. Обіцяли.

Ходимо, заглядаємо по крамницях. Вони порожні, ще більш, ніж минулого року, бо, як нема газди, які можуть бути гаразди? Батько зауважує прибиральниці в готелі, що немає туалетного паперу. А вона кричить скільки сили: "його по цілому Харкові немає!" Якраз здивували.

Допитуємося знайомих: Чи, справді, військову мушту тепер можна відбувати в Україні? Нам відповідають:

-- Там у воєнкоматі вони тільки Богом світяться, а чорта за хвіст тримають. Як прийдеш, то й кажуть: Пиши, що добровільно відбуватимеш службу за межами республіки, а ні то пошлемо в Чорнобиль порядки наводити, або в стройбат (будівельний батальйон, де перебуває злочинний елемент).

Їдемо на старий цвинтар. Там спочиває батькова мати, а моя багатостражданна бабуся. Похована вона в самім закутку. Передні місця відвідені "місцевим патріотам". І все це цигани, кавказці, партійці, спекулянти у ріжких вимірах. Одним словом: яка віра така й офіра. Є декілька могил славних харків'ян, та вони забуті й занедбані...

ПОЛТАВА

Не встигли оглянути Харків, ближче поспілкувались із старими й новими знайомими, як час рушати до Полтави.

А в Полтаві нас теж зустріли земляки: голова спілки письменників і сам письменник Тарас Григорович Нікітін та літературознавець Петро Петрович Ротач. Я боюсь, щоб не взяти гріха на душу, бо п. Нікітін щойно вийшов з лікарні (мав приступ серця) і досі є під лікарняним доглядом. Та невгомонний Тарас Григорович не хоче берегтися і несе наші речі.

Другого дня, як домовлялися раніш листовно, їдемо до старого козацького містечка Зінькова, а звідти на батькову батьківщину, село Лютенські Будища. Кілька разів пробувала я завітати у ці краї і все даремно.

Зіньків бачила лише проїздом, а село показали і заказали... Мовили, "там доріг нема, машина загрузне".

І от їдемо. З нами наші знайомі. Домовились, що оглянемо гарно Зіньків, а тоді гайнем на Лютенські Будища. Там і пообідаємо в якогось голови колгоспу. Подорожі минаємо величезні дуби. Поруч славний Чорний Яр. Отам старезні дерева. Чого ім не довелось на своїм віку побачити... І нарешті в'їжджаємо в дорогий серцю Зіньків.

Нас зустрів голова Райкому! І ще якася біда була з ним. Повели до редакції "Пропор Комунізму". Дивлюсь, на всю стіну портрет Леніна, далі ріжні в тому ж тоні плакати. Володимир Ілліч ніби підморгує і каже: "А ви думали наївняки, що перебудова сюди прийшла. А дзуськи! Яка хатка, така й паніматка... Вся влада, як була

лишилася на містах. Вивілок, покищо не міняли. Як треба буде, замінимо..."

Повели нас також до музею. Він маленький, тісенький. Там теж Ленін, ті самі гасла. Експонати все про "Вітчизняну війну" та воз'єднання зі "старшим братом". Нічого, потішаю себе, як Божа воля, то виринемо й з моря. Підходжу до одного кутка, а там напис гласить: українські гроші.

-- Якіж вони, в біса, українські, як царські, -- дивується. А провідник молодий, несміливий, розводить руки і тихенько каже: -- Ім тут перебудова й не снилася.

Після показів нас ведуть в ресторан. По дорозі прилучається ще більше начальства. Заводять нас через окремий вхід в окрему кімнату. Тут все спеціально для властуючих. І льодник стоїть заповнений пляшечками, всякої марки і кріпкости. Пойти, поговорили. Птицю пізнаєш по пір'ї, а людину по розмові.

А на село вже поїхали двома автами, бо й начальство з нами. Звичайно, в голові снується думка: якої біди вони всі пруть, але бештаю себе, не лізь поперед батька в пекло. Поживем побачим.

В'їжджаємо у село. Боже, яке ж воно гарне! Все в ньому росте, бує. Хатки чепурні, гарні, є й бідні, але зрідка. І хвиля спогадів нахлинула на мене. Тут під час військової завірюхи, підлітком, я прожила рік, щоб потім згадувати ціле життя. Прийшла весна і я навчилася копати грядки і садити городину. Звикла і навіть полюбила запах гною, який заповняв все село. Прийшло літо, навчилась лазити по деревах, ласувати вишнями. А чи можна забути запах сіна?! Настила жнива поїхали в поле. І вперше побачила яка вона та осівана селянська праця. Чоловіки цілій день махали косою, а жінки в'язали перевеслами снопи. Сонце пекло немилосердно, а ми діти, ходили збирати колоски. Ноги наші спершу позбивані до крові, а потім погрубли, звикли. Прийшла осінь і роботи на селі, хоч одбавляй. Там звезли снопи і б'ють на току ціпами, пізніше в іншім місці тіпають коноплі. І все ж цікаво побачити, все вперше. Прийшло Різдво. Сніг покрив усе село. Дивлюсь все біле-біле, лише з димарів в'ється дим. А тихо як. Аж ось почулися співи колядників. Я теж пристаю до них. Пізніше прийшла Водохреста. Стоймо, чекаємо, коли чоловіки вирубають з льоду хреста. І ось вроочиста хвилина. Підняли його. Який він великий і червоний, пофарбований буряковим квасом. Це вперше і, мабуть востаннє, побачила спражню Водохресту... Цілу зиму по хатах тчуть, на варстатах, а більше прядуть на прядці чи сучать вовну веретеном. А засвітить сонечко, припече і по всіх зелених травах будуть слати доріжки полотна, поливати його, вибілювати. Пізніше шити всяку одяжину, просту самі, а складніше несуть до кравця, а взувачку до шевця. Всі раніш надіялись на себе. Крамної одежі, тоді на селі, майже не було. І побачила за той рік скільки звичаїв народних, домашнього побуту. Сплая на справжній лежанці на печі, навчилась назви знарядь коло неї: чаплія, щоб брати з печі сковороду, рогачі брати горщики. І на все життя запам'ятався смак хліба, спеченого на засушеному на гориці капустяному листку.

Я пригадувала все це, а тим часом авто стало. Нас привітали з квітами дівчатка школлярки, а потім пішли

ми за дорослими до сільради. Після сільради повезли до школи. Тут зустрів нас високий, молодий і вродливий директор школи. Спершу почав говорити на "общепонятном языке" та роздивився, що з начальством не ті приїхали і перейшов на нашу мову. Хоч правда, видно тяжкенъко йому було. Сам недавно приїхав з Росії. Батьки там давно живуть. А як приїхали туди, то застали їх змінити прізвище з "енко" на "ов". Людей на селі раніш, до війни, було багато: тисяч сім до десяти. У школі було 500 до 700 учнів. А тепер люду тисяча вісімсот, дітей в школі сто сімдесят. Зараз становище стабілізувалося. Люди вже не тікають до міста. Будують поруч нову школу, бо в цій тісно. Ходимо по класах. Скрізь гасла російською мовою і звичайно висить Ленін. Якже без нього обйтись? Ось тут вчать математику, тут історію, а тут французьку мову. Французьку? Ну, звичайно, без неї теж тут не обійтешся! Каналізації на селі як і скрізь немає, воду беруть з колодязів. Тепер вже ідемо трьома автами. Нас везуть на колишній батьків хутір; звали його Ниценки, а тепер люди кличуть Василеве. Чому так звати, не знають. А дідусь мій, а батьків батько звався Василем, от добрі люди й прозвали. Колись тут стояла хата й хатина, клуня і всі будови, що є на подвір'ї доброго господаря. Ріс великий садок, текла річка. Зараз тут пасуть худобу, річка й досі тече, а решти немає, бур'яном все заросло, лиш кілька фруктових дерев хиріють. Решту вирубали тоді зразу, зруйнували.

Оглянули, постояли. В батька запитують, які почуття викликає дідівська земля. Вони чекають сліз, захоплення, а в нього... розчаровання. Все чуже, ніщо не нагадує давнє щасливе дитинство. Може згадалось, як опух від голоду і вмер батько, як угноїли в місті Свободному брата... А решта родичів розповілись, поховались по закутках, засмикані життям, залякані, турбуються як дістати хліб насущний.

Отак в "золотій клітці" повозили нас, показали, що велено показувати. Все по регламенту. З селянами не дали говорити. Вони обходили нас здалеку. В хату заглянути теж не було зможи (один вчитель запрошуває), "Немає часу" -- відповіли. І думалось мені. Якби Україна тоді вистояла. Господи яка була б держава! Заможня, розвинена, які були можливості... Боже, дай хоч цим людям пожити. Хіба своїми стражданнями вони не заслужили на це?

Я вірю. Тяжко буде, але станемо господарями у власній вільній державі! □

ДОРОГІ ЧИТАЧІ!

Чи ви знаєте, що кожне 40-сторінкове число "Нових Днів" коштує понад 1000.00 додаткових доларів?

Не отримавши негайно значних пожертв на пресфонд, ми змушені повернутись до тоншого 32-сторінкового журналу. -- Ред.

Автомобіль — найбільш вигідний подарунок, особливо сьогодні

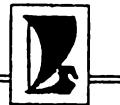
Одержання автомобілів в Одесі,
Луцьку, Ризі, Талліні,
Санкт-Петербурзі і Москві.
Ціни — від 4990.00 кан. долларів.
Ви не платите GST, PST.
Ми пропонуємо також інші
моделі автомобілів Лада,
Самара, Нива 4x4, Луаз 4x4.

Якщо у вас є родичі,
які проживають у Росії, Україні,
Латвії, Литві, Естонії, ви маєте
чудову можливість зробити
їм подарунок.

За інформаціями просимо звертатися на адреси:

LADA CANADA INC.

1790 Albion Road, Etobicoke, Ontario M9V 4J8
Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241

З ДІЯЛЬНОСТИ ОУП "СЛОВО" В ТОРОНТО

До відділу Об'єднання Українських письменників "Слово" в Торонті належить формально 41 осіб. Це ті, котрі проживають у Східній Канаді, себто в Торонті, Гамільтоні, Лондоні, Оттаві, Ошаві, Монреалі. З деякими членами управа має близький зв'язок, вони беруть участь в організованих вечорах, сходинах, платять членські внески, повідомляють про свою письменницьку діяльність. З деякими маємо тільки спорадичний контакт, ще з іншими взагалі жодного, хоча висилаємо ім загальні повідомлення. Відділ має таку управу: Марія Голод -- голова, д-р Олександра Копач -- почесна голова, Леся Шанта -- секретар, Ліда Палій, Василь Верига, Роман Колісник, Мирон Левицький, Данило Струк, Світлана Кузьменко, Тоня Горохович -- члени. Обов'язки скарбника і секретаря виконувала також Марія Голод. Інші члени управи допомагали при влаштуванні імпрез, провадженні вечорів, висилці пошти, книжок, підшукуванні інформації і т.п.

1991-ий рік був сповнений усіх подій і переживань у зв'язку з несподівано швидкими політичними змінами в Україні, що вплинуло й на нашу діяльність. Крім того декілька наших членів нездужали, перейшли поважні операції або мали родинні ускладнення. В цьому році наш відділ відбув лише 3 ширших сходин з невеликою участю членів; на сходинах обговорювано поточні справи у зв'язку з планованими вечорами, кореспонденцію з членами, Україною, краївим та світовим проводами ОУП "Слово".

Багато праці було вкладено в приїзд Лариси Хоролець з Києва (тепер міністра культури в українському уряді) на Міжнародну Конференцію жінок-драматургів та на приїзд Василя Голобородька з Луганська на Міжнародний фестиваль авторів. Цими справами займалася головно Ліда Палій при деякій помочі Марії Голод та д-ра Марка Антоновича з Монреалю. Спроваджування людей з України на міжнародні виступи вимагає довгого часу, листування, телефонування, влаштування житла, опіки, фінансування тощо, включно з урядженням вечорів і прогулянок. Треба було подбати і про транспорт. У випадку з Голобородьком входили в рахубу ще такі речі: переклад і вибір поезій, оформлення книжки, коректура перекладу і набору, домовленість з перекладачем (Мирося Стефанюк -- Детройт), з малярем (С. Лада), з декляматором, з видавцями та директором Міжнародного фестивалю авторів, вкінці "викуп" автора для виступу на влаштованому нами вечорі та приміщення на приватному помешканні.

"Слово" мало добру й дружню співпрацю з такими українськими товариствами чи установами: "Молода Україна" -- п. Олександер Харченко; Канадсько-Укр. Мистецька Фундація -- д-р Ірина Мороз і п. Михайло Шафранюк; Об'єднання Працівників Літератури для Дітей і Молоді -- Леся Храплива, Емілія Боднарчук, Т. Горохович; Конгрес Українців Канади -- Ярослав Соколик, Оксана Лейбюк; СКВУ -- начальник канцелярії В. Молодецький, Іванка Яців; Об'єднання Українських

Мистців -- д-р Ірина Мороз; АДУК, Інститут св. Володимира, Пласт, Суспільна Служба, українські часописи, Церкви, Жіночі організації.

Багато допомагав управі п. Олександер Харченко в організації вечорів, в приміщені гостей, поїздках, закупах і т.п. Пані Ірина Носик зайнялася Ларисою Хоролець, п-во Ващуки гостили в себе цілий тиждень Василя Голобородька. Опіку над виступами гостей мала Ліда Палій, яка була ім теж і перекладачем. Усіх вечорів було 11, з того 5 виключно в нашій організації, 6 у співпраці з КУМФ і мистцями та з Т-вом "Молода Україна".

Відбулися такі вечори:

- Степан Максимчук, драм. актор зі Львова -- 15 березня, провадила Ліда Палій з вступним словом (в Інст. св. Володимира).
- Проф. Ярослав Розумний, Вінніпег -- "Чи вичерпано Москалеву криницю", провадив проф. Максим Тарнавський, з вступним словом -- 22 березня 1991 (в галерії КУМФ).
- В пам'ять Василя Стуса -- 21 квітня 1991 -- провадив Ол. Харченко від "Мол. України". Виступала група з Детройту під проводом Марії Гарасевич, при співуч. акторів: Ю. Бельського і Ніни Теліжин (Інст. св. Володимира).
- Ліна Костенко -- авторський вечір в нашій організації, Інст. св. Володимира -- 7 травня 1991, провадив проф. Данило Струк з вступн. словом. Він теж гостив поетку у себе.
- В пошану Івана Боднарчука -- 12 травня 1991, разом з ОПЛДМ, орган. -- п. Емілія Боднарчук, провадила М. Голод, слово -- Тоня Горохович (Інст. св. Володимира).
- Вечір Лариси Хоролець і Юрія Сердюка з Києва -- в гал. КУМФ -- 14 травня 1991, провадила Л. Палій.
- Зустріч з Павлом Мовчаном -- 2 липня 1991 в Інст. св. Володимира, орган. -- "Молода Україна", "Слово", Т-во Прихильників Руху, КУК. Вступне слово і провід -- Марія Голод.
- Зустріч з письменником Романом Іваничуком зі Львова, виключно для членів Слова в хаті М. Голод -- в часі його переїзду з Вінніпегу до Львова. 29 вересня 1991. Слово -- д-р Олександра Копач.
- Василь Голобородько з України -- 30 жовтня 1991, Інст. св. Володимира. Провід і встп. слово -- проф. Данило Струк.
- Емма Андієвська і Іван Кошелівець з Німеччини -- 9 лист. 1991 в галерії КУМФ, орг. -- д-р Ірина Мороз, КУМФ і Об. Мистців. Вступне слово і провід -- Марія Голод.
- Зустріч з Заньківчанами -- 10 грудня 1991, Інст. св. Володимира. Орг. -- "Молода Україна", Театр "Заграва", АДУК, "Слово". Провід вечора -- Ол. Харченко, слово про театр Заньковецької -- проф. Валеріян Ревуцький.

По деяких відбутих вечорах були гостини для членів "Слово" і авторів: Ліда Палій гостила в себе Ларису Хоролець і Сердюка, теж Павла Мовчана. Марія Голод гостила в себе, крім Р. Іваничука, теж і Василя Голо-

бординка та Емму Андієвську і Івана Кошелівця.

З придбаних на організованих нами вечорах фондів, управа давала гонорарі авторам, як теж часом платили їм кошти подорожі чи давали "кишенькове" відразу при пересідці з літака в Монреалі на автобус до Торонта. В цьому виручав нас д-р Марко Антонович.

Наш відділ ще опікувався п. Наталею Лівицькою-Холодною. За нашими стараннями вона одержує щомісячну скромну допомогу від Суспільної Служби Українців Канади -- Торонто. Відвідали її такі члени: д-р Ол. Копач, Ліда Палій, Марія Голод, Світлана Кузьменко.

А ось деякі дані про діяльність окремих наших членів за минулій рік.

Д-р Марко Антонович -- дописував до "Українських Вістей", до "Українського Голосу", був співредактором ж. "Український Історик".

Василь Верига -- видав друком книжку "Втрати ОУН в часі 2-ої Світової війни", дописував на історичні теми до регіональних збірників і часописів, від СКВУ і НТШ іздув у Польщі, Чехо-Словаччину, Україну.

Віра Ворскло -- дописувала до часописів, готувала поезії і прозу.

Антоніна Горохович -- статті і розвідки в пластових і жіночих журналах, у виданнях Т-ва "Волинь". Була в Україні на святкуваннях Лесі Українки в Луцьку.

Степанія Гурко -- вірші появлялися в "Свободі", "Нових Днях", "Вітчизні". Теж переклади з англійської мови.

Мар'ян Дальний -- редактував "Нові Дні", писав редакційні статті і ін. Іздув в Україну.

Роман Колісник -- гуморески й сатира в різних часописах під псевдонімом Ро-Ко або Волтер Кеп. Видав книжку Військова Управа та Українська Дивізія "Галичина". Підготовив матеріали П. Одарченка "Українська мова в Америці" у вид-ві "Нові Дні".

Д-р Олександра Копач -- постійно друкувала свої нариси, есеї, етюди та рецензії в різних журналах та часописах (приблизно 25 різних робіт). В журналі "Молоді Галичини" появилося дещо з "Мініяюр". Відвідала Україну в червні. Діяльна в НТШ.

Світлана Кузьменко -- вірші появлялися в різних діяспорних журналах і газетах. До поезії "Кленове листя" скомпонувала мелодію композиторка з України. Поезії появилися також у журналі "Дніпро" і в дит. ж. "Зірка київська".

Мирон Левицький -- мистецтвознавчі статті в рег. збірнику "Рогатинська Земля". Іздув в Україну, мав успішну виставку у Львові і в Чернівцях. Гарна стаття про нього була в лист. числі ж. "Всесвіт".

Ольга Мак -- Працювала над своєю повістю "Бог вогню", нове видання якої має появитися в Києві.

Д-р Ірина Макарик -- викладала в Оттавському університеті.

Іван Манастирський -- видав драматичну поему "Гомункулюс". Поїхав на півроку до Львова.

Теодор Матвієнко -- видав збірку сонетів "На сочнячому шляху".

Д-р Валентин Мороз -- читав лекції в Україні. Друкував статті в ж. "Україна", Київ.

Олександр Олійник -- друкував свої вірші в газе-

тах "Новий Шлях" і "Наша Мета".

Ліда Палій -- вірші появилися в часописах "Культура і життя", "Тернопіль", "Вітчизна", "Сучасність". Працювала в канадському ПЕН, займалася спровадженням Лариси Хоролець і Василя Голобородька. Про неї були статті в "Літературній Україні" і радіопередачі в київському радіо.

Д-р Володимир Пасіка -- видав чергову психолого-гічну студію "У тенетах фальшивих теорій".

Проф. Володимир Смирнів -- викладав у Макмастерському університеті в Гамільтоні.

Проф. Данило Струк -- постійно занятий редактуванням Енциклопедії, знаходить час для ведення вечорів "Слова" та для участі у конференціях.

Проф. Максим Тарнавський -- викладає українську літературу в Торонтському університеті, брав участь у конференціях, у діяльності "Слова".

Проф. Юрій Луцький -- редактував книжку автобіографічних нарисів діячів кінця 19 ст. "Самі про себе", редактував спомини Михайла Луцького в ж. "Український Історик".

Ярина Тудорковецька -- друкувала свої статті на екологічно-політично-суспільні теми в "Нових Днях", "Новому Шляху", "Свободі".

Леся Храплива -- друкувала статті в часописах, видає інформаційний листок СКВОР "Відгукніться", працює в ОПЛД.

Леся Шанта -- друкувалася постійно в журналі "Веселка".

Данило Шумук -- видав книжку "З Гулагу у вільний світ", дописував до різних газет і журналів.

Наталя Лівицька-Холодна -- друкувала свої поезії в "Сучасності". Також інші журнали й часописи в діаспорі і в Україні передруковували її вірші.

Д-р Ярослав Рудницький -- подорожував, дописував до різних газет і журналів.

Марія Голод -- очолювала торонтський відділ "Слова", безуспішно намагалася знайти когось на своє місце. В часописах появлялися звіти й репортажі з різних імпрез та з'їздів. Належить до редакції рег. збірника "Рогатинська Земля", де в першому томі були передруки віршів та оригінальні статті етнографічного характеру.

Про діяльність чи творчість інших членів бракує інформації. □

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8

Tel. (416) 236-2426

Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ
Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази плянування, будови і перевірки більших індустріальних проектів у Канаді, США та в інших частинах світу.

НАЙМЕНШИЙ ЖАНР У СВІТІ ЛІТЕРАТУРИ

(*"Польські фрашки"*, Збірник, вид. Художньої
літератури "Дніпро", Київ 1990 р., 188 стор.)

*Маленька фрашка, та багато варт,
Коли тайтесь в ній премудрий жарт.
Приховане плащем лукавство голе
Глузует з різних вад, смішить і коле.*

Стефан Хмельницький

Збірка ця охоплює добірку фрашок різних письменників на історичному шляху польської літератури від Яна Кохановського (XVI ст.) почавши, до наших днів з такими авторами як Єжи Лец, Юліян Тувім, Анджей Новіцький та інші. Фрашки ці в українському перекладі були друкувані колись у різних журналах як "Жовтень", "Перець", "Всесвіт", також у "Літературній Україні". Між численними перекладачами бачимо різних письменників, поетів, як наприклад Дмитро Павличко, В. Гжицький, І. Глинський, але найбільше переклав М. Петренко. Йому належить також книжка "Дисонанси" (1978 р.).

Упорядник книжки "Польські фрашки" і автор знаменитої передмови Іван М. Лозинський зазначує, що "це видання -- перша спроба представити в одній книжці різні зразки польської фрашки, зразки чотирьохсотрічної історії жанру в перекладах українською мовою" (стор. 22). Він розглядає цікаву історію фрашки, що споріднена з епіграмою. Велика різниця між ними в аспекті змісту. Коли фрашка -- сміх і сатира, то епігра -- лірична і сумна. Цей літературний жанр знаний ще в грецькій і латинській мовах, хоч як "фраха" чи потім фрашка поширилася він з італійської "ФРАХИ". Іван Лозинський згадує про фрашки в інших літературах, а в українській нав'язує до епіграм І. Величковського (XVII ст.) і до співомовок С. Руданського.

Треба згадати, що в Києві 1986 р. у видавництві "Радянський письменник" вийшла друком збірка творів гумору та сатири "Українська Співомовка". Автор передмови Віктор Косяченко пише, що співомовка це є різновид поетичної сатири та гумору, а сама назва походить від Степана Руданського. У цій добірці знайдемо авторів тільки двох століть, себто XIX і XX, і дуже

відчувається односторонність цієї добірки з огляду на політичний стан України того часу. Гарно ілюструє це одна фрашка:

*I від мовчання луна
Буває заголосна.*

Можна сподіватись, що в нашому літературознавстві хтось опрацює цей маленький, але важливий жанр літератури, а матеріялу напевно знайдеться доволі багато. А втім, співомовки-фрашки є, так би сказати, вічні своїми ідеями, а попри це віддають також свою епоху, як ось така анонімна сучасна польська фрашка:

Мови

*В Греції усе по-грецькі,
В Туреччині по-турецькі,
В Швеції по-шведські,
Лише в Познані по-німецькі.*

Правда цієї фрашки вповні відноситься і до нас, до України, але сподіваємося, що наступна збірка наших "співомовок" вийде всесторонньо правдива.

Олександра Ю. КОЛАЧ

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття.
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

-- ROMIKA -- SALAMANDER -- LA VALLE
-- GALLUS -- ORTHOPEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE
ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА
ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

БОТАНІЧНИЙ САД КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Столицю України віднедавна називають містом-садом. Здавалося б, кількістю зелені ні киянина, ні гостя столиці вже не здивуєш. Проте у самому центрі міста, серед чепурних вулиць, тісно забудованих новими висотними будинками й спорудами вигадливої архітектури різних стилів минулого століття, обсаджених липами й каштанами, все ж вирізняється справжня оаза. То ботанічний сад Київського університету.

Обабіч асфальтованих алей, що звиваються вибалками та пагорбами саду -- зручні лави, альтанки, невеликі скверики з водогляями і квітниками, що вибають погляд розкішшю кольорів. На лавах затишно спочивають пенсіонери, гуляють молоді матері з дитячими колясками, і, звичайно, закохані. А навкруги -- ліс з віковими деревами й чагарниками, які, судячи з дбайливо зроблених написів й незвичайного вигляду є вихідцями ледь не з усіх континентів і кліматичних зон планети.

За сігчастим парканом проглядаються мальовничі тераси, засаджені найекзотичнішими деревами й кущами, доглянуті грядки з дивовижними рослинами. Це поле діяльності студентів університетської катедри ботаніки, які, провадячи різноманітні дослідження, осягають основи наукової роботи.

Далі -- величезна оранжерея, крізь скло якої проглядається куточок справжньої тропічної сельви.

І мимоволі замислюєшся, скільки ж людської праці, любові до навколошнього світу, енциклопедичних знань і часу треба було вкласти, щоб створити таку красу, такий витвір мистецтва й науки, що не тільки тішить око, а є джерелом нових знань.

Виявляється, рівно 150 років.

Водночас з будівництвом Київського університету (1838-1842) на прилеглій до нього території -- на пустірі, вкритому глибокими ярами, голими піщаними й глинистими пагорбами з урвищами -- почав закладатися й ботанічний сад.

1839 року на його території було висіяне перше насіння, одержане від інших ботанічних садів. Ця дата і вважається початком заснування саду. Першим його директором став завідуючий катедрою ботаніки професор Р. Траутфеттер. Він гаряче взявся за організацію саду, швидко налаговид зв'язок з ботанічними садами Росії й Західної Європи. З оранжерей Віленської медико-хірургічної академії ботанік вибрав колекцію тропічних рослин, які були розміщені у спеціально зарендовані оранжерей. Згодом було розпочато будівництво й власних оранжерей за планом архітектора Ляуфера. За оранжерейами було створено тераси, що збереглися й до наших днів. На них насадили одержані з-за кордону рідкісні дерева, кущі, зокрема троянди, трав'янисті рослини.

Усі роботи по розбиці ботанічного саду провадилися силами селян-кріпаків, зігнаних з найближчих місцевостей.

Вже до весни 1850 року деревами, кущами, різними травами було засаджено всю територію саду, яка була обнесена огорожею.

Велику увагу приділив Траутфеттер розведенню винограду, абрикосів, персиків. 15 сортів винограду виявилися цілком придатними для розведення їх в умовах Києва. Ботанічний сад роздавав їх населенню міста, як і багато інших рослин, безплатно. Це сприяло піднесеню авторитету саду і пробуджувало інтерес до садівництва у багатьох мешканців Києва й околиць.

До 1852 року, коли Траутфеттера було призначено ректором Київського університету, у саду вже було 419 видів дерев і кущів, представлених 25,416 екземплярами, 1,725 видів оранжерейних рослин, 8,457 різновидностей та 2,685 видів трав. За кількістю флори він посів одне з перших місць у країні.

Після Траутфеттера садом завідували ціла плеяда видатних вчених-ботаніків, які продовжували збільшувати його колекції, працювали над акліматизацією рослин. Серед них О. Рогович, І. Борщов, І. Шмальгаузен, С. Навашин, який вписав особливо яскраву сторінку в історію Київського університету та його ботанічного саду своїми відкриттями, що знаменували цілу епоху у світовій ботанічній науці. Близькі дослідження місцевої флори гідно продовжив 1914 року викладач університету Олександр Фомін.

Добре обізнаний з ботанічними садами Західної Європи, куди віїжджав у наукові відрядження, Фомін віддавав садові весь свій вільний час, особливу увагу приділяючи поповненню колекцій оранжерейних рослин.

В голодний і холодний 1920 рік, коли хвилі громадянської війни затопили Київ і кожен потерпав не тільки за свій добробут, а й за власне життя, Фомін зробив майже неможливе, врятувавши колекції оранжерейних рослин від загибелі через морози й відсутність дров для опалення.

У 1923 році вчений організував видання "Вісника Київського ботанічного саду", який завоював своїми цінними працями з анатомії й фізіології рослин, фотосинтезу та інших ботанічних проблем велику популярність серед ботаніків у всьому світі. Нині він видається як один з випусків "Наукових записок" університету.

Ще 1919 року, до речі, Фомін переїшов на наукову роботу до Української академії наук і став академіком. Проте він до кінця свого життя керував ботанічним садом, якому уряд України після смерти вченого присвоїв його ім'я.

Нині університетський ботанічний сад має такі великі й рідкісні колекції дерев, кущів, трав, яким міг би позаздрити будь-який ботанічний сад. Ботаніки університету провадять в ньому наукові дослідження з мікології, фітопатології, цитології, гормонології рослин, акліматизації й проблем морозостійкості плодових дерев. Вони провадять широкий обмін науковою інформацією з рослинами з багатьма ботанічними садами країн й цілого світу, збагачуючи тим самим й власні колекції. □

НА БАТЬКІВЩИНІ Т. ШЕВЧЕНКА

Ім'я Великого Кобзаря відоме всьому світу. Село Шевченкове (Керелівка) виплекало геніального сина України. Ця земля -- місце паломництва шанувальників генія Тараса з усіх куточків землі. А тим часом соціально-культурний рівень села, де пройшли дитячі роки Кобзаря, бажає бути значно вищим.

Так, в селі працює середня школа, розрахована на 180 учнів при 400 наявних. Старий корпус школи завалився ще в 1985 році. Учні навчаються в коридорах, іdealному, спортивному залі, дитячому садку.

Лікарня, що обслуговує крім села Шевченкового ще шість навколошніх сіл, не підлягає ремонтові. Лікарня побудована в 1860-х роках. Районні і обласні органи охорони здоров'я планують 25 стаціонарних ліжок, а решту скокротити. А разом з тим в цьому регіоні 2130 пенсіонерів і тисяча дітей до десяти років.

Село не має бібліотеки. Під бібліотеку зайнято приміщення сільського будинку культури, призначене для роботи гуртків художньої самодіяльності.

Відсутній в селі і готель, а тому шанувальники Тараса Шевченка в цьому селі лише проїздом. Відсутні в книгарні твори Т. Шевченка і сувеніри Шевченкіані.

Освітлюється в селі лише центральна частина, а окраїни не мають не тільки доріг з твердим покриттям, а й освітлення.

Погано ведеться будівництво житла, а тому молоді спеціалісти в селі не затримуються.

(Інформації з "Нашого Слова"
ч. 50 від 15-го грудня 1991 р.)

КНИЖКИ ДО НАБУТТЯ

Старанням Фундації ім. Ів. Багряного вийшло друком люксусове видання, у твердих обкладинках "Тигрові" Івана Багряного. Ціна з пересилкою -- 11 amer. доларів. Також можна набути й інші твори Ів. Багряного: "Людина біжить над прівою", "Огненне коло", "Так тримати", "Генерал", "Дніпро впадає в Чорне море", "Телефон" та "Боротьба проти московського імперіалізму й УНРада", та інших авто-

рів: "Спогади" -- ген. П. Григоренка, "Вальдшнепи" -- М. Хвильового, "Український голокост" (голод 1933 р.) в м'якій та твердій оправах анг. мовою -- Василя Ін. Гришка та ін.

Замовлення шліть на адресу:

BAHRIANY FOUNDATION
811 S. ROOSEVELT AVE.
ARLINGTON HEIGHTS, IL.
60005 USA

НОВА КНИЖКА ПРОФ. ЮРІЯ ШЕВЕЛЬОВА: IN AND AROUND KIEV

В університетському видавництві Карла Вінтера в Гайдельбергу (Німеччина) вийшов збірник наукових розвідок і статей Юрія Шевельова. 22 статті, включені до збірника, охоплюють ключові проблеми історії української мови на тлі історичного розвитку сусідніх мов. Книжка починається статтями про зародження української мови. Окремо розглядаються питання, зв'язані з постанням головних діялектів української мови. Низка статтів присвячена пам'яткам староукраїнської мови, починаючи від 1068 року і кінчаючи статтями про мову й стиль Григорія Сковороди і історії Русів". Окремі статті присвячені розвиткові української синтаксис, історії особових імен України (зокрема імені Олег). Кінцеві статті висвітлюють стан української літературної мови та її заненіщення в ті роки, коли Україна була частиною СРСР.

Головна мова статей у збірнику -- англійська, але є також статті німецькою, французькою, польською й російською мовами. Уперше в історії багатомовних видань такого типу дві статті вміщено українською мовою.

Книжка має 412 сторінок, ціна її без оправи 198 німецьких марок, в твердій оправі 240 німецьких марок. Набувати книжку можна в видавництві:

Carl Winter Universitätsverlag.
Postfach 106140.
6900, Heidelberg -- 1.
Germany.

ХАРЧІ І ПАЧКИ В УКРАЇНУ!

Ми маємо найкраще розбудовану сітку доставки Ваших пачок будь-де в Україні.

Наши харчові склади у Львові мають якісні західні продукти і є готові негайно служити Вашим замовленням.

10 кг -- Мука	2 кг -- Маргарина
10 кг -- Риж	2 кг -- М'ясо в консерві
10 кг -- Гречка	200 гр -- Кава (інстант)
10 кг -- Цукор	500 гр -- (розчин до супи)
3 л. -- Олія	800 гр -- Горошок

2279 Bloor St. W. (at Durie St.)
Toronto, Ontario M6S 1N9
TEL.: (416) 766-5151

Доставка -- 2-4 тижні!

ЗАЙДІТЬ ДО НАШОЇ КРАМНИЦІ!

Ціна -- 139.00 дол. з доставленням.

НАУКА ПРО РІДНОМОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ

Рідномовний катехизис для вчителів, робітників пера, духовенства, адвокатів, учнів і широкого громадянства.

XXVI. ДЛЯ ОДНОГО НАРОДУ -- ОДНА НАУКОВА ТЕРМІНОЛОГІЯ

1. Як єдність літературної мови, вимови й правопису, так і єдність наукової темінології конче потрібна для кожного народу, бо допомагає розвиткові науки й витворює корисне почуття одності народу.

2. Усі вчені в усіх своїх наукових працях, а надто в шкільних підручниках, мусять конче дотримуватися однієї для цілої нації спільноНаукової термінології.

3. Єдність наукової термінології -- це сильний двигун розвитку науки, а тим самим і культури народу.

4. Єдність шкільної термінології: граматичної, математичної, природничої й т.ін. по школах, у підручниках і в наукових статтях потрібна насамперед, недотримання цієї вимоги сильно шкодить моральному розвитку літературної мови.

5. Шкільну термінологію складають учені мовознавці, до життя запроваджує уряд, а громадянство карно приймає її.

6. Накорисніша для народу наукова термінологія -- своя рідномовна, на засадах своєї мови оперта.

7. Своя добре створена й усталена національна наукова термінологія сильно збільшує цінність культури народу.

8. Кожний науковий термін мусить відповідати таким засадам:

а) мусить бути створений на рідномовній основі, б) мусить найповніш віддавати вложену в нього думку і в) не мусить викликати ще й іншого розуміння.

9. Цілий народ мусить пильно дбати, щоб його шкільна термінологія: граматична, математична, природнича й ін. конче міцно усталилася й тим стала культурним дорібком усієї нації. Без найконечнішої потреби не вільно міняти шкільної термінології.

10. З бігом часу можна міняти тільки другорядні невдалі шкільні терміни, завжди пам'ятаючи, що для розвитку культури й усенсаціональної свідомості народу стократ корисніш мати одну, хоч і недосконалу, але соборну термінологію, ніж термінології індивідуальні (особисті), хоч би й ліпші.

11. Недержавний народ, що прагне стати державним, мусить заздалегідь пильно вироблювати собі й найрізнішу технічну термінологію цілого державного життя: комунікаційну, військову, правничу, урядову, канцелярійну, шкільну й т.ін. У народу державного всю цю термінологію творить ціле урядове життя, а в недержавного -- державна свідомість інтелігенції.

"Рідномовний катехизис" друкуємо для відзначення 110-ліття з дня народження Великого українця-автора проф. Івана Огієнка -- митрополита Ларіона.

XXVII. ІНТЕЛІГЕНТИ ВІЛЬНИХ ПРОФЕСІЙ І РІДНА МОВА

1. Кожний інтелігент вільної професії: лікар, адвокат, інженер, дантист, кооператор, купець, агроном, ветеринар, землемір, нотар, артист, маляр і т.ін. обов'язаний знати свою літературну мову й розмовляти тільки нею за своїми клієнтами й тим самим ширити знання цієї мови й підносити повагу до неї.

2. Свої судові промови адвокати мусять виголошувати, де того закон не забороняє їм, тільки своєю соборою літературною мовою...

3. Усі інтелігенти всіх вільних професій мусять дбати про добрий розвиток своєї фахової термінології.

4. Кожний інтелігент, що виправдовує своє незнання соборної літературної мови нефаховістю, прикриває тим тільки своє мовне ліністvo та рідномовну політичну несвідомість.

5. Маляри-артисти, скульптори, композитори й т.ін. недержавного народу, що служать лише "чистому мистецтву", а свої національно-громадські мотиви оминати, чужкі й некорисні для свого народу.

6. Усі інтелігенти вільних професій у своїм родиннім житті обов'язані вживати тільки соборної літературної мови, щоб своїм прикладом заохочувати до того й інших.

7. Інтелігент, що не знає Науки про рідномовні обов'язки, не є свідомий член нації.

8. Кожний інтелігент, виступаючи з публічною промовою, мусить виголошувати її тільки соборною літературною мовою.

9. Усе громадянство мусить конче вимагати від своїх промовців-інтелігентів уживати в публічних промовах тільки соборної літературної мови.

10. Кожний інтелігент, говорячи з селянами, нехай уживає тільки літературної мови, підносячи тим повагу до неї й заохочуючи їх селян знати свою книжну мову.

XVIII. ДЕРЖАВНА СЛУЖБА Й РІДНА МОВА

1. Урядники на державній та громадській службі мусять добре знати свою соборну літературну мову й вимову й свій соборний правопис.

2. В урядовім листуванні, а також у зносинах із петентами, урядовці вживають соборної літературної мови та вимови й соборного правопису.

3. Коли урядник служить на чужонаціональній службі, а в своїм приватнім житті не виконує всіх рідномовних обов'язків свого народу, то він дошкульно зраджує свою націю й уже не є її членом.

4. Коли урядник служить на чужонаціональній службі, то в своїм приватнім житті мусить конче вико-

нувати всі рідномовні обов'язки свого народу.

XXIX. ДЕСЯТЬ РІДНОМОВНИХ ЗАПОВІДЕЙ ДЛЯ ЕМІГРАНТА

1. Тільки рідна мова найсильніше в'яже тебе з Батьківчиною, а тому вживай цієї мови скрізь, де можливо й де того не забороняє тобі місцеве право.

2. Хто забуває чи не шанує рідну мову, той рве зв'язок із Батьківчиною й тим дошкульно зраджує її.

3. У себе вдома розмовляй тільки рідною мовою. Це принесе тобі душевний спокій і насолоду в житті.

4. Шануй земляка свого й розмовляй із ним та пиши до нього тільки рідною мовою.

5. Зберігай своє особове ім'я й родове прізвище в національній формі, й ніколи не міняй їх на чужі. Найменша зміна їх -- то вже крок до винародовлення.

6. Сумлінно навчай дітей своїх рідної мови й рідномовних обов'язків. Пам'ятай, що невиконання цієї заповіді стане найбільшим непрощеним гріхом твоїм сути проти Батьківщини.

7. Сумлінно подбай, щоб закласти рідну школу для дітей твоїх, яка навчила б їх не тільки рідної мови, а й рідномовних обов'язків.

8. Пам'ятай, що побратися з чужинкою чи з чужинцем -- це початок забування рідної мови, непрощеної зради Батьківщини.

9. Закладай "Гуртки плекання рідної мови" й сам діяльно працюй у них. Щороку конче уряджуй "Свято рідної мови".

10. Завжди пам'ятай, що наймиліша мова в цілому світі -- це твоя рідна мова.

XXX. РІДНОМОВНІ ОБОВ'ЯЗКИ В СТОСУНКУ ДО ЧУЖИНЦІВ.

1. Шануй чужу мову, але вимагай і від чужинців так само шанувати її свою мову.

2. Перед впливовим чужинцем ніколи не ховай своєї народності й сміло борони свою рідну мову.

3. Живучи серед чужинців, сміло розмовляй зо своїми скрізь: на вулиці, в публічних домах, у вагоні, в трамваї й т.ін. тільки своєю рідною мовою. Тільки національно несвідомий ховається перед чужинцями зі своєю рідною мовою.

4. Приходячи до дому чужинця, говори його мовою. Але коли до тебе приходить чужинець, що розуміє твою мову, він мусить ушанувати твій дім, й ти розмовляй із ним своєю мовою.

5. Заходячи до чужого склепу на твоїй землі, говори тільки своєю рідною мовою. Як тебе не зрозуміють, піди до іншого склепу й купи там, де тебе зрозуміють. Це право твое.

6. Продаючи речі своєї праці на своїй землі, розмовляй з покупцями тільки своєю рідною мовою. Якщо тебе не розуміють, продай тому, хто тебе зрозуміє. Це право твое.

7. Коли до тебе на твоїй землі звертається хто з питанням чужою мовою, а ти не маєш переконання, що він твоїй мови не розуміє, відповідай йому своєю рідною мовою.

8. Кожний свідомий громадянин, говорячи з чужинцем або пишучи в чужомовних виданнях, мусить

боронити правд і добра свого народу.

XXXI. ЧУЖІ СЛОВА В РІДНІЙ МОВІ

1. В кожній мові, особливо в літературній, багато чужомовних слів.

2. Чужі слова діляться на дві групи:

а) слова давнопозичені, сильно в мові засвоєні й загальнознані -- це активні чужомовні слова, і б) слова нові, в мові малознані легко заступлювані своїми словами -- це слова ялові.

3. Кожна літературна мова пильнує не вживати ялових чужомовних слів, замінюючи їх своїми відповідниками. Загачуйте свою літературну мову, не вживайте чужих ялових слів!

4. Хто легковажно вживає чужих ялових слів, той сильно шкодить нормальному розвою своєї літературної мови.

5. Механічний переклад слів чи висловів із чужої мови зв'яться калька. Не вживайте в вашій мові калькі, бо вони сильно й глибоко занечищують літературну мову.

6. В виданнях, позначених на широкий ужиток, а особливо в часописах та журналах, конче оминайте ялові чужі слова, заступаючи їх своїми рідними. Коли ж такого слова вживаєте, конче поясніть його коротко й зрозуміло, якщо це у виданні популярним.

7. На сторожі мовної цілості народу стойть його Наука про рідномовні обов'язки, а тому всі свідомі члени нації мусять досконало її знати й віддано працювати за її вказівками.

(Працю І. Огієнка
подано скороочено за "Словом").

За близчими інформаціями телефонувати
в Монреалі:
(514) 844-2674
Fax: (514) 844-7339

в Торонто
(416) 236-4242
Fax: (416) 236-0433

POLISH AIRLINES
LOT
2000 Peel St.
Suite 680
Montreal, Que. H3A 2W5

"МОВОЗНАВЧА ДИСКУСІЯ"

(До статті Віктора Поліщука "Останнє слово -- обвинуваченому", "Нові дні", лютий 1992)

Нерадо встрияємо ще раз у дискусію з автором, але в його довгій "мовознавчій" статті стільки вигадок, умисних перекручень, а теж і, прикро сказати, якихось партійних причинок, які не мають жодного зв'язку з мовознавчою дискусією. Хочемо на дещо відповісти.

1. Звичайно, ми не маємо титулу "доктора". Це чиста вигадка автора. Вона либонь на те, щоб піднести свій авторитет, який "б'є" (його слово) навіть докторів.

2. Автор сприймає доречну критику, як спосіб "дискредитувати мое знання української літературної мови". На таке можна відповісти польським прислів'ям: "Кажды сондзі другого ведлуг себе самого" *). Для автора друкарські "чортики" іншого це "докази" на неграмотність, а при цьому свої промовчує.

3. Ми пояснили були, що таке справжня критика, а що тільки "дъзьобання" іншого. Однаке ми ніде не написали: "Видно з написаного, що за А. Івахнюком авторитетів не можна критикувати". Вигадав собі таке, щоб дальше прицепити нам партійну латку.

4. Наш автор багато пише про "голгофу", мовляв, "А. Івахнюк починає вчити", що треба писати "толгота". Дуже сумно, що автор не знає, що в першому виданні Словника чужомовних слів, якого авторами були: І. Бойків, О. Ізюмов, Г. Калищевський і М. Трохименко, є тільки "толгота"**). Однаке цих авторів, а теж і цього Словника, Москва знищила.

5. Як наївно вигадувати, що ми "захищаємо проф. Ю. Шевельова", мовляв, "він мав право написати 'толгота'". Чи його треба захищати? Ні! Ми писали проти авторової примітивної критики, яку ми назвали "дъзьобанням".

6. Ще одна вигадка. "А. Івахнюк не знає стану мовознавчих справ у сьогоднішній Україні". Яке ж щастя, що наш автор це знає!

7. Автор "вимагає абсолютного (невже? -- ai) знання української літературної мови від вчених-мовознавців і досконалого знання цієї мови від письменників, редакторів, також публіцистів, журналістів". Чи є в чомусь щось абсолютне? Людина, як кажуть, учиться всенікє життя та їй усього не знає. Якби автор поставив хоч тріщечки якусь таку вимогу до себе, то не писав би "необхідний", "необхідність", рос., що вже цілком випхало наше "потребний, конечний" тощо, "точка зору" (точка погляду, бо зором не можна думати) тощо.

8. "Тож, як видно (з чого? -- ai), не слід А. Івахнюку ставити під сумнів зафіксований у словниках матеріял". Чому ж не слід? От у Голосевича є таке: Дубровник -- сербське місто, щось як Київ у Росії; чорногорський письменник Негош -- серб; "зрус'ка" -- "зросійська", а щодо лат. "л", чи "г-г", то справді є вимога виправити. Як же ж без дискусії?

9. Щодо інших його мовних повчань не встрияємо. Нехай насамперед загляне принаймні до деяких праць (Синявський, Сімович, Олена Курило, Чередниченко), а їх багато-багато. Є з чого вчитись, самохвальба -- це не знання.

10. Щоб збегнути, кого просвіщали українці в Московщині, треба б прочитати попередньо згадану книжку проф. Огієнка Українська культура. Тоді можна побачити, хто плутає.

11. На закінчення ще одна "мовна" авторова видумка, яка межує, як прикро сказати, з наклепом. "Принцип недоторканості авторитетів є результатом авторитетивно-

го способу мислення, а він, цей спосіб мислення, є наслідком насаджування упродовж багатьох років відомої і близької А. Івахнюкові авторитарної (тоталітарної) ідеології. А від неї я -- далекий" (підкр. ai).

Спітаймо його, як він, що 25 років "працював у Польщі юристом-прокурором, юридичним радником, кільканадцять років адвокатом" може погодити з такою професійністю от такі, легко сказавши, вигадки? Та й яка ж це мовознавча аргументація?

Антін В. Івахнюк

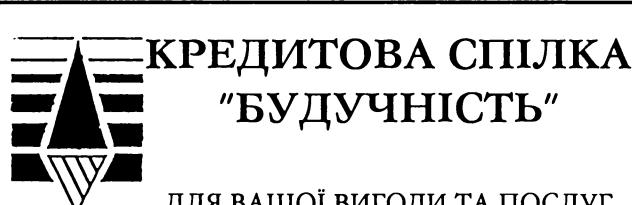
ВІД РЕДАКЦІЇ

До часу поки відповідні наукові установи в Україні і в діяспорі не узгіднять і не сквалять один правопис, "Нові Дні" допускатимуть обидва діючі правописи без коментарів. Через брак місця дискусійних статей на цю тему більше не друкуватимемо.

Примітки:

*) Кожний просуджує іншого так, як би він сам таке зробив.

**) В-во "Українська Радянська Енциклопедія", Харків-Київ, 1932. Цей "Словник" перевиданий у видавництві Михайла Борецького, Нью-Йорк 1955.

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові послуги за електрику, газ і телефон
- едукаційні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою і багато більше!

(Централь)

2280 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883
140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326
4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273
221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтесь до нас завжди з повним довір'ям.

Іван БАБЕНКО

ЧИ МАТИМЕ УКРАЇНА ВЛАСНІ НЕЙРОКОМП'ЮТЕРИ?

Про нейрокомп'ютери в Україні мало хто знає. Це пояснюється, зокрема, і тим, що держава відстає у комп'ютерній галузі. За колишньої тоталітарної системи певні досягнення українських учених прибирала до рук Москва. Окрім того, центр не дуже був зацікавлений, щоб наука в Україні прогресувала. Тепер часи змінилися -- Україна стала незалежною. Однак і сьогодні не відчувається опіки держави щодо створення власної бази для розробок і впровадження "думаючих машин" у виробництво.

А жаль, оскільки за нейрокомп'ютерами -- велике майбутнє. Це чудово розуміють науковці Японії та США, які стверджують: "Хто швидше впровадить у виробництво такі машини, той завоює світ". Зазначимо, що нейрокомп'ютери здатні працювати у будь-якій галузі, де використовується інтелект людини. Тому провідні фірми західних країн інтенсивно ведуть розробки цих якісно нових комп'ютерів, які можуть самостійно думати та автономно діяти. Розуміють значення таких машин і в Росії, а тому створили відповідні інститути -- у Москві і Ростові-на-Дону.

А що ж в Україні? До цієї надзвичайно перспективної справи ставлення надто холодне. В Інституті кібернетики імені академіка Глушкова невелика група докторів та кандидатів наук хоче і займається розробкою нейрокомп'ютерів, однак чимось особливим похвалилися вони покищо не можуть. Раніше науковці інституту тісно співробітничали з військовими, одержуючи звідти значні асигнування. Нині ж тієї дотації вони не мають.

Втім, паралельно з Інститутом кібернетики над створенням нейрокомп'ютерів працюють інші конкуренти -- ентузіасти малого підприємства "Нейрон". Ім вдалося зробити діючий макет нейроприставки і взяти участь у московській можнародній виставці "Софтоол-91".

"На цю виставку ми іздили приватним шляхом, -- розповідає директор "Нейрону" Вячеслав Чорногор. -- Заплатили за участь у ній дев'ять тисяч карбованців. Одержані диплом, а відтак про нас дізналися науковці з інших держав. Окрім того, мали доволі пропозицій для співробітництва, оскільки наш комп'ютер працював бездоганно і був єдиним таким на виставці. Ми не пристали на ті пропозиції, бо вважаємо, нашим винаходом насамперед повинна скористатися рідна Україна".

Справді, мале підприємство "Нейрон" могло б укласти угоду, наприклад, з росіянами. Зрештою, продати свою машину. Але вони керувалися не особистими інтересами.

Два роки напруженої праці віддали молоді науковці, аби створити комп'ютер шостого покоління. Однак налагодити його промислове виробництво в Україні покищо не вдається. До цього додалась ще одна проблема -- приміщення.

Якщо взяти до уваги той факт, що з виробництва персональних комп'ютерів ми безнадійно відстали, то стає зрозумілим наскільки важливим є для України питання якнайшвидшого започаткування виробництва нейрокомп'ютерів. На Заході, де за науковими розробками пильно стежить держава, постійно їх фінансує, комп'ютерні технології знаходяться у стадії розробок. Масового виробництва поки що немає. Отож у цій перспективній галузі ми можемо вйти на провідні позиції у світі. Потрібно лише спільними зусиллями взятися за працю. □

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ

та інші печива випікає

Українська пекарня

THE **future** BAKERY
& CAFE

власниками якої є Родина Вжесневських

-- можна набути також різні українські страви
у наших каварнях

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel. 368-4235
St. Lawrence Mkt. 366-7259
483 Bloor St. W. 922-5875
2199 Bloor St. W. 769-5020

UKRAINIAN Credit Union

Українська Кредитова Спілка

"Наше завдання допомагати Вам, Вашій родині і
нашій громаді!"

Користайте з наших фінансових услуг

• офіруємо:

- українську "MASTERCARD"
- телетрансакції за посередництвом "Українського Дотику"
- автокасирі в майже кожному відділі

ВІДДІЛИ УКСПІЛКИ:

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

РЕКОРДИ УКРАЇНИ

Мабуть, немає такої людини, яка б не чула про "Книгу рекордів Гіннеса". Але не кожний знає, що незабаром вийде подібне видання, присвячене Україні. Готує його до випуску мале підприємство "Слово" при Львівському видавництві "Світ" під назвою "Україна в цікавих фактах (книга рекордів України)". З її сторінок можна буде дізнатися, де росте найвище дерево й знаходиться найдовша печера, хто був наймолодшим студентом і коли з'явилася перша українська поштова марка. Отже, чи знаєте ви, що...

- ☞ ...найдавнішим медичним довідником, що зберігся до наших часів, є лікарський трактат-порадник "Алліма" ("Мазі") -- узагальнена праця про лікування травами, який склала Євпраксія Мстиславівна, онучка Володимира Мономаха у XI ст.
- ☞ ...найдавніший бальнеологічний курорт на Україні діє у селі Шкло Львівської області з 1576 р. Почесний вік мають також курорти в Трускавці (1827), на Одеских лиманах (1829) та на Березівці під Харковом (1862).
- ☞ ...найбільшим центром видобутку нафти в Україні є Анастасіївське родовище поблизу Ромнів. Річна норма -- 720 тис. тонн.
- ☞ ...найбільша глибина видобутку нафти -- 4928 м. Це Тростянецьке родовище, що у Чернігівській області.
- ☞ ...найбільші автомобілі на Україні випускає створений у 1958 р. Кременчуцький автомобільний завод. Це 23-тонний лісовоз КРАЗ-255 Л, а також тягач, спроможний буксувати 30-тонний причеп.
- ☞ ...найбільшою оборонною спорудою, зведену ко- лись на території України, вважаються Траянові вали, які захищали лісостепову частину східної Європи з півдня. Частина їх збереглася до наших днів на території Вінницької, Хмельницької та Тернопільської областей.
- ☞ ...перші грамофонні записи української музики були зроблені у березні 1899 р. в Лондоні. У столиці Англії тоді гастролював російський хор С. Медведевої і товариство "Еміль Берлінерс Грамофон" побачило в цьому можливість проникнення на російський ринок, зробивши біля 100 записів, у тому числі й два українські; Медведєва і Рубін -- "Чорноморці"; Рубін -- "Сонце низенько".
- ☞ ...найдовших паліндромів (у перекладі з грецької -- "той, що вертається", тобто слово, словосполучення чи фраза, які можна читати зліва направо і справа наліво, причому, звучання і значення залишається однаковими) із семи букв відомо два: "ротатор" і "тартрат" (сіль винної кислоти). Але, якщо йдеться про фрази-паліндроми, то до найдовших належить "Я несус гусеня". Інколи укладачі композицій не враховують букви "й", "ъ" або здвоєні приголосні вважають за одну літеру. Ці дрібні порушення дзеркальності допустимі, оскільки укладення композицій -- справа непроста. В цьому випадку найдовшою фразою-перевертнем є "Аргентина манить негра".
- ☞ ...найстарший на Україні іконостас, що дійшов до нас повністю, зберігається в інтер'єрі Г'ятницької церкви у Львові. Він створений художниками з майстерні Федора Сеньковича у XVII ст.
- ☞ ...найменшого у світі "музиканта" можна побачити в

домашній майстерні українського майстра-мініятуриста М. Маслюка: гравця з балалайкою, плюшівром і стільцем вміщено в шкаралупці макової зернини.

- ☞ ...найстарше в Україні підприємство по виробництву кінофільмів -- це Одеська кіностудія (з 1919 р.).
- ☞ ...перші мультиплікаційні фільми в Україні з'явилися у 1927 р. в центральній мультиплікаційній майстерні Києва. Художник В. Дев'ятин зробив одночастівку "Українізація" про вивчення української мови, а В. Левандовський поставив "Казку про солом'яного бичка", поклавши в основу сценарія сюжет популярної казки.

Якщо вас зацікавила ця книжка і ви хочете її придати, замовте її у видавництві "Світ" за адресою: Україна, 290000 Львів, вул. Університетська, 1, видавництво "Світ".

B. Войтович ("Н.С.")

Купуйте продукти в наших крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько -- власники

- 2295 Bloor St. W. ● Roncesvalles Ave.
- 1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.
TORONTO, ONT.

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ
TRYPILLIA ARTS

Великий вибір рамок для картин
і дипломів

QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS

і доброкісні фото для паспортів
та інших документів.

2285 Bloor Street W., Tel. 766-0113

Toronto, Ontario M6S 1P1

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залах.

БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТИ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!

"НАФТУСЯ" ПРОТИ РАДІАЦІЇ

Недавно в Трускавці пройшла перша науково-практична нарада-конференція "Проблеми санаторно-курортної реабілітації уражених в результаті чорнобильської аварії".

Вчені Інституту геологічних наук АН України (В.М. Шестопалов, Н.П. Моїсеєва) та Інституту проблем онкології та радіобіології (Я.І. Серкіз, Г.Г. Пухова, Л.Б. Пінчук та ін.) відкрили новий лікувальний аспект мінеральних вод типу "Нафтуся" -- їх здатність відновлювати функцію кровотворної тканини кістковозкової системи, порушеній внаслідок радіаційного ураження. Це відкриття поклало початок нового напряму в лікуванні променевої хвороби. Здатність мінеральних вод, крім радіонуклідів, виводити з організму радіотоксини та токсини взагалі, поширює їх застосування не тільки при хронічних захворюваннях печінки та нирок, а й при таких, що виникли знаслідок несприятливих екологічних умов.

Гідрогеологи України відкрили величезні запаси мінеральних вод типу "Нафтуся" в Подільській та Кахарпатській зонах, що дає змогу одержати дешевий, доступний, простий засіб лікування. Наприклад, тільки одне Збручанське родовище має потенціальну потужність оздоровлення близько 800 тисяч хворих на рік.

На конференції були розглянуті також питання про застосування в лікувальних цілях залізистих мінеральних продуктів харчування тощо. Заслужений лікар республіки А.О. Гела виклава комплексну наукову та практичну програму лікування уражених радіацією в поєднанні з психотерапією, дієтичним харчуванням та іншими факторами.

Конференція ухвалила створити науково-дослідний центр по вивченю застосування мінеральних вод типу "Нафтуся", а також просити відповіді міністерства та відомства про всецінне сприяння створенню санаторіїв та рекреаційних зон на Поділлі та Прикарпатті з метою лікування населення, ураженого в результаті чорнобильської аварії, інших екологічних катастроф.

Н. Моїсеєва

БУДЬТЕ ВЕСЕЛИМИ!

У цьому непростому заклику, зверненому до батьків, -- ціла програма виховання.

Ви, мабуть, помічали, що в сім'ях, де мама завжди весела, і діти веселі, здорові, доброзичливі. І навпаки, у мовчазної, постійно всім невдоволеної мамі, яка весь час осмікує, гримає на дитину, забороняє їй пустувати, весе-

литися, і маля росте відлюдькуватим, знервованим, непевним у собі. Ці якості перегодом нерідко переростають у комплекс неповноцінності. Ale ж цього можна уникнути. Більше смійтесь разом з дитиною, якомога більше жартуйте з нею, активно зачутайте до веселих ігор з іншими дітьми, вигадуйте для неї смішні історії, і ваш настрій неодмінно передастесь дитині: ви бачите мите на її обличчі успішку задоволення, щастя. До того ж, малі діти взагалі легко, а головне, охоче піддаються впливові позитивних емоцій. Добре, коли батьки прагнуть того, щоб їх поганий настрій не позначився на їхніх стосунках з дітьми. Неприпустимо зривати на дитині свій настрій! І лагідна усмішка батьків, і їхній гнів, і радість, і невдоволення -- усе формує емоційний світ дитини, котрій миттєво передається стан дорослих, так чи інак, позначається на майбутньому її характері, ставленні до оточуючих...

Звичайно ж, знадобиться велике терпіння, неабияка витримка, врівноваженість усіх дорослих членів сім'ї, щоб критичної хвилини не виказати негативних своїх емоцій у присутності дитини. Віддякою буде її добрій настрій і безтурботлива щира усмішка.

"Наше слово"

Нашим приятелям Нілі Гаві, Миколі Латишкові і Володимирові Маркові сердечно бажаємо скорого видужання і повернення до повного здоров'я після хірургічних втручань.

Ада і Мар'ян Горготи

YAR HALABAR

YAR'S KIDS 'N THINGS
CHILDREN CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2 (416) 767-7860

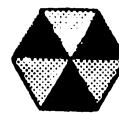
Complete
Home
Comfort!

- Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оліви
- 24 години, 7 днів тижнево радіодиспесерська обслуга
- Продаж і обслуга домашнього огрівального устаткування
- Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel.: 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST, 2299 BLOOR ST. W.

УСМІХНІТЬСЯ

Лінда БАЛАБУХА

ЗАЙМІТЬСЯ СЕКСОМ

Диваки ви, журналісти... Жити не вмієте... Потреб супільства не знаєте. Бізнес робити не здатні. Ось у чому причина наших бід. Тому й "Вечірка" перетворилася на ленінську "Искру" -- на клаптях паперу виходить. Скажете, паперу немає? Так, немає. А чому немає? Та тому, що жити не вмієте. То в привілеях копаєтесь, то верхній ешелон чіпаєте. То дивні питання ставите про порожні прилавки. То на розвал економіки натякаєте, ніби вина за це справді на Мінекономіки лягає.

Або "Козу" візьміть -- не виходить зараз. Що, паперу немає? Лою в голові редактора немає -- буцатись треба менше... І "Робітнича газета" не виходить, і "Сільські вісті" замість п'яти разів тільки двічі на тиждень людям показуються, і теж, вибачайте, обрізаними. Ці -- в любові прорахувалися. Коли після путчу вони КПУ розлюбили і Кабінету міністрів віддалися, думали, тепер заживуть... Ale і в кабінетах життя немає нині -- ринок... Кабінету не до них, у Кабінету своя газета є, рідна. І в кожного міністра, у державного і простого, скоро своя буде. Як, скажімо, у державного міністра економіки Анатолія Мінченка. "Посередник" називається. Дітище Анатолія Калениковича. Задум геніальний -- має ж бути посередник між ненажерливим споживачем і порожнім прилавком. Інакше ж Мінекономіки, себто колишній Держпостач розганяти треба. А куди ж такий штат людей подіти? Не треба, не треба, все йде, як слід, все прекрасно. Мінекономіки зміцнюють економіку, а держпосередник допомагає це робити. І ніяких тобі проблем з папером. Треба потреби людей знати, кон'юнктуру попиту вгадувати. Що? У Держекономіки Укрліспаріє? Це що за натяки? Укрліспаріє є, а паперу немає. Ясно? Для "Вечірки" немає, для "Кози", для "Робітничої газети" і для "Літературної України", для дитячих видань, і для підручників. То раніше, коли компартія при владі була, папір був, а Укрліспаріє його розподіляв за вказівкою партії. Не треба було компартію забороняти. А тепер нічого розподіляти -- Укрліспаріє паперу не виробляє. А навіщо тоді потрібен сам Укрліспаріє, запитаете? Диваки, наївні люди... Потрібен та й годі. Якщо не для лісу, якщо не для паперу, то хоча б для меблів.

Що-о, і меблів немає? А навіщо меблі, якщо скоро і юстиції буде. Про їжу треба подбати. Про духовну насамперед. Так як це робить, приміром, начальник Укрліспаріє Анатолій Шостак.

Що у наш час найголовніше? Правильно, любов один до одного, себто -- кохання. І скільки людей згоряє від неспинного потягу, а з'єднатись не можуть. Бо нема посередника. Вірніше не було. А тепер є. Начальник Укрліспаріє заповнив цю прогалину -- заснував газету "Пошта Амура". А ви кажете, паперу немає. Є. Першокласний папір. Бо що ж то за амурна пошта буде на поганому папері? Треба, щоб пошта Амурова надихала.

А газета -- пальчики оближете. Аж 16 сторінок вищуканим форматом. І тираж солідний -- 30 тисяч. Уявляєте -- 30 тисяч сердец візьмуть і з'єднаються, зіллються по двоє. І всього-навсього за карбованець. Дорого? Та хіба це гроши? Хіба за щастя не варто більше заплатити?

Ви холостяк? Хочете одружитися? Тоді зверніть увагу: колишня киянка, а нині жителька Ізраїлю, зростом 161 см хоче познайомитися з розумним киянином. Сподіваємося, що ви не дурний...

А може, ви жінка і шукаєте нареченого? Поляка хочете? Виберайте до вподоби на стор. 6. Хочете зростом 164 см і вагою 70 кг, а хочете -- на 182 см і на 84 кг. Є й інші варіанти.

Якщо ж ви не знаєте, чим займаються при подружньому житті, то на стор. 4 є рубрика "Граматика любові", а під тою "граматикою" надруковано аж 10 заповідейексу. Які заповіді? Різні. Цінні насамперед. Наприклад, заповідь 7-а гласить: користуйтесь протизачатковими засобами, яким довіряєте. Отже, не користуйтесь тими, до яких немає довіри. А то, боронь Боже, почнете у наш складний час збільшувати кількість голодних ротів. А взагалі, вивчіть і не забувайте 10-у заповідь: статева близькість має проходити тільки з хорошим настроем і самопочуттям і аж ніяк не повинна бути запланованою на певний день. Загнули: плановість протипоказана ринковій економіці.

Отак. Слухайте, що вам фахівці, так би мовити, головні кіївські амури кажуть.

Ось так. Треба вміти. А ви -- паперу немає... Не скигліть. Відчуваєте потребу часу, вловлюйте сексуальний потяг супільства. Не буцатись. Котіть амурну хвилю. Займайтесь сексом. Виконуйте 10 заповідей сексуальних. Тоді менше буде проституції, в тому числі й політичної. А не послухаєтесь, будете виходити "Искрою". А то й зовсім не виходитимете. А яка користь з газети, яка не виходить. Як з кози, даруйте, з козла молока.

Отож послухайте, доброї поради: беріть приклад з Анатолія Шостака і Бориса Стативки, внесіть вагомий вклад у розвиток світового сексу на благо незалежної України. А ви зможете, я знаю.

І ніяких паперових проблем.

("Вечірній Київ", 247)

PALADIN INSURANCE LTD.

Tel: 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: domi, apartamenty, kotedzh, automobile, torgoviy pidpryemstva, kalishtvo, zhittya! Takож grupova asekuratsiya!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Полагоджуємо
medichno-shpitayalne
zabezpechenya dlya osib,
zhe priyedzhaют do
Kanadi na vydvidini!

ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ

ВІД ПРА-ПРАВНУЧКИ Т. ШЕВЧЕНКА

Шановні земляки з діаспори!

Пише Вам пра-правнучка Великого українського поета Тараса Григоровича Шевченка. Я народилася на землі Великого Кобзаря в селі Кирилівці. Зараз я проживаю в Донецькій області і працюю вчителькою французької мови в середній школі.

22 травня 1991 року я приймала участь у пам'ятному поході останнім шляхом письменника на відзнаку 130 років дня перепоховання тіла славетного поета у Каневі на Чернечій горі. З усіх куточків світу приїхали люди попрощатись з Кобзарем. Ніби вся Україна прийшла провести в останню путь свого славного сина.

Я маю велике бажання переписуватись з українцями, які проживають в Канаді. Зараз це можливо, коли наша Україна стала незалежною. Дуже хочу, щоб Ви мене запросили в Канаду. Я могла б Вам багато розповісти і привезти цікавий матеріал про нашого Кобзаря.

З поклоном до Вас пра-правнучка Т.Г. Шевченка

Павлось Наталія Петрівна
338043 Україна
м. Горлівка - 43
вул. Черняхівського, 149, кв. 9

23 січня 1992 р.

БЛАКИТНО-ЖОВТИЙ, А НЕ СИНЬО-ЖОВТИЙ

...Дуже цікаво описуєте подорож у рідні сторони! Дякуємо за них. Ale чому наш національний прапор синьо-жовтий? Пам'ятаю його з дитячих років у Полтаві. Був ніжного кольору -- блакитного (і жовтого).

Будь ласка, знайдіть хвилину прочитати витяг з книжки Володимира Січинського "Український тризуб і прапор". Той витяг подавала у "Меті", яку колись редактувала та мову дописувачів правила...

Щастя Вам, Боже у съюму!

Г. Царинник, Філядельфія

Спасибі за заувагу. Справді, пора вже точно писати про барви нашого національного й державного прапора. Він -- блакитно-жовтий.

М. Дальний

"І ЛЕЛІЄТ НАД ТОБОЮ МИЛІСТЬ..."

...Журнал читається з великим задоволенням, часто й перечитується, бо матеріал досить цікавий і багатосторонній. Можна посміятись, а коли й поплакати.

Хотів би звернути Вашу увагу на одну з цитат у гарній статті Ярослава Стеша "Відроджується національний обов'язок перед Маркіяном Шашкевичем" ("Нові Дні", січень 1992).

На сторінці 14, друга шпалтаря, рядок 11 згори, цитата: "...а сумна північ буде ясним полуднем і звеселишся, а око твое заблищити зіничкою в бурній пітьмі життя твоєго і огорнешся зоревою світою, тихомиря і линяєт над тобою милість Божая, бо надія із серця твого не втікла..."

Тут має бути кома не після світою, а після слова тихомиря; а слово линяєт мало б писатись лілеєт або лелієт: "...і огорнешся зоревою світою тихомир'я, і лелієт (світиться, іскриться, літає) над тобою милість Божая..."

I.H. Юрченко, Су Сан Mari

"НЕ СУРЖИК, А МОВА НАРОДУ ЦІЛЮЩЕ ДУШІ ДЖЕРЕЛО..."

...Інаса Омельяненка за шедеври гумористичних нарисів, як: "Везіть нас до Ітон Центер!", "Вдоводьки, вдови" та "Заворушились, засовгались" треба висунути на лауреата премії, як не нобелівської то хоч місцевої, бо після Остапа Вишні, я нічого кращого не читав...

В журналі "Нові Дні" появляються час від часу й придирчиві статейки до визначних постатей, мовляв, погано володіють українською мовою, -- то русизми, то полонізми і т.д. А от про радіопрограму "Прометей", диктор якої не може вимовити правильно либонь ні одного українського слова, так неначе в горлі застягла глевка гречана галушка, -- ніхто ні гу-гу.

А керівник програми С. Лантух ще й гордиться та заявляє в коментаражах, що тільки він має панацею на всі болячки сучасної України. Маючи такий "талант" і сидіти в Канаді на подачках та щоденно жебрати недогризеного сухаря -- це ганьба. Україна корчиться в паралітических конвульсіях після таких же чваньків-недотеп та просить "Приїздіть і працюйте!", а він тільки паплюжить всіх і все...

З такої мови-суржiku, як у нас казали "й кури сміються", а в Канаді "індіяни сміються..."

A. Озимчак, Оаквіл

КОРОТКО ПРО "НОВІ ДНІ"

...Тепер я із спокійною совістю буду одержувати Ваш гарний журнал, як вітання з-за океану, й читатиму його сама й ділітимуся з московськими українцями. Вони мені казали, що в бібліотеці "Славутича" Ваш журнал також є до нього багато охочих...

Ми радімо за Україну й пишаємося її розумними діячами...

Ярина Голуб, Москва

...Я Вам щиро дякую за Вашу статтю "Україно моя, Україно"... Одночасно велике Вам спасибі за справду великої вартості журнал "Нові Дні"... З листом присилаю належне за 1992 рік -- 25 дол. передплата і 20 дол. на пресовий фонд.

До всіх Вас із правдивою пошаною та Дажбожою любов'ю

Рунтато Мирослав Лисенко, Гот Спрінгс

В СПРАВІ ВІКИ ІВЧЕНКО

Вельмишановний Пане редакторе!

Шлю Вам і п-ву Лучканам вістку в справі Віки Івченко: Дитяча лікарня в Ст. Пол, Міннесота погодилася взяти Віку на безкоштовне обстеження і лікування. Укр. спільнота Міннеаполісу і Ст. Полу вже вислала потрібні документи і збирає кошти на оплату подорожі дитини з мамою. Коли саме Віка прибуде до США ще не знаємо. Все, що залежить від нас -- зробили. Тим часом вислали кілька пакунків і бандеролів та передали грошову допомогу. Туристичне бюро МАМ (зокрема п-ні Марія Мурівана) обіцяла свою допомогу. Оскільки адреси п-ва Лучканів не знаю, подаю адресу Віки Івченко: 252108 Київ 108, Пр. Свободи буд. 4, кв. 79. Мже пластуни-учні Рідної Школи нав'яжуть з нею листування.

Ніна Булавицька, Міннеаполіс

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

ПОМЕР МИХАЙЛО О. МУХА

12 лютого 1992 р. помер в одному з торонтських шпиталів відомий у діяспорі громадсько-освітній і церковний діяч Михаїло Олександрович Муха. Покійний народився в с. Біща на Холмщині в 1898 році в селянській родині. Учительську освіту здобув на педагогічних курсах у славному Яблочинському монастирі, що на Підляшші, а також на перевищколі в Кадетському корпусі в Києві. Працював учителем у різних селах Київщини, а після закінчення Педагогічного інституту ім. М. Горького працював під час 30-их років викладачем природничих дисциплін у київських середніх школах.

З приходом німців Михаїло Муха почав працювати у київській Міській Управі та активізувався в житті відродженої Української Православної Церкви. В 1943 році переїхав до Львова, а згоді на Словаччину й до Австрії.

Після війни, у Зальцбурзі став організатором православної громади св. Покрови, Спілки науковців, літераторів і мистців та вчителем у таборовій гімназії.

До Канади бл.п. М. Муха прибув у 1948 році й тут проявив велику активність у суспільно-громадській і церковній праці. Він зорганізував Раду Української Школи на сході Канади, був довголітнім головою Братства св. Володимира й культурно-освітнім референтом Катедральної громади в Торонті. Був делегатом на соборах УГПЦ, дописував до "Українського Голосу", "Вісника", "Нових Днів", до органу Братства "В обороні віри", спільно з Петром Волиняком опрацював "Порадник одумівця", опрацював і допоміг видати "Пропам'ятну книгу на честь проф. Івана Власовського" і т.п.

За його заслуги для розвитку УПЦЧеркви в Канаді покійний був наділений докторатом Богослов'я від Колегії Св. Андрія.

Чин похорону виконав вранці 15-го лютого Діючий епископ Торонто Преосв. владика Юрій в сослуженні о. протоієрея Петра Бублика й о. прот. Богдана Сенцю. Під час поминального обіду керуючий інж. Петро Родак запропонував провести збирку на пресовий фонд "Молодої України", "Вісника" і "Нових Днів" в пам'ять Покійного. Було зібрано 232 дол., які розділено для згаданих часописів.

Зирачам Валентині Родак і Григорієві Романенкові та всім жертвоводцям висловлюємо нашу подяку, а покійному Михайлові Мусі нехай буде Вічна Пам'ять!

Редакція і Адміністрація

В ПАМ'ЯТЬ МИХАЙЛА МУХИ

Замість квітів на свіжу могилу бл.п. проф. Михайла Мухи жертуємо 35.00 дол. на пресовий фонд журналу "Нові Дні". Хай пам'ять про Покійного буде вічною!

Євфросинія і Вікентій Літвінови, Торонто.

КУРІННИЙ УПА ВОЛОДИМИР ЧАВ'ЯК

13 грудня 1991 року в містечку Галич Івано-Франківської області помер на 70-му році життя один із найзаслуженіших боєвих командирів УПА -- сотник Володимир Чав'як, псевдо "Чорнота", колишній командир славного куреня "Дзвони" в 1945-1947 роках. Командир "Чорноти", народжений 1922 ро-

Виздоровлюй, Віко!

В "Нових Днях" за лютий 1991 року ми надрукували стрінку чудових віршів 10-літньої Вікі Івченко. В той час ми ще не знали про її затяжну хворобу. Намагання лікувати Віку в Києві і в Москві не принесли позитивних результатів.

Редактор

ку в селі Тустані коло Галича, закінчив гімназію в Станиславові, де став членом ОУН. Командиром куреня "Дзвони" в Станиславівському Тактичному Відтинку 22 -- "Чорний Ліс" був від грудня 1945. Як командир кур'єрської групи, яка йшла на Захід, на терені Чехії в листопаді 1947 він був тяжко ранений і в непримітному стані потрапив в руки ворога. Його перевезли до СССР та засудили на 25 років ув'язнення.

За виявлені в боях мужність і героїзм та вміле керівництво боєвими відділами В. Чав'як одержав Бронзовий Хрест Бойової Заслуги (1945) від Крайового Командира УПА-Захід та Срібний Хрест Бойової Заслуги 2-ої кляси (1946) від Головного Командира УПА.

У повстанському журналі "Чорний Ліс", який з'являвся в Станиславівщині в 1947-1950 роках (див. передрук у: "Літопис УПА", тт. 3-4) вміщено 8 статей-спогадів, у яких згадується про командира "Чорноту", а також -- спогад (у першому числі, від червня 1947), автором якого був В. Чав'як.

Два роки тому він написав коротку автобіографію-спогад про свою участю в УПА, про переживання в слідчих тюрмах у Відні, Станиславові і Києві (тут був в одній камері із нинішнім митрополитом В. Стерніком), ув'язнення на Воркуті, та про переслідування КГБ після свого формального звільнення. Ця праця появиться у 19 томі "Літопису УПА", яку автор закінчує такими словами: "Отаке мое життя. Вимріяв собі з дитинства інше. Не так сталося, як гадалося. Але не стогну від ран, не нарікаю на долю, бо всміхається до нас Вільна Україна. Комусь треба було платити за волю. Дав Бог -- заплатив і я. Слава Йому. Слава Україні! Героям Слава!"

Петро Содаль

ПИСЬМЕННИК ІВАН ДОЛГОШ

Як повідомила "Літературна Україна", на 61 році неспокійного життя помер відомий український письменник, родом з Ужгороду, Іван Іванович Долгош. Його книги "Синевир", "Весняний водограй", "Ярина", "Колочава", "Мир дому твоєму" та інші принесли йому визнання в Україні й перекладені іншими мовами.

Він ціло привітав перші пагінці свободи на рідній землі й став співтворцем та редактором незалежної демократичної газети "Карпатський край", яку й редактував до останнього дня свого життя.

ПАМ'ЯТИ ОЛЕКСІІ ОЛЕКСАНДРИ МЕЛЬНИЧЕНКО

В річницю смерти наших дорогих Батьків сл.п. Олексії і Олександри Мельниченко складаємо на видавництво "Нових Днів" 40.00 ам. дол.

Діти: Анна, Лариса, Володимир

В ПАМ'ЯТЬ ЯКОВА ЮХИМЕНКА

В пам'ять моого незабутнього мужа Якова, що загинув понад 50 років тому в Магадані, на Далекому Сході, складаю 30.00 дол. на пресовий фонд журналу "Нові Дні".

Онисія Юхименко, Торонто

У ПАМ'ЯТЬ ПРОФ. МИХАЙЛА МУХИ

У пам'ять професора Михайла Олександровича Мухи, Доктора богослов'я, який упокоївся в Торонто, 12 лютого 1992 року, складаємо 50.00 дол. на пресовий фонд журналу "Нові Дні".

Ніна і Михайлі Гава, Торонто

* * *

Замість квітів на могилу покійного професора Михайла Мухи дарую \$20.00 на пресовий фонд "Нових Днів".

Ніна Козій, Торонто

"Нові Дні", квітень 1992

КОЛЯДА НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "НОВИХ ДНІВ"

КАНАДА:

Козачок Іван, Монреаль	\$200.00
Гава Ніла і Михайло, Торонто	50.00
Винників Дарія, Торонто	33.00
Літвінов Євфросинія, Торонто	35.00
Вовкодав Катерина, Торонто (в пам'ять чоловіка Григорія)	30.00
Ромас Олександер, Ля Саль	23.00
Козій Ніна, Торонто	20.00
Юхименко Онися, Торонто	20.00
Хоман Дмитро, Вінніпег	18.00
Лека М., Торонто	16.00
Хотинецька Галина, Miccicara	13.00
Баер О., Торонто	13.00
Івасиків Лев, Тандер Бей	13.00
Семенюк Зіна, Торонто	13.00
Булат Юрій, Торонто	13.00
Петришин Ол., Тандер Бей	13.00
Юрченко Іван, Су Сан Марі	11.00
Дорковська Катерина, Торонто	11.00
Станько Ярослав, Торонто	10.00
Вацик Василь, Іслінгтон	8.00
Добрин О., Вітбі	8.00
Ярмольчук Василь, Ветерлю	8.00
Свистун Ол., Miccicara	8.00
Кебало Марія, Торонто	3.00
Гела Степан, Торонто	3.00
Озимчак Ол., Оаквіл	3.00
Клецор Михайло, Ровдон	3.00

США:

Діяк Лариса і Володимир	\$40.00
Лісий Володимир, Міннеаполіс	25.00
Малий Микола, Сан Дієго	25.00
Лисенко Іван, Рунтато, Гот Спрінгс	20.00
Зелик Ірена, Кергонксон	20.00
Олійник Василь, Баннінг	15.00
Кайдан І., Севен Гіллс	10.00
Ступак С., Дес Плейнс	10.00
Завицький Роман, Філадельфія	10.00
Лак Антін, Такома Парк	10.00
Галецький К., Албани	10.00
Гришко Василь, Голівуд	5.00
Кулик Ольга, Бронкс	5.00
Дрю Костянтин, Норт Роялтон	5.00
Дубровська Марія, Сілвер Спрінг	5.00

ІНШІ КРАЇНИ:

Полтава М., Англія	\$10.00
Таран Д., Бельгія	7.00
Бринза Іван, Австралія	

**КОЛЯДА з Австралії, зібрав і прислав
п. Т. Мироненко:**

Дейнеко Д.	\$18.00
Мироненко Терентій	10.00
Дем'яненко Ю.	10.00
Дібрівний І.	10.00
Слесивий Б.	10.00
Сердюк П.	10.00
Кузьмич Гая	25.00
Бондарець С.	10.00
Кульчицький П.	5.00
Цепенюк М.	5.00

Буряк К. 5.00

**ПЕРЕДПЛАТИЛИ "НД" ПРИЯТЕЛЯМ
В УКРАЇНІ:**

Марія Дяконов, Пентіктон, Британська Колумбія	2
о. прот. М. Пишиненко, Англія	1
Іван Халява, Ленард, Мічіген	1

Усім добродіям, які допомагають нам утримати "Нові
Дні" в цей складний час, висловлюємо щиру подяку!

Окремо дякуємо маєстрові Іванові Козачкові з
Монреалю, який уже вчетверте порятував "Нові Дні"
своєю щедрою пожертвою.

Редакція і Адміністрація.

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

**УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТИ**

-- першорядні майстри, скульптори і кресляри;
-- імпортований і місцевий граніт, бронза;
-- фотографії на порцеляні, нагробні написи;
-- хоч замовлення виконують висококваліфіковані
майстри -- наші ціни найноміркованіші!

Тел. вдень -- 691-5712 і увечорі -- 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

**ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY**

**УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА**

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільні молитви й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т.зв. "Вічний Фонд Українського Цвинтаря Св. Володимира"!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці!
Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефону:

Години -- 9:30 до 4:30 БЮРО -- 827-1647

АНДРІЙ ЛАТИШКО -- адміністратор

POSTAGE PAID AT TORONTO
Publications Mail Registration Number 1668
if not delivered please return to:
NOWI DNI
P.O. Box 400, STA ~D~
TORONTO, ONT. CANADA M6P 3J9

CHARTERS TO UKRAINE

DIRECT TORONTO -- KIEV -- TORONTO

Слідкуйте в українських газетах за деталями про дні відльоту рейсів
з Торонто та про нові обслуги туристів в поїздках в Україну.

Roman and Eda Dowhopoluk
with Air Ukraine representatives on arrival in Kiev
of the first Air Ukraine Charter in 1991.

Air Ukraine Stewardesses:
Natalia Shewchuk, Wasylyna Tomashuk,
Irina Mazo, Natalia Yanko.

Watch this newspaper for flight details and
new tourist services
to Ukraine.

AIR UKRAINE

Call Your Travel Agent Today Or:

1013 Bloor Street West,
Toronto, Ontario M6H 1M1
(416) 537-2165
President: Roman Dowhopoluk.

Free Toll Line 1-800-268-1785
Fax (416) 537-1627
Telex 06-218557
Reservac Sam 91575